

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**EVLİ ÇİFTLERİN PROBLEM ÇÖZME ETKİLEŞİMLERİ ve EVLİLİK
DOYUMLARI: BİR MİKROANALİTİK ÇALIŞMA**

Ayça SARAÇ DENGİZ

DOKTORA TEZİ

ADANA / 2019

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**EVLİ ÇİFTLERİN PROBLEM ÇÖZME ETKİLEŞİMLERİ ve EVLİLİK
DOYUMLARI: BİR MİKROANALİTİK ÇALIŞMA**

Ayça SARAÇ DENGİZ

Danışman: Doç. Dr. İsmail SANBERK

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Songül TÜMKAYA

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Burhan ÇAPRI

DOKTORA TEZİ

ADANA / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. İsmail SANBERK
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

Üye: Prof. Dr. Songül TÜMKAYA

Üye: Prof. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU

Üye: Doç. Dr. Burhan ÇAPRI

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 2019

Ayça SARAÇ DENGİZ

ÖZET

EVLİ ÇİFTLERİN PROBLEM ÇÖZME ETKİLEŞİMLERİ ve EVLİLİK DOYUMLARI: BİR MİKROANALİTİK ÇALIŞMA

Ayça SARAÇ DENGİZ

Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. İsmail SANBERK

Haziran 2019, 126 sayfa

Bu araştırmanın genel amacı, çiftlerin problem çözme etkileşimleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla birlikte çiftlerin problem çözme etkileşimleri sırasında ortaya çıkan davranışları, bu davranışların ortaya çıkma olasılıklarını da analiz etmek araştırmanın genel amacını oluşturmuştur.

Evlili çiftlerin problem çözme etkileşimleri sırasında ortaya çıkan sözel ve sözel olmayan davranışlarını incelemek amacıyla Hahlweg ve Conrad (1983) tarafından geliştirilen Etkileşimsel Kodlama Sistemi kullanılmıştır. Bu kodlama sisteminin Türkçe uyarlaması araştırma kapsamında yapılmıştır. Çiftlerin evlilik doyum düzeylerini belirlemek amacıyla da Tezer (1986) tarafından geliştirilen Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ) kullanılmıştır.

Araştırma 25 evli çift üzerinde yürütülmüştür. Çiftlerin problem çözme etkileşimlerinin yer aldığı video kayıtlarından elde edilen veriler Etkileşimsel Kodlama Sistemi aracılığı ile kodlanmış ve ortaya çıkan davranışların evlilik doyumunu yordama gücü çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Bunun yanında çiftlerin etkileşim süreçlerini ayrıntılı bir şekilde incelemek amacıyla da markov zinciri analizi kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre, çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan negatif sözel ve sözel olmayan davranışların evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı, çiftlerin negatif davranışlarının karşılıklılık göstermemesi durumunda evlilik doyumlarının arttığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, pozitif sözel ve sözel olmayan davranışları büyük bir oranla yine pozitif davranışların izlediği; negatif ve nötr davranışlardan sonra da yine negatif ve nötr davranışlar geldiği görülmüştür. Sözel davranışlar ayrıntılı olarak incelendiğinde pozitif çözüm ve kabul gibi olumlu davranışların çiftlerin anlaşmalarını

kolaylaştırdığı, dinlemenin evlilikte yaşanan problemi netleştirdiği buna karşın eleştirinin mazeret sunma gibi etkili olmayan bir tepkiye yol açtığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Problem çözme etkileşimi, evlilik doyumu, gözlemsel kodlama sistemleri, birinci düzen geçiş olasılığı, süreç araştırmaları, sonuç araştırmaları.

ABSTRACT**PROBLEM SOLVING INTERACTIONS OF MARRIED COUPLES AND
MARITAL SATISFACTION: A MICROANALITICAL STUDY****Ayça SARAÇ DENGİZ****Ph.D. Thesis, Department of Educational Sciences****Supervisor: Doç. Dr. İsmail SANBERK****June 2019, 126 pages**

The general purpose of this study was to investigate the relationship between the problem solving interactions of couples and their marital satisfaction. In addition, analyzing the behavior of couples during problem solving interactions and also the likelihood of occurrence of these behaviors was the main aim of this study.

In order to investigate the verbal and non-verbal behaviors of married couples during problem solving interactions, Interactional Coding System developed by Hahlweg and Conrad (1983) was used. Turkish adaptation of this coding system was carried out within the scope of this research. Marriage Life Scale developed by Tezer (1986) was used to determine the marriage satisfaction levels of couples.

The research was conducted on 25 married couples. The data obtained from the video recordings involving the couples' problem-solving interactions were coded through the Interaction Coding System and the power to predict the marriage satisfaction was analyzed by multiple regression analysis. Markov chain analysis was also used to examine the interaction processes of couples in detail.

According to the results of the analysis, it was found that negative verbal and nonverbal behaviors during the couple interaction significantly predicted the marital satisfaction; and if the negative behaviors of couples were not mutual, marital satisfaction would increase. In addition, positive verbal and nonverbal behaviors are likely to be followed by positive behaviors; after negative and neutral behaviors, negative and neutral behaviors were observed again. When verbal behaviors were examined in detail, it could be seen that positive behaviors such as positive solution and acceptance facilitated the agreement of couples, and that listening clarified the problem in marriage, whereas criticism led to an ineffective response such as excuse.

Key words: Problem solving interaction, marital satisfaction, observational coding systems, first order transition probability, process research, results research.

ÖN SÖZ

"İnsan mutlu olmak ister; bu yüzden berbat haldedir" der Sigmund Freud. Ve ekler *"Sevmek ve çalışmak, çalışmak ve sevmek, hayat bundan ibaret"*. Biliriz ki hayat zordur; çok fazla acı, hayal kırıklığı, imkansız görevler gerektirmektedir. Hafifletici çareler bulmadan yapamayız. Sanıyorum doyum verici bir evlilik de yaşamın daha çekilir olmasının bir yoludur. Bunu farkedene kadar, tarihteki her kültüre de kadın ve erkek bir araya gelmiş ve evlilik adı verilen bu özel bağı kurmuşlardır. İnsanlar tarihin başlangıcından bu yana bu özel bağı kurma şansını arzuluyor ve bunun için fedakarlıklar yapıyorlar. Mağara insanları bu konuda resimler kazıdı. Her dilde bu konuda şiirler yazıldı. Bizler biriyle yakın ve doyum verici bir bağ deneyimine hep özlem duyduk. Yaşamın acılarını hafifletmek için, mutlu olabilmek için, hayatı daha anlamlı yaşayabilmek için. Bu çalışmanın doyum verici evliliklere giden yola bir ışık tutmasını umut ediyorum.

Bu tezin ortaya çıkmasında çok büyük emeği olan ve tüm süreçte yanımda hissettiğim sevgili danışmanım Sayın Doç. Dr. İsmail SANBERK'e, öncelikli olarak teşekkür ederim. Yine değerli katkıları ile yanımda olan Sayın Prof. Dr. Turan AKBAŞ, Sayın Prof. Dr. Songül TÜMKAYA'ya ve Sayın Prof. Dr. Sonay GÜÇRAY'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinin farklı aşamalarında uzman görüşlerini aldığım önerilerinden yararlandığım Sayın Prof. Dr. Kurt Hahlweg'e, Sayın Prof. Dr. Meral Atıcı'ya, Sayın Doç. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER'e ve Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin ÇAM'a teşekkür ederim.

Tez sürecinde benden desteklerini esirgemeyen meslektaşım Ahmet TOGAY ve Erdinç ÇAĞLAYAN'a çok teşekkür ederim. Motivasyon kaynağım olan biricik arkadaşlarım Fatma KARAÇOBAN KARAKUŞ, Özgecan TAŞTAN KIRIK, Ece YOLCU, Buket TURHAN TÜRKKAN, Fatime AYDIN, İnanç ETİ, İrem ŞAHİN YOLUK, İlker YALGIN, Burhan ÖZALP ve İrem YEŞİLYURT'a çok teşekkürler.

Bunun yanı sıra çalışmamı SDK-2016-7275 nolu proje kapsamında destekleyen Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne ve bu araştırmaya katılmaya gönüllü olarak tezimi gerçekleştirmemi sağlayan tüm evli çiftlere çok teşekkür ederim.

Yaşamıma anlam katan biricik kardeşim Gökçe SARAÇ, annem Lale SARAÇ ve babam SABRİ SARAÇ'a sonsuz teşekkürler. Tezimin her sürecinde elinden gelen

yardımlı esirgemeyen sevgili eşim Hüseyin DENGİZ ve canım kızım Dünya DENGİZ,
iyi ki varsınız.

Ayça SARAÇ DENGİZ

Haziran, 2019

Dünya'ma...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ	viii
KISALTMALAR	xiv
TABLolar LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ	xvii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem.....	3
1.2. Araştırma Soruları.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar.....	9
1.5. Sayıtlılar.....	9
1.6. Tanımlar.....	10

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar	11
2.1.1. Evlilik Doyumu	11
2.1.1.1. Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	12
2.1.1.1.1. Psikodinamik Kuram	12
2.1.1.1.2. Bağlanma Kuramı.....	12
2.1.1.1.3. Sosyal Mübadele Kuramı	13
2.1.1.1.4. Yükleme Kuramı	13
2.1.1.1.5. Sosyal Biliş Kuramı.....	14
2.1.2. Problem Çözme Etkileşimi	14
2.2. İlgili Araştırmalar	18
2.2.1. Etkileşimsel Kodlama Sisteminin (EKS) Kullanıldığı Araştırmalar	18

2.2.2. Problem Çözme Etkileşimine Odaklanan Kodlama Sistemleri	22
2.2.3. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Araştırmalar	26
2.2.3.1. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Yurt İçi Araştırmalar ...	27
2.2.3.2. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Yurtdışı Araştırmalar ..	28
2.2.3.2.1. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Sonuç Odaklı Araştırmalar	28
2.2.3.2.2. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi ile İlgili Süreç Odaklı Araştırmalar	30

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli	33
3.2. Araştırma Grubu	33
3.3. Veri Toplama Teknikleri	35
3.3.1. Veri Toplama Araçları Olarak Anket ve Ölçekler	35
3.3.1.1 Kişisel Bilgi Formu	35
3.3.1.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ)	35
3.3.2. Veri Toplama Aracı Olarak Gözlem	35
3.3.2.1. Problem Listesi	35
3.3.2.2. Etkileşimsel Kodlama Sistemi-EKS (Interactional Coding Sysyem)	36
3.3.2.2.1. Etkileşimsel Kodlama Sistemi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	43
3.3.2.2.2. Etkileşimsel Kodlama Sistemi Çeviri Süreci	45
3.4. İşlem	45
3.5. Verilerin Analizi	46
3.5.1. Markov Zinciri Analizi	47

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Çift Etkileşim Sürecine Yönelik Bulgular	49
4.1.1. Çift Etkileşim Sürecindeki Davranış Kategorilerinin Sıklığına İlişkin Bulgular	49

4.1.1.1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Etkileşim Sürecindeki Davranış	
Kategorilerinin Kullanımına İlişkin Bulgular	51
4.1.2. Çift Etkileşim Sürecinin Akışına Yönelik Bulgular	53
4.2. Evlilik Doyumunun Yordanmasına Yönelik Bulgular	69
4.3. Çift Etkileşim Sürecindeki Davranışların Karşılıklı Olma Durumu ve Evlilik	
Doyumuna Yönelik Bulgular	71

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Çift Etkileşim Süreci.....	75
5.1.1. Kadın ve Erkeklerin Etkileşim Sırasındaki Sözel ve Sözel Olmayan	
Davranışları	75
5.1.2. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Davranışların Ortaya Çıkma	
Olasılıkları	78
5.1.2.1. Pozitif Sözel Davranışların Öncül Olduğu Durum	78
5.1.2.2. Negatif Sözel Davranışların Öncül Olduğu Durum	80
5.1.2.3. Nötr Sözel Davranışların Öncül Olduğu Durum.....	81
5.1.2.4. Sözel Olmayan Davranışların Öncül Olduğu Durum	82
5.2. Çift Etkileşimi ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiler	82
5.2.1. Evlilik Doyumunun Yordanması	82
5.2.2. Çift Etkileşim Sürecindeki Davranışların Karşılıklı Olma Durumları ve	
Evlilik Doyumu	84

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar	87
6.1.1. Çift Etkileşimi Sırasında Ortaya Çıkan Davranışların Gözlenme Sıklığı.....	87
6.1.2. Çift Etkileşimi Sırasında Gözlenen Kadın ve Erkekler Davranışları	87
6.1.3. Çift Etkileşim Sürecinin Akışı.....	88
6.1.4. Çift Etkileşimi ve Evlilik Doyumu	88
6.2. Öneriler	88
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	88

6.2.2. Araştırmalara Yönelik Öneriler	89
KAYNAKLAR	90
EKLER.....	103
ÖZGEÇMİŞ	126

KISALTMALAR

EKS: Etkileşimsel Kodlama Sistemi

EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği

KA: Kendini Açma

PÇ: Pozitif Çözüm

KB: Kabul

AN: Anlaşma

EL: Eleştiri

NÇ: Negatif Çözüm

MZ: Mazeret

AZ: Anlaşmazlık

PT: Problemi Tanımlama

Mİ: Meta İletişim

Dİ: Dinleme

DK: Diğer

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Araştırma Grubunda Yer Alan Çiftlere İlişkin Demografik Bilgiler.....	34
Tablo 2. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Pozitif Sözel Davranış Kategorileri	37
Tablo 3. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Negatif Sözel Davranış Kategorileri	38
Tablo 4. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Nötr Sözel Davranış Kategorileri	39
Tablo 5. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Sözel Olmayan Davranış Kategorileri	40
Tablo 6. Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel ve Sözel Olmayan Davranış Kategorileri Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
Tablo 7. Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Davranış Alt Kategorileri Frekans ve Yüzde Değerleri.....	50
Tablo 8. Cinsiyet Değişkeni Açısından Pozitif, Negatif ve Nötr Sözel Davranışların Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
Tablo 9. Cinsiyet Değişkeni Açısından Sözel Davranışlara İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	52
Tablo 10. Cinsiyet Değişkeni Açısından Pozitif, Negatif ve Nötr Sözel Olmayan Davranışların Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
Tablo 11. Cinsiyet Değişkeni Açısından Sözel Olmayan Davranışlara İlişkin Ki- Kare Testi Sonuçları	53
Tablo 12. Eşleştirilmiş Çiftlerde Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Davranış Kategorilerinin 1. Düzen Geçiş Olasılıkları Matrisi.....	55
Tablo 13. Eşleştirilmiş Çiftlerde Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Davranış Alt Kategorilerinin 1. Düzen Geçiş Olasılıkları Matrisi	58
Tablo 14. Eşleştirilmiş Çiftlerde Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Olmayan Davranış Kategorilerinin 1. Düzen Geçiş Olasılıkları Matrisi	67
Tablo 15. Evlilik Doyumunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	70
Tablo 16. Çift Davranışlarının Karşılıklı Olma Durumları.....	71
Tablo 17. Evlilik Doyum Puanlarının Pozitif Sözel Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	72

Tablo 18. Evlilik Doyum Puanlarının Negatif Sözel Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	72
Tablo 19. Evlilik Doyum Puanlarının Nötr Sözel Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	73
Tablo 20. Evlilik Doyum Puanlarının Pozitif Sözel Olmayan Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	73
Tablo 21. Evlilik Doyum Puanlarının Negatif Sözel Olmayan Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	74
Tablo 22. Evlilik Doyum Puanlarının Nötr Sözel Olmayan Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	74

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek 1. Gönüllü Katılım Formu.....	103
Ek 2. Demografik Bilgi Formu.....	104
Ek 3. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ).....	105
Ek 4. Problem Alanları Listesi	106
Ek 5. EKS- Puanlama Kağıdı	107
Ek 6. EYÖ İzin Talebi.....	108
Ek 7. EKS Süpervizyon Notları	109

BÖLÜM I

GİRİŞ

Evlilik, aile kurumunun oluşması ve insan neslinin sürdürülmesine hizmet eden, tüm kültürlerce önemsenen toplumun en temel kurumudur. Bu kurum, bireylerin sosyal ve kişisel gelişimini sağladığı gibi toplumun yapısını da şekillendirir (Çağ & Yıldırım, 2013). Evlilik kurumu, içinde bulunduğu toplumun sosyal yapısına göre farklılıklar gösterse de hemen her toplumda benzerlik gösteren bazı işlevlere sahiptir. Bunlar; üretmek, ekonomik gereksinimleri karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, boş zaman etkinliklerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirlerini korumaları, karşılıklı sevgi ortamı yaratmak, cinsel doyum sağlamak gibi işlevlerdir (Gül, 2011). Evlilikler çocuğun da katılmasıyla beraber aile ilişkisine dönüşür. Her çocuk, tanık olduğu aile ilişkisi ile büyür. Bu ilişki çocuğun geleceğini ve ilerde kuracağı evliliği etkiler (Cüceloğlu, 2016). Dolayısıyla sağlıklı ve doyum verici bir evlilik ilişkisi, mutlu evlilikleri, mutlu aileleri ve mutlu bir toplumu yaratır.

Evlilik ilişkisi insan yaşamının oldukça büyük bir bölümünü kaplar. Buradan elde edilen doyum, nasıl bir yaşam geçirdiğimiz ile oldukça ilişkilidir (Şenel-Günayer, 2011). Kocadere (1995) iyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmasında evliliği etkileyen kapsamlı bir listeye yer vermiştir. Bunlar; baskınlık, çiftlerin benzerliği, boş zaman, boşanma düşünceleri, cinsellik, çocuk, duygular, ev işleri, evlilik dışı ilişki, gelir, iş yaşamı, sorun çözme biçimleri, sözel ve fiziksel şiddet, iletişim gibi faktörlerdir. Buna göre çiftler bu konularda ne kadar az sorun yaşarlarsa evlilik doyumları o oranda yüksek olacaktır. Aile ve evlilik danışmalarının çift ilişkisini değerlendirirken, evliliğin tüm alanlarını düşünmesinde fayda vardır. Bu konulardan özellikle iletişim ve problem çözme biçimleri ile ilgili birden fazla araştırmaya rastlamak mümkündür (Larsen & Olson, 1989; Markman, Renick, Floyd, Stanley & Clements, 1993; Lannutti, 2011). Williams'a (1998) göre evliliklerde çiftler arasındaki etkileşim onların evlilik doyumlarını doğrudan etkiler. Çiftler arasındaki etkileşimin kalitesini belirleyen de onların iletişimleri sırasında kullandıkları becerilerdir.

Çelik'e (2006) göre evlilikteki sorunların farkedilmesi aile ve evlilik ilişkisinin tatmin edici olması açısından önemlidir. Bu nedenle aile ve evlilik danışmanlığında evliliklerin ve ailenin değerlendirilmesi, bu değerlendirme sırasında çok yönlü bir bakış açısına sahip olunmasını gerektirir. Evlilik ilişkisi, etkileşim rolleri ve iletişim ağını

içine alan bir sistem olarak düşünülebilir (Orthner, 1975). Aile terapisine başvuran çiftlerin büyük bir bölümü iletişimsizlik ve problem çözme becerisinden yoksunluk gibi sebeplerden yakınmaktadır. Bu amaçla Avrupa’da iletişim becerileri eğitimleri geliştirilmiş ve eğitimler yolu ile çiftlerin ilişki problemlerine çözüm getirmeleri amaçlanmıştır. Birçok davranışçı aile ve evlilik terapisi programı da iletişim becerilerinin kazandırılmasına önem verir. Hatta Bandura’nın sosyal öğrenme teorisine göre iletişim becerilerini kazanmak çatışma çözümünde hayati rol oynar ve bu da başarılı bir evlilik için kaçınılmazdır (Hahlweg, 2004).

Evlilik ve aile yaşamı çok boyutlu ve karmaşık yapısı nedeniyle bir çok problemi de içinde barındırır. Sağlıklı ve uzun süreli bir evlilik için yaşanan çatışmalardan çok, bu çatışmaların ne şekilde ele alındığı önemlidir. Yapılan çalışmalar göstermiştir ki; ilişkilerdeki doyum, evliliklerdeki çatışmadan değil, çatışmanın ele alınış biçiminden etkilenmektedir (Greef & Bruyne, 2000; Cramer, 2000). Curun’a (2014) göre çiftlerin yaşadıkları çatışma ile nasıl başa çıktıklarını anlamak için eşlerin çatışma sırasında kullandıkları iletişim tarzlarının belirlenmesi gerekir. Çatışma iletişim tarzlarını oldukça kapsamlı bir şekilde ele alan Goldstein (1999), bireylerin çatışma sırasında beş farklı iletişim tarzını ortaya koyduklarını ifade etmiştir. Bunlar, yüzleşme, duygusal ifade, genel/özel davranış, yaklaşma/kaçınma ve kendini açmadır. Yüzleşme; bireylerin çatışma sırasında karşı tarafla yüzleşme derecesini ifade eder. Duygusal ifade; çatışma sırasında bireylerin duygularını ne derece rahat ifade ettiklerini belirtir. Genel/özel davranış; çatışma sırasında bireylerin davranışlarında ne derece rahat olduklarını ifade eder. Yaklaşma/kaçınma; kişilerin çatışmayı nasıl algıladıkları ile ilgilidir. Bazı kişiler çatışmayı yapıcı, olumlu algılarken bazıları ise yıkıcı, olumsuz algılarlar. Kendini açma ise kişilerin amaç ve ihtiyaçları açısından kendilerini ne derece açtıklarını gösterir. Tüm bu iletişim tarzlarını belirleyen ise belli başlı iletişim becerileridir.

Problem çözme ve iletişim becerileri eğitimlerinin temel varsayımı çiftlerin iletişim becerileri sırasında kullandıkları konuşma ve dinleme becerilerinin genel iletişim düzeyi üzerinde oldukça etkili olduğudur. Konuşma ve dinleme becerilerine sahip çiftler ben dilini kullanma, spesifik durum ve davranışları tanımlama, burada ve şimdi olma, aktif dinleme, yorumlama, açık uçlu sorular sorma, olumlu geribildirim verme gibi becerileri rahatlıkla kullanırlar. Bu becerilerden yoksun çiftler ise suçlama, eleştirme, konuyu saptırma, bahane bulma gibi iletişimi bozucu yollar denerler. Çiftlerin

iletişimleri sırasında kullandıkları beceriler onların etkileşimlerinin kalitesini belirleyecektir (Hahlweg, 2004).

Saraç, Hamamcı ve Güçray'ın (2015) yaptığı bir çalışmada çiftler arasındaki iletişimin ilişki doyumunu yordamada önemli bir değişken olduğu ortaya koyulmuştur. Buna göre çiftlerin aralarındaki iletişim ne kadar olumlu ise ilişki doyumunu da aynı oranda yükselecektir. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'deki boşanma nedenlerini araştırdığı bir çalışmada evlilik döneminde eşler arasındaki iletişim ve etkileşimin boşanma nedenleri üzerinde oldukça etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Buna göre evlilikte kullanılan iletişim becerileri ve problem çözme becerilerinin evlilik kalitesi ve aile bütünlüğü açısından önemli olduğu vurgulanmıştır (Demirkan vd., 2009).

1.1. Problem

Evlenmek ve çift olmak insan yaşamındaki en karmaşık ve güç işlerden biridir. Çünkü insan türündeki iki karmaşık sistemin birbirine karışması söz konusudur. Kadın ve erkeğin farklı değer, ihtiyaç, ilgi ve beklenti içinde olması onları birbirinden ayırdığı gibi arada denge kurulmasını da zorlaştırır (Gazioğlu-İşmen, 2011; Brizendine, 2014, 2016). Doyum verici bir ilişki için bu iki karmaşık sistemin birbiriyle temasa geçmesi, birbirini dinlemesi, anlaması, empati, kabul ve uzlaşı göstermesi; kısacası etkileşim kurması gerekir.

Bu araştırmada gözlemsel bir kategori sistemi kullanılarak çiftlerin etkileşim örüntüleri gözlenmiş ve bu etkileşim sırasında kullandıkları dinleme ve konuşma becerileri kodlanmıştır. Sonrasında, ortaya çıkan bu becerilerin evlilik doyumunu ile ilişkisi araştırılmıştır. Çift ilişkisinin bir kodlama sistemi aracılığı ile incelenmesi yeni bir konudur. Yakın zamana kadar çift ilişkisi doğrudan gözlem yolu ile, ölçeklerle ya da karşılaştırmalı deneysel modellerle incelenmiştir (Baucom & Kerig, 2004). 1960'ların sonlarına kadar psikodinamik yaklaşımın etkisinde olan çift ve aile terapisi, 1970'li yıllarda davranışçı terapinin devrimiyle yeni bir boyut kazanmıştır. Bu yıllarda araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda çift davranışlarını açıklamaya odaklanmışlardır. Bu da gözlemsel çalışmalara hız kazandırmıştır. (Patterson, Reid & Dishion, 1992).

Çift etkileşiminin dinamiğini açıklamak neden-sonuç bağlamında açıklanacak, kolay bir iş değildir. Etkileşim içindeki çiftin birbirilerini ne şekilde etkiledikleri, birbirlerinde hangi davranışlara yol açtıkları gibi ayrıntılı bir süreç değerlendirmesi

yapmak gerekir. Süreç çalışmaları nedensellikten çok döngüsel bir nedenselliği gerektirir. Döngüsel nedensellikte etkileşim süreci içinde neden-sonuç ilişkisi gibi doğrusal bir bakış açısından çok neden ve sonuç üzerinde etkisi olduğu düşünülen tüm değişkenler dikkate alınmaktadır. Böylesi bir durumda davranışa etki ettiği düşünülen tek bir neden yoktur, neden ve sonuç yer değiştirebilir ya da araya giren bir başka değişken etkileşim sonunda ortaya çıkan davranışı belirleyebilir. (Worden, 2013). Bu araştırma, yöneltilen bazı sorular ile döngüsel nedenselliğin sorgulandığı sistemik bir perspektifte ilerlemiştir. Zira çift davranışları, bireysel dinamiklerden çok bir etkileşimin sürecinin ürünüdür. Sistemik kuram, etkileşim içinde yer alan bireylerin birbirilerini ne şekilde etkiledikleri, birbirlerinde hangi davranışlara yol açtıkları gibi süreç odaklı bir yaklaşımdır. Etkileşim süreci içindeki iletişim kalıplarını ortaya çıkarmaya ve bu iletişim kalıplarının çiftlerin ilişkileri üzerindeki etkilerine odaklanır (Schlippe & Schweitzer, 2016). Bu nedenle 5.6.7.8.10. ve 11. araştırma soruları sistemik bakış açısı ile hazırlanmıştır.

Çiftlerin duygu ve düşüncelerini paylaşma yolu olan iletişim süreci onların evlilik doyumlarının önemli bir belirleyicisidir (Polat, 2012). İletişim süreci, çiftler arasındaki uzlaşının anahtarı olarak kabul edilir. Şener ve Terzioğlu (2002) yaptıkları çalışmada, duygu ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşan çiftlerin evlilik doyumlarının, duygu ve düşüncelerini paylaşmayan çiftlere oranla daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının boşanma nedenlerini araştırdığı bir çalışmada (2014) ülkemizdeki boşanmaların büyük bir çoğunluğunun şiddetli geçimsizlik ve iletişim eksikliğinden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Sakmar (2010) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise çiftlerin iletişim şekillerinin onların ilişki doyumları üzerinde etkili olduğu, yıkıcı iletişim tarzının ilişki doyumunu azalttığı bulunmuştur. Yurtdışında kodlama sistemleri ile yapılan sınırlı sayıdaki gözlemsel çalışmaların sonuçları da şu şekilde özetlenebilir (Notarius & Markman, 1989):

- İlişkilerinde problem yaşayan çiftler iletişim sırasında, ilişkilerinde çok fazla problem yaşamayan çiftlere oranla daha düşmanca davranışlar sergilemektedir.
- İlişkilerinde problem yaşayan çiftler, kendi aralarında yaptıkları konuşmalar esnasında konuşmayı başlatma ve sürdürme konusunda problem yaşamayan çiftlere kıyasla daha saldırganca davranmaktadırlar.
- İlişkilerinde problem yaşayan çiftler, çatışma esnasında kendi davranışlarını düzenleme konusunda problem yaşamayan çiftlere oranla daha başarısızdır.

- İlişkilerinde problem yaşayan çiftler, iletişim sırasında problem yaşamayan çiftlere oranla daha az pozitif davranış sergilerler.
- İlişkilerinde problem yaşayan çiftler iletişimde geri çekilme davranışını diğer çiftlere oranla daha fazla kullanırlar ve çatışmadan daha olumsuz etkilenirler.
- İlişkilerinde problem yaşayan çiftlerin evlilik doyumları ilişkilerinde problem yaşamayan çiftlere oranla daha düşüktür.

Özetle, bir ilişkide problem yaşamak oldukça olağan bir durumdur ancak bu problemleri ele alırken kullanılan davranışların niteliği ve çiftlerin birbirlerini ne şekilde etkiledikleri onların evlilik doyumunu etkileyecektir. Çiftlerin problem çözme etkileşimlerini ve evlilik doyumlarını ayrıntılı bir şekilde açıklayabilmek için mikro-analitik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde çift ilişkisini doğrudan ölçmeye yarayan herhangi bir mikroanalitik çalışma bulunmamaktadır. Yurtdışında ise konuyla ilgili çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle çift etkileşimi ve evlilik doyumu ile ilgili mikro-analitik bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

1.2. Araştırma Soruları

Bu araştırmanın genel amacı, evli çiftlerin evliliklerine ilişkin bir problem alanı ile ilgili etkileşimleri sırasında ortaya çıkan Etkileşimsel Kodlama Sistemi'ne (EKS) ait pozitif, negatif, nötr davranış kategorileri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Çiftler, evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'de ifade edilen pozitif, negatif ve nötr *sözel davranışları* ne oranda kullanmaktadırlar?
 - 1.1. Çiftler, evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'e ait pozitif sözel davranışlar olan *kendini açma, pozitif çözüm, kabul ve anlaşma* davranışlarını ne oranda kullanmaktadırlar?
 - 1.2. Çiftler, evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'e ait negatif sözel davranışlar olan *eleştiri, negatif çözüm, mazeret ve anlaşmazlık* davranışlarını ne oranda kullanmaktadırlar?
 - 1.3. Çiftler, evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'e ait nötr sözel davranışlar olan *problemi tanımlama, meta-iletişim, dinleme* ve *diğer* davranışlarını ne oranda kullanmaktadırlar?

2. Çiftler, evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'e ait pozitif, negatif ve nötr *sözel olmayan davranışları* ne oranda kullanmaktadırlar?
3. Evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'e ait pozitif, negatif ve nötr sözel davranışları kullanma sıklığı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
4. Evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'de ifade edilen pozitif, negatif ve nötr sözel olmayan davranışları kullanma sıklığı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
5. EKS'de ifade edilen pozitif, negatif ve nötr davranış kategorileri çiftlerin sözel davranışlarının ortaya çıkma olasılığını ne oranda belirlemektedir?
6. EKS'de ifade edilen pozitif, negatif ve nötr davranış kategorileri çiftlerin sözel olmayan davranışlarının ortaya çıkma olasılığını ne oranda belirlemektedir?
7. EKS'de ifade edilen sözel davranış kategorilerinin koşullu olasılığı, ilgili davranış kategorisinin koşulsuz (mutlak) olasılığından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. EKS'de ifade edilen sözel olmayan davranış kategorilerinin koşullu olasılığı ilgili davranış kategorisinin koşulsuz (mutlak) olasılığından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Çiftlerin evlilik problemlerini konuşurken gösterdikleri EKS'e ait olan pozitif, negatif, nötr sözel ve sözel olmayan davranışlar, evlilik doyumunu ne oranda yordamaktadır?
10. Çiftlerin evlilik doyumları EKS'de ifade edilen sözel davranışların karşılıklı olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
11. Çiftlerin evlilik doyumları EKS'de ifade edilen sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanlar öteden beri çift etkileşimini gözlemleme davranışını sürdürürler. Örneğin şu cümleler çift etkileşimini gözlemeye yönelik güzel örneklerdir: “Partide eski sevgilisini nasıl görmezden geldiğini farkettiler mi?” ya da “Bu yaşlı çift ne kadar tatlı değil mi? Birbirlerine karşı ne kadar sevecen ve anlayışlılar.” Araştırmacılar, yakın ilişkileri gerçekten anlamak istediğimizde çiftlerin birbirlerine nasıl davrandıklarını gözlemlemenin oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Ancak çift iletişimi sırasında ortaya çıkan etkileşimin oldukça karmaşık bir doğası vardır. Bu nedenle, son

yıllarda çift araştırmacılarının odağı çiftlerin etkileşim örüntülerini mikro düzeyde incelemeye çevrilmiştir (Chambless vd., 2002; Heymann, 2004; Floyd, 2004). Araştırmacılar, çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan akışı belli kategorilere ayırarak ve derecelendirerek kodlamaya başlamıştır. Çift etkileşimi kodlama sistemlerinin temel amacı karmaşık yapıda olan insan ilişkilerini sistematik bir şekilde gözlemlemektir. Mikro düzeyde araştırma yapmaya olanak veren kodlama sistemleri, ölçeklerle ya da karşılaştırmalı deneysel modellerle yakalanamayan noktalara ışık tutmaktadır (Baucom & Kerig, 2004).

Yapılan çalışmalar göstermiştir ki doğrudan gözlem yapma, kendini anlatma yolu veri toplamaya oranla daha geçerli bir yoldur. Standart ölçme araçları yoluyla çiftlerin ancak kendileriyle ilgili algılarını değerlendirmek mümkün olur. Çiftlerin ölçek sorularına veya maddelerine verdikleri yanıtların gerçekteki durumu ne denli temsil ettiği tartışmalıdır. Bu çalışmalarda çiftler, sosyal beğenirlik ya da kendilerini kayırma eğilimi nedeniyle benliklerini ideal bir şekilde ortaya koymuş olabilirler. Zaten tez çalışmalarının birçoğunda araştırmanın varsayımına “katılımcıların tezde kullanılan ölçekleri samimi bir şekilde yanıtladıkları” ifadesi eklenmektedir. Oysa çiftler arasındaki etkileşimi, ölçme aracı olmadan, gözlem yoluyla, doğrudan belirlemek gibi bir imkan bulunmaktadır. Notarius ve Markman da (1989) küreselleşen dünyada karmaşık insan ilişkilerine ait etkileşim kalıplarının mikroanalitik stratejileri zorunlu kıldığını vurgulamıştır. Çünkü insan davranışı gibi karmaşık bir yapı, ancak davranışsal frekanslar hesaplanarak, mikro düzeyde incelenebilmektedir (Patterson, Reid & Dishion, 1992).

Türkiye’de evli bireylerin etkileşim örüntüleri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde sonuç temelli çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmaların daha çok çiftlerin geçmiş deneyimlere dayanan ilişki algılarını belirlediği ya da ön-test, son test uygulamalı deneysel çalışmalar olduğu görülmüştür (Aslan, 2001; Kantarcı, 2009; Akgün & Uluocak, 2010; Öner, 2013; Soylu & Kağnıcı, 2015). Araştırma, çiftler arasındaki etkileşimi, bir ölçme aracı olmadan doğrudan gözlemlemek ve bunları bir kodlama sistemi ile analiz etmek açısından özgündür. Türkiye’de doğrudan ölçme yolu ile çiftlerin etkileşimlerini araştıran bir başka çalışmaya rastlanmamıştır. Yurtdışı literatür incelendiğinde ise evli çiftlerin problem çözme etkileşimini inceleyen sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada Hahlweg’in davranışçı kuramı esas alarak geliştirdiği gözlemsel kategori sistemi kullanılmıştır. Araştırma sorularının bir kısmı davranışçı kuramı esas

olarak oluşturulmuş ve çalışmanın bu yönü pozitivist bir bakış açısı ile tasarlanmıştır (Hahlweg & Conrad, 1983). Hahlweg'in oluşturduğu bu sisteme yeni sorular yöneltilerek araştırma, pozitivist bakış açısından post-pozitivist perspektife taşınmış, böylelikle geleneksel bilim anlayışı ile modern bilim anlayışının aynı potada eritilmesi hedeflenmiştir (Glesne, 2013). Bu amaçla çiftlerin iletişim sürecinde ortaya koydukları tepkilerin partnerlerinde hangi davranışlara yol açtığı, benzer davranışları göstermelerinin evlilik doyumlarını etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Böylece, araştırmanın davranışçı bakış açısı ve sistemik yaklaşımın temel alındığı bir diyalektik üzerine temellendirilmesi hedeflenmiş ve bu durumun alan yazına özgün bir çalışma kazandırılacağı düşünülmüştür.

İletişim becerisi sonradan kazanılan ve geliştirilen bir beceridir bu nedenle öncelikle bu beceri düzeyinin belirlenmesi gerekir (Ersanlı & Balcı, 1998). Araştırmada çiftlerin iletişimleri sırasında ne tür olumlu ya da olumsuz, sözel ve sözel olmayan tepkiler verdikleri gözlemlenmiştir. Bu tepkilerin kodlanması pratikte çift ve aile terapisi alanındaki uygulayıcılara olumlu becerilerin arttırılması, nötr ve olumsuz becerilerin geliştirilmesi yönünde bir rehber olma niteliği taşımaktadır. Türkiye'de evlilik ilişkisini, eş iletişimini geliştirmeye yönelik birden fazla program mevcuttur (Kalkan, 2002; Ersanlı, 2007; Duran & Hamamcı, 2010; Ekşi & Kahraman, 2012). Bu programlarda iletişim becerileri, çatışma çözme yöntemleri ile ilgili oturumlara sıklıkla ağırlık verilmiştir. Ancak programların içeriği oluşturulurken ya daha önceki uygulamalardan, ya da olası problemleri önlemeye yönelik tekniklerden yararlanılmıştır. Araştırmanın, çiftlerin etkileşimlerini doğrudan gözlemek ve buna yönelik bir beceri programı geliştirmek açısından bir öncü olacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında çift etkileşimini gözlemleme, kodlama ve analiz etme imkanı sunan ve kapsamlı bir kodlama sisteminin (Hahlweg & Conrad, 1983; Hahlweg, 1996) alana kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca bu çalışmada etkileşim sırasında ortaya koydukları davranışların partnerlerinde hangi tepkilere yol açtığı araştırılmıştır. Bu durum çift ilişkisinde ortaya çıkan davranışları önceden kestirebilmek ve çiftlerin partnerlerinin davranışlarını ne şekilde etkilediklerini farketmelerine yardımcı olabilir. Böylelikle çiftlerin iletişim sırasında kullandıkları etkili olmayan davranışları fark edip daha yapıcı bir iletişim tarzı geliştirmelerine yardımcı olunabilir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Çift etkileşimini gözlemek amacıyla kullanılan Etkileşimsel Kodlama Sistemi, sözdizimsel bir çalışma olup davranışçı kuram esas alınarak tasarlanmıştır. Ancak bireylerin davranışlarının ötesini, söylenenlerin ardındaki mesajları ortaya çıkarmak ancak semantik çalışmalar ile mümkündür. Bu nedenle kullanılan gözlemsel kategori sistemi davranışçı kuram ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma sorularının davranışçı kuram ışığında hazırlanmış olması, çalışmanın sistemik açıdan ele alınması ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaçla araştırma soruları arasında çift etkileşim sürecinde karşılıklılık ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi test etmeye yönelik soruları yer verilmiştir. Ancak bu sorular da sibernetik birinci düzey ile sınırlıdır.
3. Çiftlerin etkileşim sırasında kullandıkları davranışların ortaya çıkma olasılıkları hesaplanırken kendinden bir önceki davranış dikkate alınmıştır; ancak çift ilişkisinin bir belleği vardır ve gözlenen davranışları çok daha önce ortaya çıkan davranışlarla da ilişkili olabilir. Bu çalışmanın, bir davranışın kendinden hemen önceki bir davranışa bağlı olarak ortaya çıkıp çıkmama durumu ile sınırlı olduğu söylenebilir.

1.5. Sayıtlar

1. Çiftlerin etkileşim sırasında ortaya çıkan davranışları ve ifade ettikleri evlilik doyumları, eşlerinin o anda verdikleri tepkinin yanı sıra süreç dışındaki bazı değişkenler (ortam ile ilgili özellikler, önceki yaşantılar, ani bir yaşam olayının belirmesi, ilişki geçmişi vb.) nedeniyle ortaya çıkmış olabilir. Bu çalışmada çift davranışlarının ortaya çıkma olasılıklarının kendinden bir önceki davranışa bağlı olduğu varsayılmıştır.
2. Çift etkileşim sürecinin karmaşık ve dinamik bir yapısı vardır. İletişim sürecine yönelik birçok betimlemeye karşın bu çalışmada markov zinciri analizinin temel sayıtları ışığında çift etkileşimi süreci anlamlandırılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. Buna göre bu iki sayıltı; (a) bir süreçteki/etkileşimdeki şu andaki bir durum veya davranış, yakın geçmişteki durum veya davranışlara bağlı olarak belirmektedir ve (b) bir önceki durum/davranış ile şu anda gözlenen durum/davranışın beraber görülme olasılığı zaman içerisinde sabit veya durağandır.

1.6. Tanımlar

Evlilik Doyumu: Bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlanabilir (Tezer, 1996, sf. 1).

Çift Etkileşimi: Çiftlerin partnerlerinin varlığında davranışlar ortaya koymaları, birbirleri için ürünler yaratmaları ya da birbirleri ile iletişim kurmaları anlamına gelir. Bir başka deyişle, çiftlerin hem kendi iyilik hallerini hem de partnerlerinin iyilik hallerini etkileyen davranışlarda bulunmalarıdır (Thibaut & Kelley, 1959; Akt: Büyükşahin, 2006, sf.7).

Sibernetik Birinci Düzey: Aile sistemleri kuramı içinde yer alan sibernetik birinci düzey kavramı, ailenin fonksiyonel olmayan yönlerini değiştirmek için terapistin uzman kimliği altında çeşitli teknikleri kullanması ve bir müdahalede bulunmasını ifade eder (Worden, 2013).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde evlilik doyumu, evlilik doyumunu açıklayan kuramlar ve problem çözme etkileşimi ile açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.1. Evlilik Doyumu

Evlilik doyumu, evlilik ilişkisini geliştirmeye yönelik çalışmalarda üzerinde en çok durulan konuların başında gelir (Spainer & Lewis, 1980). Evlilik doyumunun farklı araştırmacılarca yapılan bir çok tanımı mevcuttur. Çağ ve Yıldırım (2013), evlilik doyumunu evliliklerin başarılı bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan ve bireylerin evlilikleri ile ilgili tatmin düzeyleri olarak açıklamıştır. Roberts (2000) ise evlilik doyumunun çiftler arası iletişimin niteliği ile ilgili bir kavram olduğunu, fonksiyonel olmayan ilişkilerin evlilik kalitesini bozduğunu ifade etmiştir. Sokolski ve Hendrick'in tanımında ise (1999) evlilik doyumu çevresel ve kişisel alanlardaki tatmin olarak açıklanmıştır. Çevresel boyutta eşlerin eşitliği ve kazançları gibi daha çok dış faktörler kastedilirken kişisel boyutta ise iletişim biçimleri, cinsel yaşamları ve gösterilen sevginin biçimi gibi içsel boyutlar yer alır. Tezer (1996) evlilik doyumunu bireyin evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlamıştır. Bahr, Chappell ve Leigh'e (1983) göre evlilik doyumu ihtiyaçların ve beklentilerin çiftlerin evlilikleriyle ne derece karşılandığını ifade eder. Son olarak Hawkins (1968) evlilik doyumunu çiftlerden ziyade, eşlerden her birinin evlilik içerisindeki mutluluk düzeyine ve memnuniyetine yönelik algısı olarak açıklamıştır.

Araştırmalarda evlilik doyumu ve evlilik doyumuna etki eden faktörlerin sıklıkla ele alınması bireylerin öznel iyi oluşları üzerindeki katkısından kaynaklanır (Sancaktar, 2016). Yapılan araştırmalar, evlilik doyumunun bireylerin psikolojik iyi olma, nevrozizm düzeyi ve benlik saygıları üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir (Williams, 2003; Karney Bradbury, 1997; Zeytinoğlu, 2013). Doyum verici ilişkiler bireylerin kişisel gelişimleri üzerinde etkili olduğu gibi onların kişilerarası ilişkileri ve sosyal becerilerini de etkisi altına almaktadır (Haris & Kumar, 2018; Kavak, 2018; Erden,

2016). Dolayısıyla doyum verici evliliklerin psikososyal gelişimin tamamlanması ve benlik bütünlüğüne ulaşılması açısından önemli olduğu söylenebilir (Erikson, 1968).

Literatürde evlilik doyumunu ele alan çokça çalışma olmasına rağmen zaman zaman bazı kavram kargaşaları yaşanmaktadır. Yapılan inceleme sonunda öyle görülmüştür ki, “evlilik uyumu”, “evlilik istikrarı”, “evlilik başarısı” gibi kavramlar evlilik doyumunun yerine kullanılabilmektedir. Ancak bu kavramların temelde farklı karşılıkları bulunmaktadır (Lively, 1969). Evli çiftlerin, evlilikteki başarı düzeyleri olarak tanımlanan evlilik uyumu aslında, evlilik doyumunu ve evlilik işlevselliğini içine alan daha geniş bir yelpazesi olan bir kavramdır (Ersanlı & Kalkan, 2008). Evlilik istikrarı ise daha çok ilişkiye yatırım ve beraberlik duygusunu ifade eder (Rusbult, Marzt & Agnew, 1998). Dolayısıyla bu kavramların birbirinin yerine geçmesi doğru değildir.

2.1.1.1. Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Evlilik doyumunu, sosyal bilimlerde bir çok araştırmaya konu olmuş ve çeşitli modellerin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur. Aşağıda evlilik doyumunu açıklayan kuramlara yer verilmiştir.

2.1.1.1.1. Psikodinamik Kuram

Psikodinamik perspektife göre insanlar, romantik ilişkilerinde bilinçli olarak ya da bilmeden kendi narsistik ihtiyaçlarını tatmin eden eşler seçerler. Örneğin eşlerden biri baskın ve saldırganken diğeri itaatkar ve mazoşist olabilir. Ya da eşlerden biri sevgi dolu iken partneri duygularını çok fazla belli etmeyebilir. Sonuç olarak insanlar ego ideallerine en iyi hizmet edecek kişiyi kendilerine partner olarak kabul ederler. Evlilik yoluyla narsistik ihtiyaçlarını gidermeye çalışan çiftlerin ihtiyaçları arasında benzerlik arttıkça evlilik memnuniyetleri artış göstermektedir (O’Leary & Smith, 1991). Çiftlerde ihtiyaç tamamlama olarak ifade edilen bu durumun evlilik doyumunu arttırdığına ilişkin çok sayıda araştırma mevcuttur (Cattell & Nesselroade 1967; Heiss & Gordon 1964; Murstein, 1961, Murstein & Beck 1972).

2.1.1.1.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramına göre çocukluk dönemindeki bağlanma biçimimiz yetişkin ilişkilerinin şekillenmesi üzerinde etkilidir. Buna göre güvensiz ve kaygılı bağlanma

yaşayan bireyler bir başkasıyla yakınlaşmaktan korkabileceği gibi romantik partnerini kaybetme korkusu da yaşayabilirler. Sonuç olarak ebeveyn bağlanma stilleri büyük oranda yetişkin romantik ilişki bağlanma stillerini şekillendirecektir (O' Leary & Smith, 1991). Yine bu kurama göre güvenli bir bağlanma yaşayamayan birey, eşi tarafından yeterince sevilmediği ve değer verilmediğini düşünecek ve onu kendinden kaçıracaktır. Bu nedenle seilmeme ve terkedilme ya da kuşatılma kaygıları denetlenebildiğinde evlilik doyumunun da yüksek olacağı ifade edilebilir (Ersanlı & Kalkan, 2008).

2.1.1.1.3. Sosyal Mübadele Kuramı

Evlilik doyumunu en açık şekilde tanımlayan ve ölçümü konusunda en net açıklamaları ortaya koyan kuram sosyal mübadele kuramıdır (Curun, 2014). Bu kurama göre insanlar en az bedel ödeyecekleri ancak karşılığında en fazla ödül alacakları romantik ilişkileri tercih ederler (Sabatelli, 1989). Sosyal mübadele kuramı başlığı altında yakın ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve sonlandırılmasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Yakın ilişkilerde doyum ve bağımlılık kavramlarının önemine vurgu yapan kuramda çiftlerin kendilerine doyum vermeyen ancak bağımlı hissettikleri ilişkileri sürdürebilecekleri açıklanmıştır. Bu iki kavramın değerlendirilmesine ilişkin ölçütler “seçenekler için karşılaştırma düzeyi” olarak adlandırılmıştır (Hovardaoğlu, 1996).

2.1.1.1.4. Yükleme Kuramı

Bu kuram insanların “neden” diye başlayan soruları ne şekilde cevapladıkları ile ilgilidir. Evlilik ilişkisinde nedensel yüklemeler ve sorumluluk yüklemelerinin önemli olduğunu savunur. Literatürde evlilik güçlükleri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde nedensel yüklemeler ve sorumluluk yüklemelerinin evlilik doyumunu incelediği ile ilgili araştırmalar dikkat çeker (Tutarel-Kışlak, 1995). Bu kurama göre evliliklerinde problem yaşayan çiftler eş davranışlarını olumsuz olarak değerlendirmektedir. Başarılı evliliklerde ise çiftler olumsuz olayların etkisini azaltıcı yüklemeler yapmakta ve partnerlerinin olumsuz davranışlarına daha az sorumluluk yüklemektedir. Dolayısıyla çiftlerin partnerlerinin davranışlarına yaptıkları yüklemeler onların evlilik doyumunu etkileyecektir (Fincham & Bradbury, 1987).

2.1.1.1.5. Sosyal Biliş Kuramı

Miller ve Steinberg'in geliştirdiği kuramla ilgili açıklamalar üç ana başlık altında toplanılabilir. Birincisi, evlilik öncesi faktörlere ilişkin açıklamalardır. Bir diğeri, ekonomik ve sosyal faktörlerdir. Kuramın bir diğer araştırma alanı ise kişilerarası iletişim süreci ve çiftlerin birbirleri ile ilgili düşünceleridir. Kişilerarası iletişime dair sosyal biliş kuramı, evli çiftlerin bilişsel süreçleri ve ilişki belleklerinin evlilik doyumu üzerinde etkili olduğunu savunur. Buna göre eşini olduğu gibi kabul eden, onu değiştirmeye çalışmayan çiftlerin evlilikten doyum sağlamları daha olasıdır (Güngör, 2014).

Yukarda anlatılan ve evlilik doyumunu açıklayan kuramlara ek olarak Rosen-Grandon, Myers ve Hattie (2004), evliliklerin doyum verici olabilmesi için aşk, sadakat ve duygu paylaşımının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çünkü aşkın olduğu evliliklerde saygı, romantizm, bağışlama ve duyarlılığın da olacağını dile getirmişlerdir. Sadakat ve duygu paylaşımının evlilik doyumunu arttırdığını vurgulamışlardır.

2.1.2. Problem Çözme Etkileşimi

Ortak bir yaşamı sürdürmek amacıyla evlenerek bir araya gelen çiftlerin bazı noktalarda fikir ayrılıklarına düşmeleri ve problem yaşamaları oldukça beklendik bir durumdur. Ancak doyum verici bir ilişki için evlilik problemlerinin her iki tarafı da memnun edecek şekilde çözülmesi gerekir. Çözüm yolu eşlerin birbirleriyle nasıl iletişim kurmaları gerektiğini bilmelerinden geçer. İletişim, evliliklerde merkezi bir rol oynar. Evlilik problemlerinin temelinde genellikle bir iletişim problemi yatar. Çiftlerin problemlerini tam olarak fark edememeleri ve bunu karşılarındaki kişiye iletememeleri yanlış anlaşılmalara ya da karşılanmayan beklentilerin ortaya çıkmasına sebep olur. Bu nedenle, eşler arasındaki iletişim mesajlarını tanımak, bu mesajların çift ilişkisi üzerindeki etkisini araştırmak, çift ilişkinin anlaşılmasına ve yaşanan problemlerin çözümlenmesine katkı sağlar (Burlison & Denton, 1997; Ergin, 2011; Polat, 2012). Problem çözme etkileşimini gözleyerek çiftlerin sözel ve sözel olmayan iletişim dili anlaşılmalı çalışılır. Bu iletişim sırasında bir takım konuşmacı ve dinleyici becerileri devreye girer. Bunlar; empati, uzlaşma, kendini açma, pozitif çözüm bulma, dinleme, meta-iletişim gibi sözel iletişim becerileri olabileceği gibi, jest, mimik ve beden dili gibi sözel olmayan beceriler de olabilir. Bu becerilerin etkili bir şekilde kullanılması, evlilikten elde edilen doyumunu arttıracaktır (Litzenger & Gordon, 2005).

Evlilikte yaşanan problemlerin evlilik doyumu üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmalarda çoğunlukla çiftlerin iletişim süreçleri dikkate alınmaktadır (Polat, 2012). İletişim süreçlerinin açıklağa kavuşması, problem çözme etkileşimi sırasında ortaya çıkan iletişim tarzlarını incelenmesiyle mümkündür. İletişim sırasında kullanılan yollar iletişimin etkinliği azaltıcı ya da artırıcı bir yol oynar (Korkut, 1996). Çiftlerin iletişim tarzlarını incelemeye yönelik en önemli araştırmalardan biri Goldstein'a (1999) aittir. Goldstein'e göre bireyler çatışma sırasında şu iletişim tarzlarından birine başvururlar: a) yüzleşme, b) kamusal/özel davranış, c) duygularını ifade etme, d) yaklaşma/ kaçınma, e) kendini açma. Bu iletişim tarzları kısaca açılanacak olursa; yüzleşme ile kastedilen, bireylerin çatışma durumu ile yüzleşmeye hazır olma durumunu ifade eder. Kamusal/özel davranış; kişinin özel ya da aile ortamıyla sınırlı eylemlerini başkalarının da yanında da gösterip göstermedikleri ile ilgili bir boyuttur. Duygularını ifade etme, bireylerin iletişim sırasında duygularını ne derece rahat ifade edebildiklerini açıklar. Yaklaşma/kaçınma ise çatışma toleransı ile ilgili bir kavramdır. Çatışmadan kaçınma ve onu yoksaymak yerine çatışma ile etkili bir şekilde başa çıkmak da söz konusu olabilir. Son olarak kendini açma; kişilerin amaç ve ihtiyaçları açısından kendilerini ne derece açtıklarını ifade eder.

İlkketenci (2004), uzlaşma, uyum sağlama ve düşmanlık olmak üzere üç farklı iletişim tarzı olduğunu ve çiftlerin evlilik problemlerin çözümünde bu üç iletişim tarzından birini kullanabileceklerini açıklamıştır. Uzlaşma ve uyum sağlamanın iletişimi sürdürmenin bir yolu olabileceğini ancak düşmanlık duygularının evliliği parçalayabildiğini ifade etmiştir.

Fitzpatrick ve Ritchie (1994) evlilik ve aile problemlerine yönelik tartışmalar sırasında ortaya çıkan üç farklı çift etkileşiminden bahsetmiştir. Bunlar; bağımsız, geleneksel ve kopuk olmak üzere üçe ayrılır. Bağımsız etkileşim biçiminde çiftler birbirlerine karşı açık davranırlar ve aralarında bir eşitlik vardır. Problemlerle baş etme ve etkili iletişim becerileri kullanmada başarılıdırlar. Geleneksel çiftlerde ise uyum gösterme davranışı söz konusudur. Problemlerin çözümünde çiftlerden her ikisi de kişisel bağımsızlıkları konusunda özveri gösterir. Kopuk tarzda iletişim kuran çiftlere bakıldığında bu çiftlerin çatışmalardan kaçındığı ve duygularını ifade etme konusunda başarısız olduğu gözlenir. Çünkü bu çiftler etkili olmayan iletişim yollarını kullanırlar.

Vuchinich (1987) çiftlerin problem çözme sırasında kullandıkları dört farklı iletişim tarzı belirlemiştir. Bunlar; itaat, uzlaşma, uzak durma ve geri çekilmedir. İtaat davranışında kişi karşıdaki kişiye itaat eder ve onun görüşünü kabul eder. Böylelikle

tartışma sona erer. Uzlaşmada bulunarak her iki kişinin kabul edebileceği bir çözüm yoluna gidilerek orta yol bulunur. Bunun taraflardan her biri fedakarlıkta bulunur. Uzak durma davranışında ise çiftler herhangi bir çözüm bulmadan tartışmayı bırakırlar. Açıkça ifade edilmese de çiftler aynı görüşte olmadıklarını bilirler. Bu gibi durumlarda çatışmayı kazanan ya da kaybeden bir taraf yoktur. Son olarak geri çekilme davranışında tartışma açıkça reddedilir ve ortamdan uzaklaşılır. Geri çekilme davranışının diğer iletişim biçimlerine oranla etkileşimi bozucu bir etkisi olduğu söylenebilir.

Özgüven (2009) ise çiftlerin problem çözme sırasında uyma, işbirliği, uzlaşma, ilgisiz kalma ve zorlama davranışlarından birini sergilediklerini ifade etmiştir. Uyma; problem yaşayan çiftlerden birinin kendi isteklerinden vazgeçerek partnerini memnun etme çabasıdır. İşbirliğinde taraflar karşı tarafın istekleri yanında kendi beklentilerini de dikkate alırlar. İşbirliğinin sorun çözücü bir tarafı vardır. Uzlaşmada çiftler diğerinin isteklerinin bir kısmını karşılamak için kendi isteklerinden bir parça vazgeçerler. İlgisiz kalma, tarafların probleme ve partnerlerinin isteklerine duyarsız kalmalarını ifade eder. Zorlama ise eşlerden birinin kendi isteklerini zorla partnerine kabul ettirme çabası ile ilgili bir iletişim tarzıdır.

Evlilik ilişkisinde çiftlerin yaşadıkları probleme sağlıklı çözüm yolları geliştirebilmeleri seçilen iletişim tarzı ile doğrudan ilişkilidir. Bu iletişim tarzını belirleyen de çiftlerin etkileşim sırasında kullanıkları becerileridir. Çift ilişkisini geliştiren ve evlilik doyumu arttıran bir çift etkileşimi sırasında bir takım sözel ve sözel olmayan iletişim becerileri devreye girer. Sözel olmayan iletişimin geçmişi sözel iletişime göre daha eskidir. Konuşmaya başladığımız ilk andan itibaren sözel olmayan iletişim otomatik olarak devreye girer. Öyle ki bazen konuşmayarak bile karşımızdakine bir şey anlatabiliriz. Her ne kadar yapılan çalışmalar çiftler arasındaki iletişimin daha çok sözel olmayan mesajlar yoluyla gerçekleştiğini ifade etse de sözel olmayan iletişim, sözel iletişimin tamamlayıcısı olarak düşünülebilir. Sözel yollarla ifade edilen mesajlar, beden dili ile daha açık ve anlaşılır hale gelir (Yelken, 1990; Özbent, 2007; Çetinkaya, 2011). Aslında iletişim sırasında mesajlar ve bu mesajların veriliş biçimleri devreye girer. Bu mesajların veriliş şekilleri ile kastedilen sözel olmayan becerileridir ve tüm bu beceriler, iletişimin niteliğini belirler (Korkut, 1996).

İletişim sırasında sıklıkla kullanılan, Etkileşimsel Kodlama Sisteminde (Hahlweg & Conrad, 1983) ayrıntılı olarak açıklanan sözel beceriler ve sözel olmayan beceriler aşağıda özetlenmiştir.

Kendini açma; kişinin duygu, düşünce ya da tutumlarını dinleyen kişiye ifade etmesi ile ilgilidir. Kişi geçmiş ya da şimdiki deneyimlerini ifade edebileceği gibi gelecek tasarımları ile ilgili de bilgi verebilir. Bu beceri daha çok “ben” ile başlayan ve kişinin özel yaşantılarından bahsettiği bir süreci içine alır. *Pozitif çözüm bulma*, herhangi bir probleme ilişkin olası çözüm yollarını işaret eder. Çözümler çoğunlukla gelecekle ilgili, yol gösterici, gerçekçi ve uygulanabilir. *Empati*, dinleyicinin kendisini karşısındakinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde anlamaya çalışmasını ifade eder. Aynı zamanda empati kurulan kişinin rolünde bir süre kaldıktan sonra tekrar kendi yerine geçebilmeyi gerektirir (Dökmen, 2006). *Ben dili*, bireyin kendi duygu ve düşüncelerini onu dinleyen kişiyi suçlamadan, eleştirmeden, yargılamadan ifade etmesine yarayan bir dildir. Açık, somut, savunmasız bir iletişimi gerektirir. İletişimi kolaylaştırıcı bir etkisi vardır (Atan, 2016). *Etkin dinleme* oldukça önemli bir iletişim becerisidir çünkü insanlar bir başkası tarafından dinlendiklerinde kendilerini bulur ve kim olduklarının keşfine çıkarlar (Cüceloğlu, 2015). Tabii ki her dinleme etkin dinleme değildir. Bunun için karşımızdaki kişiye gerçekten odaklanmak, onu anlamaya çalışmak ve sözel olmayan iletişime işe başvurmak gerekir. Sözel olmayan iletişim; jest, mimik ve ses tonu gibi ipuçları ile ifade bulur. Sözel olmayan iletişimde konuşan ya da dinleyen kişinin ne sıklıkla göz kontağı kurduğu, yüz ifadesi, ses tonu, oturma şekli, beden duruşu, baş hareketleri ve daha bir çok davranışı devreye girer (Hahlweg, 2004).

Çetinkaya (2011), iletişim aracı olarak kullandığımız her türlü enstrümanda (sözel ve sözel olmayan iletişim), bir takım mesajların gizli olduğunu ve bu mesajların kabul, reddetme ve umursamama olmak üzere üç başlık altında toplanabileceğini ifade etmiştir. Bunlar, kabul, reddetme ve umursamama mesajlarıdır. Kabul mesajları, bireyin “kendi olma” hakkına duyulan saygı ile ilişkili bir kavramdır. Bu mesajı alan kişi, “ben varım, ben doğallım, seviliyorum, değerliyim, güvenebilirim” şeklinde düşünür. Reddetme mesajlarında kişi kendi hakkına saygı duyulmadığını hisseder. Kendisini gösterilen sevginin koşullu olduğunu düşünür. Umursamama mesajlarında ise birey önemsenmediğini, kendisine değer verilmediğini hisseder ve varlığı ile yokluğunun bir olmadığı duygusuna kapılır. Bireyde “beni önemsemiyorlar, ben değersizim, ben yokum” düşünceleri oluşur.

Carkuff (1983) ise sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerinin temelinde; dikkat etme, tepki verme, kişiselleştirme ve başlatma olarak dörde ayrıldığını ifade etmiştir. Dikkat etmede empati, saygı, içtenlik, somutluk, etkili dinleme becerileri yer

almaktadır. Tepki verme boyutunda içeriğe, duyguya ve anlama tepki verme durumu söz konusudur. Kişiselleştirme ile anlamı, duyguyu, sorunu ve amacı kişiselleştirmek kastedilir. Başlatma becerisi, iletişimde amaçların tanımlanması ve amaçlara ulaşılacak yolların planlanması yer almaktadır (Akt. Korkut, 1996).

Evliliklerde yaşanan çatışmaların başarılı bir şekilde çözümlenmesi ve aile içinde huzurlu bir atmosferin yakalanması “kabul” mesajlarının kullanılması ile mümkündür. Yapılan çalışmalar, etkili iletişim yollarını kullanan çiftlerin evliliklerini huzurlu ve tatmin edici olarak açıkladıklarını ortaya koymuştur. Profesyonel yardıma ihtiyacı olan çiftler ise iletişimde etkili olmayan yolları tercih etmektedirler (Christensen & Shenk, 1991; Jacobson, Waldron & Moore, 1980; Yelsma, 1995).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında Etkileşimsel Kodlama Sisteminin kullanıldığı çalışmalar, prolem çözme etkileşimini inceleyen diğer kodlama sistemleri, evlilik doyumu ve çift etkileşiminin bir arada çalışıldığı sonuç ve süreç odaklı araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Etkileşimsel Kodlama Sisteminin (EKS) Kullanıldığı Araştırmalar

Etkileşimsel Kodlama Sistemi-EKS (Interactional Coding System) evlilik ya da aile problem çözme etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel ve sözel olmayan davranışların ayrıtılı olarak incelenmesini sağlar. Bunun yanında davranışçı evlilik terapisinin etkilerini değerlendirmek açısından duyarlı bir araçtır. Davranışçı evlilik terapileri çiftlere iletişim ve problem çözme becerilerini öğretmeyi hedeflediğinden EKS sayesinde çiftlerin sahip oldukları becerileri değerlendirmek de mümkün olur. Aşağıda Etkileşimsel Kodlama Sisteminin kullanıldığı çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmaların bir kısmı patolojisi olan bireyler ve aileleri ile yürütülürken, diğer grupta evlilik ve aile problemi yaşayan bireyler yer almaktadır.

Hahlweg ve diğerleri (1989) tarafından yapılan şizofren hastası olan 43 aile ile yürütülen bir çalışmada katılımcılar öncelikle Camberwell aile görüşmesine –CFI (Vaughn & Leff, 1976) alınmıştır. CFI, hastanın yakın akrabalarıyla yapılan yarı yapılandırılmış bireysel bir görüşmedir. CFI tekniği ile görüşülen hasta yakınlarının hastalıkla beraber ortaya çıkan güçlüklerden etkilenme düzeyini incelemektedir. CFI uygulamasından sonra hasta yakınlarına Duygu İfadesi Ölçeği (Duman, Kuşçu & Özgün, 2013) verilmektedir. Buna göre hasta yakınların yüksek ve düşük duygu ifadesi

verenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Yüksek duygu ifadesi hasta yakınlarının eleştirel yorumlarını, aşırı düşkünlük ifadelerini ve düşmanca tavırlarını ifade etmektedir. Çalışmada CFI ile elde edilen veriler bağımsız değişkeni oluşturmuştur. Çalışmanın bağımlı değişkeni ise aile etkileşimidir ve bu etkileşim EKS ile gözlenmiştir. Araştırma sonunda yüksek duygu ifadesi kullanan grubun düşük duygu ifadesi kullanan gruba oranla daha fazla negatif davranış sergilediği görülmüştür.

Şizofren hasta yakınları ile yapılan çalışmaya benzer bir başka çalışma da depresyon hastaları ve eşleri ile yapılmıştır. Toplamda 30 hasta ve eşleri ile çalışılmıştır. Camberwell aile görüşmesi puanlama sistemi kullanılarak katılımcılarla yaklaşık 1.5-2 saat süren standart görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonrasında eşler düşük ve yüksek duygu ifadesi verenler olarak sınıflandırılmıştır. Ardından depresif hastalar ve eşleri EKS kullanılarak 10 dakikalık yüzyüze kurulan etkileşim sırasında gözlenmiştir. Bu etkileşim sırasında çiftler evliliklerinde çatışma yaratan bir konu ile ilgili tartışmışlardır. Araştırma sonunda görülmüştür ki; yüksek duygu ifadesi veren çiftler, düşük duygu ifadesi veren çiftlere kıyasla hem sözel hem de sözel olmayan pozitif davranışları daha az göstermektedirler (Hooley, 1986).

Bir diğer çalışma da anksiyete bozuklukları yaşayan hasta ve yakınları ile ilgilidir. Yapısal eşitlik modelinin kullanıldığı bu çalışmada, transaksyonel stres ve başetme modelinin duygu ifadeleri ile ilişkisi incelenmiştir. Modele dahil edilen değişkenler; hastalık, kişilik özellikleri, KPI ile elde gözlenen problem çözme becerisi, Symptom Kontrol Listesi (SCL-90-R), Sosyal Uyum Ölçeği ve Camberwell Aile Görüşmesi puanlama sistemidir. Araştırmaya dahil edilen katılımcıları 60'ı obsesif kompulsif bozukluk, 41'i ise panik bozukluk teşhisi almıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara OKB ve panik bozukluk tedavi planı uygulanmıştır. Tedavi programı 90 dakikalık haftada iki kez olmak üzere toplamda 12 seanstan oluşmaktadır. Sonrasında 60 dakikalık 4 seanstan oluşan izleme çalışmaları sürdürülmüştür. Araştırma sonunda anlaşılmıştır ki, hasta yakınlarının duygusal uyarılmışlık ve düşmanlık düzeyi hastaların aldıkları tedaviyi olumsuz yönde etkilemiştir. Camberwell aile görüşmesi sonucunda ortaya çıkan düşmanlık düzeyi arttıkça sosyal uyum düzeyi düşmektedir. Ayrıca Camberwell aile görüşmesi ile elde edilen eleştiri düzeyi, sosyal kaçınma durumunu arttırmaktadır. Son olarak yüksek duygu ifadesi veren katılımcılar EKS'de ifade edilen olumsuz davranışları daha fazla kullanmaktadırlar (Chambless, Bryan, Aiken, Steketee & Hooley, 2001).

Schröder, Hahlweg, Fiedler ve Mundt (1996), etkileşim kalıplarının spesifik bir bozukluğa özgü olup olmadığını inceledikleri araştırmalarında depresif ve şizofren hasta ve eşlerinin evlilik iletişimlerini karşılaştırmışlardır. Araştırmaya 28 depresyon ve 29 şizofreni tanısı almış katılımcı ve eşleri dahil edilmiştir. Sonuçlar göstermiştir ki depresyon tanısı almış hasta ve eşleri şizofreni tanısı almış hastalara oranla daha az negatif davranış sergilemişlerdir. Özellikle depresif hastalar ve partnerleri arasında “eleştiri” oldukça nadir yapılmıştır. Bu sonuçlar depresyonun kişilerarası duyarlılığı arttırdığını göstermektedir ve bu durum tanı almış bireyler ile evlilik terapisi yapan uzmanlara farklı bir yaklaşım çağrısıdır.

Bir diğer çalışma agorafobisi olan kadınlar ve eşleri ile yapılmıştır. 22 çift ve 21 kontrol grubu ile yapılan çalışmada EKS kullanılarak çiftlerin evlilik etkileşimleri araştırılmıştır. Araştırma hipotezi, agorafobik kadınların eşlerinin kontrol grubuna oranla daha az problem çözme davranışı sergileyecekleri şeklinde oluşturulmuştur. Ancak araştırma sonunda oluşturulan hipotezin aksine kontrol grubundaki eşler deney grubundaki eşlere oranla daha az destekleyici davranmışlardır. Belirlenen hipotezle uyumlu olarak da deney grubundaki eşlerin problem çözümü davranışları kontrol grubuna oranla daha fazla bulunmuştur (Chambless vd., 2002).

Hermanns, Florin, Dietrich, Rieger ve Hahlweg (1989), astımlı çocuğu olan annelerin eleştirel tutumları ile anne-çocuk etkileşimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 25 astımlı çocuğu olan aile ve benzer özellikler sergileyen yine 25 kişilik kontrol grubu dahil edilmiştir. Çocuklar ve anneleri ikili olarak belirlenen bir problemi tartışmışlar ve bu tartışma EKS ile analiz edilmiştir. Ayrıca her aile ile Camberwell aile görüşmesi yapılmıştır. Araştırma sonunda astımlı çocuğu olan annelerin kontrol grubundaki annelere oranla çok daha fazla “eleştiri” de bulunduğu, aynı zamanda olumsuz sözel davranışı daha sık kullandığı ortaya çıkmıştır.

Wenninger, Ehlers ve Gieler (1991) atopik dermatit ve problem çözme etkileşimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Oluşturulan hipotez, atopik dermatit rahatsızlığının alevlenme dönemi ile stres verici sosyal etkileşim arasında bir ilişki olduğu şeklindedir. Bu amaçla 20 hasta ve aileleri ile çalışılmıştır. Ailelerin yaptıkları ikili tartışmalar sonrasında deney grubundaki ailelerin kontrol grubuna oranla negatif sözel ve sözel olmayan davranışları daha sık kullandıklarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca izleme çalışmalarında deney grubunun negatif davranışları kontrol grubuna oranla daha hızlı artış göstermiştir.

Hahlweg, Kaiser, Christian, Fehm-Wolsdorf ve Groth (2000) tarafından yapılan araştırmanın amacı, iletişim kalıpları ile problem çözme etkileşimi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmaya 81 evli çift dahil edilmiştir. Katılımcılar evlilik yaşamlarında problem olduğunu bildirmişlerdir. Onlardan 35 maddelik İletişim Kalıpları Ölçeği (Heavey, Larson, Zumtobel & Christensen, 1996) doldurmaları istenmiştir. Ölçeğin, yapıcı iletişim, talep ve geri çekilme, kaçınma ve bir arada olma gibi alt ölçekleri bulunmaktadır. Ardından çiftler 15 dakika boyunca evlilikleri ile ilgili bir problemi tartışmalardır ve bu tartışma kayıt altına alınmıştır. Alınan kayıt EKS ile gözlenmiştir. Pearson moment çarpım korelasyonu ile elde edilen verilere göre, çiftlerin yapıcı iletişim kullanma düzeyleri ile sözel ve sözel olmayan olumlu davranışlar arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (.51). Aynı zamanda İletişim Kalıpları Ölçeğinin diğer alt boyutları, EKS ile gözlenen pozitif davranışlar ile aynı yönde anlamlı ilişkiler vermiştir.

Davranışçı evlilik terapisinin çiftlerin iletişim beceri üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada 29 evli çift ile çalışılmıştır. Bu çiftler, problemleri bir ilişki yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda 14 çiftten oluşan bir kontrol grubu da çalışmaya dahil edilmiştir. Kontrol grubuna herhangi bir terapötik yardım sunulmamıştır. Terapi öncesi evlilik çatışma envanterinde yer alan 18 standart çatışma durumundan dördüne kendi aralarında çözüm bulmaları ve tartışmaları istenmiştir. Bu esnada aralarında geçen tartışma kayıt altına alınmıştır. Ardından çiftler 15 oturumluk çift terapisine alınmıştır. Son oturum sonrası başta uygulanan prosedür tekrarlanmıştır. Yapılan analiz neticesinde hem pozitif hem de negatif davranışlar açısından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur; ancak nötr değişkenler açısından herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Araştırma sonunda davranışçı evlilik terapisinin sözel olmayan davranışlar üzerine oldukça etkili olduğu gözlenmiştir. Sözel olmayan davranışlar için olumsuz davranış sayısı azalmış pozitif davranış sayısı ise iki katına çıkmıştır. Sözel davranışlarda ise anlamlı bir artış olmamıştır (Hahlweg, Revenstrof & Schindler, 1984).

Bilişsel-davranışçı terapi programının çiftlerin problem çözme etkileşimleri üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmaya 67 çift dahil edilmiştir. Terapi programı kapsamında iletişim ve problem çözme eğitimi verilmiş, çiftlerin ilişkideki beklentilerini netleştirmeye yönelik tartışmaları sağlanmış, duygusal ve cinsel ilişkilerini geliştirmeye yönelik egzersizler yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonrasında müdahale grubunun kontrol grubuna oranla tartışmalar sırasında pozitif sözel

ve sözel olmayan davranışları daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca bir yıllık izleme çalışmasında müdahale grubu ön değerlendirme sonuçlarına göre daha az problem durumu bildirmişlerdir (Kaiser, Hahlweg, Fehm-Wolfsdorf & Groth, 1999).

Hahlweg, Markman, Thurmaier, Engl ve Eckert (1998) tarafından yapılan boylamsal bir çalışmaya Alman çiftlerin evlilik öncesi problemleri uzun soluklu bir inceleme altına alınmıştır. Araştırma kapsamında çiftlere etkili iletişim ve problem çözme becerilerini öğretmek için Çift Öğrenme Programı (EPL, A Couple's Learning Program) geliştirilmiştir. EPL, Markman ve Denver Üniversitesi tarafından geliştirilen Önleme ve İlişki Geliştirme Programının (PREP- Prevention and Relationship Enhancement Program) Alman çiftlerin ihtiyaçlarına yönelik olarak yeniden düzenlenmiş halidir. Araştırmaya 72 çift dahil edilmiştir. Bunlardan 14'ü kontrol grubunda yer almıştır. Katılımcılar ön değerlendirme sonrası altı oturumluk bir müdahale programına alınmıştır. Üç yıl süren bir takip çalışmasında ara ara güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Müdahale sonrası değerlendirmeler yaklaşık ikibuçuk saat sürmüştür. Bu değerlendirme çalışmalarında çiftlere bir dizi ölçme aracı (ilişki istikrarı, ilişki doyumu ölçekleri ve problem listesi) verilmiştir. Aynı zamanda her çift 10 dk boyunca ilişkilerinde en çok problem olan üç konuyu tartışmışlardır. Araştırma sonunda ilişki istikrarı, ilişki doyumu ve pozitif davranışlar açısından müdahale grubunun kontrol grubuna oranla daha yüksek puanlar aldığı ortaya çıkmıştır.

2.2.2. Problem Çözme Etkileşimine Odaklanan Kodlama Sistemleri

Temelde sosyal öğrenme kuramından etkilenen gözlemsel kodlama sistemleri, çiftlerin ilişkilerinde problem olarak gördükleri bir konu üzerinde tartışırken oraya çıkan davranışlarına odaklanır. 1970'li yıllarda çift iletişimi, problem çözme ve çatışma çözme kavramları ile aynı anlamda kullanılıyordu. Çift etkileşimi aynı zamanda davranışçı çift terapisinin (daha sonra evlilik terapisi adını aldı) inceleme konusu haline geldi. Yapılan gözlem çalışmaları sonradan oluşturulan müdahale programlarının hazırlayıcıları olmuştur. Günümüzde kullanılan hemen hemen tüm davranışçı evlilik terapileri (ya da bilişsel davranışçı evlilik terapisi) tedavi çalışmalarında iletişim, problem ya da çatışma çözme eğitimlerine yer vermektedir (Baucom & Kerig, 2004).

Bilişsel davranışçı evlilik terapisinde üzerinde durulan nokta çiftlerin kendilerine yararlı olacak şekilde nasıl düşünebilecekleri ve nasıl daha farklı davranacaklarının

öğretilmesidir (Gladding, 2012). Bilişsel ve davranışçı teknikler kullanılarak şu durumlarla ilgilenilir:

- Çiftler arasındaki olumsuz etkileşimlerin fazlalığı ve karşılıklı olumlu davranışın azlığı,
- İletişimde kullanılan kendini ifade etme ve dinleme becerileri,
- Problem çözme becerileri,
- Müzakere ve davranış değiştirme becerileri (Dattilio, 2001).

Gözlemsel kodlama sistemleri sayesinde mikroanalitik düzeyde çiftlere verilen bilişsel davranışçı eğitimleri test etmek mümkün gözükmektedir (Baucom & Kerig, 2004). Verilen eğitim çiftlerin ilişkilerinin nasıl işlediğini öğrenmelerini hedefleyen çok çeşitli yöntemler içermektedir. Amaç, çiftlerin partnerleriyle daha iyi ilişki kurmalarına yardımcı olmaktır. Bilişsel davranışçı evlilik terapileri diğer kuramlarla karşılaştırıldığında daha özel ve net uygulamalara sahiptir (Gladding, 2012). Yurtiçi literatür incelendiğinde çift etkileşimini gözlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır ancak yurtdışı literatür incelendiğinde çiftlerin problem çözme etkileşimlerini doğrudan gözlemleyen yeterli sayıda çalışma dikkat çekmektedir. Aşağıda Etkileşimsel Kodlama Sistemi dışındaki çift etkileşimini gözleyen kodlama sistemleri tanıtılmıştır:

- a) Evlilik Etkileşimi Kodlama Sistemi (MICS): MICS, Oregon Üniversitesinde Aile Etkileşim Kodlama Sisteminin çift ilişkisine uyarlanmış halidir. Sonraki yıllarda MICS çeşitli revizyonlar geçirmiştir (Heymann, 2004). MICS ile evlilik ilişkisinde kadın ve erkeğin problem çözme etkileşimlerini gözlemek amaçlanır. Bu amaçla çiftlere bir çatışma alanları listesi verilir. Onlardan üzerinde tartışabilecekleri bir konu belirlemeleri istenir. Çiftler 10-15 dakika boyunca belirledikleri problemi tartışarak bir çözüm yolu bulmaya çalışırlar. Bu esnada çiftin tartışması video kaydı altına alınır. Ve bu alanda eğitim almış bir kodlayıcı MICS aracılığı ile videoyu izleyerek çift davranışlarını puanlar. MICS'te dört farklı ana davranış kategorisi yer alır. Bunlar; düşmanlık, mizah, problemin yapıcı bir şekilde tartışılması ve sorumluluktur. Ayrıca her kategori kendi arasında alt kategorilere ayrılmaktadır.
- b) Evlilik Etkileşimi Hızlı Kodlama Sistemi (Rapid Marital Interaction Coding System, RMICS): RMICS, en eski ve sıkça kullanılan MICS'in (Evlilik

Etkileşimi Kodlama Sistemi) bir uzantısıdır. MICS'in IV. versiyonuna iki farklı kategori daha eklenmiştir. Bunlar; geri çekilme ve hoşla gitmeyen duygu-durumdur. Böylelikle kodlama sistemi daha kapsamlı hale gelmiştir. Yaşantı temelli bir sistem olan RMICS, çiftlerin her ikisini de eşzamanlı gözleme imkanı verir. Bu sistemle tüm gözlenebilir davranışlar (ör, duygusal, motor, sözel, linguistik) kodlanır. Bu sistem, yakın çiftlerin çatışmaları sırasında ortaya çıkan tüm davranış ve davranış kalıplarının sıklığını ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Sistem, öncelikle evli çiftler için kullanıldığı gibi ergen, üniversite öğrencisi ya da nişanlı çiftler için de kullanılabilir. Örneklem evli çift popülasyonundan tercih edildiği gibi, klinik hastalar, kanser hastaları ya da madde bağımlılarından da seçilebilir (Heyman, Eddy, Weiss & Vivian, 1995; Heyman, 2004).

- c) Sosyal Süreci Yakalamak İçin Gözlemsel Kodlama Sistemi (An Observational Coding System for Capturing Social Processes, The MICSEASE): Bir davranışsal kodlama sistemi olan MICSEASE, bir laboratuvar ortamında bulunan çiftlerin etkileşimleri sırasında ortaya çıkan sözel ve sözel olmayan davranışlara odaklanır. Kodlar, problemi çözme, sorumluluğu kabul etme, mizah, zihin okuma, şikayet etme gibi sözel davranışları içerdiği gibi, göz hareketleri ve kafa sallama gibi sözel olmayan davranışları içerir. Bu kodlama sistemi çiftlerin her türlü duygusal tepkisini de kaydetme olanağı sunar (Griffin, Greene & Decker-Haas, 2004).
- d) Etkileşimsel Boyutları Kodlama Sistemi: Çift Etkileşimi İçin Evrensel Bir Sistem (The Interactional Dimensions Coding System: A Global System for Couple Interactions, ICDS): ICDS'nin amacı çift etkileşiminin pozitif ve negatif boyutlarının kodlanmasıdır. Sistem tüm etkileşimdeki duygu ve içeriğin ortaya çıkarılmasını sağlar. ICDS, dokuz tekli kod (olumlu duygu-durum, olumsuz duygu-durum, problem çözme becerileri, partneri etkileme kabiliyeti, destekleme ve onay, çatışmayı teşvik eden davranışlar, geri çekilme, inkar, iletişim becerileri) ve beş ikili kod (olumsuz yükseliş, olumlu yükseliş, bağlılık, geleceğe dair tatmin, geleceğe dair istikrar) içerir. Sistem genellikle heteroseksüel çiftlerin ilişkilerindeki problem alanlarını tartışmalarını kodlamak amacı ile kullanılır (Kline et. al., 2004).
- e) İletişim Becerileri Testi: Çiftlerin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Gözlemsel Sistem (Communication Skills Test: Observational System for

Couples' Problem-Solving Skills, CST): CST, çiftler anlaşmazlıklarını ve ilişki problemlerini çözmek amacı ile etkileşimde bulunduklarında sergiledikleri iletişim ve problem çözme yeterliklerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Kodlama sistemi, ikili etileşim sürecine ve problem çözme sırasında sergilenen davranışların kalitesine odaklanır. Bu sistem konuşmalardaki her bir değişimi kodlama için kullanılır. Bu değişimler oldukça pozitif (geribildirim verme, meta-iletişim) pozitif (empati, mizah), negatif (rasyonel olmayan düşünce, karışık konuşmalar) ve nötr (soru sorma, bilgi verme) olarak kodlanır (Floyd, 2004).

- f) Çiftlerde İstek-Geriçekilme Etkileşimlerinin Gözlemsel Kodlaması (Observational Coding of Demand-Withdraw Interactions in Couples, CIRS): Kodlama sistemi, partnerlerin eleştiri, suçlama, istek-geriçekilme, duygusallık gibi süreçlerine odaklanır. Sistemin amacı, çift etkileşiminde bu davranışların sıklığını gözlemlemektir. CIRS, ilişkileri ile ilgili problemlerini ya da bireysel meselelerini tartışmalarını gözlemlemede kullanılır (Sevier, Simpson ve Christensen, 2004).
- g) Çift Etkileşimi Kodlama Sistemi (System for Coding Interactions in Dyads, SCID): Çift etkileşimi kodlama sistemi çiftlerin problemlerini tartışmaları sırasında ortaya çıkan ikili ve bireysel davranışları kodlamak amacıyla kullanılır. Bu sistem, öncelikle çift ilişkisindeki güç ve kontrol dinamiklerine odaklanır. Buna ek olarak ilişki istikrarı ve ilişki kalitesi ile ilgili tüm davranışlara odaklanır. SCID, sözel saldırganlık, baskıcılık ve kontrol gibi güç davranışların değerlendirilmesini içerir. Aynı zamanda, aile içi şiddet ve ilişkideki güç dinamikleri ile ilgili çift davranışları ve iletişim elementlerinin değerlendirilmesini içerir. Bu elementler, olumsuz gerginlik, çatışma yönetim stili ve bağıllık gibi kavramları içerir (Malik, & Lindahl, 2004).
- h) Çift Etkileşimi Puanlama Sistemi (Couple Interaction Scoring System, CISS): Gottman (1979) tarafından geliştirilen ve çift etkileşimini sırasında ortaya çıkan davranışları gözleyen bu sistem sözel ve sözel olmayan davranışları kodlama imkanı sunar. Gottman'a göre bireylerin ne söylediklerinden çok onu şekilde söyledikleri daha önemlidir. Bu sebeple Gottman'ın sisteminde sözel bir tepkinin türünü belirlerken konuşmacının ses tonu, jest ve mimikleri oldukça belirleyicidir. Bu sistemdeki temel sözel

kodlar; anlaşma, anlaşmazlık, iletişim kurmaya yönelik konuşmalar, zihin okuma, problem çözme ve bilgi alışverişi, özetleme, probleme yönelik duyguları ifade etme şeklindedir. Sözel olmayan kodlar ise, olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılır. Bu esnada çiftler beden, ses tonu ve yüz hareketlerine odaklanılır.

- i) Kişilerarası Çatışma İçin Kodlama Sistemi (Coding System for Interpersonal Conflict, CSIC): Bu kodlama sistemi, çatışmaya yol açan sorunlarla karşılaşan genç çiftlerin ilişkileri ile ilgili detaylı bir inceleme yapma olanağı sunar. Kişilerarası çatışmaları kodlamak için geliştirilen çalışmaların en eskilerinden biri olan bu sistem, Gottman'ın (1979) Çift Etkileşimi Puanlama Sistemi ve Filsinger'in (1983) İkili Etkileşimi Puanlama Sistemini de etkilemiştir. Kişilerarası etkileşimde diğer kodlama sistemlerinden daha geniş bir çerçeve sunar. Kodlama sistemi altı ana kodu içerir. Bunlar; nötr davranışlar, çatışma çözümü, kişilerarası uzlaşma, rica, reddetme, zorlama ve saldırdır (Raush, Barry, Hertel & Swain, 1974).
- j) Evlilik ve Aile Etkileşimi Kodlama Sistemi (Marital and Family Interaction Coding System, MFICS): MFICS, Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsünde Evlilik Çatışma Envanterine (Olson & Ryder, 1970) yanıt veren çiftlerin çatışma çözme stillerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Diğer kodlama sistemlerinde olduğu gibi çiftler evliliklerinde çatışma yaratan bir konu üzerine tartışır ve bu tartışma daha sonra kodlanmak üzere kayıt altına alınır. Sistem temelde ondört kod üzerine kuruludur. Bunlar; başlatma, sonuç sorusu, okuma, kendini açma, sonuç anlaşması, sonuç anlaşmazlığı, süreç anlaşmazlığı, taraflı görüş, tekrar, ilgili bilgiler, ilgili görüş, gülme, eşin onaylamaması ve kendini reddetme. Bu sistemde dokuz kişiye kadar bireyler arası etkileşimi kodlamak mümkündür (Filsinger, 1983).

2.2.3. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde evlilik doyumu ve çift etkileşimi arasındaki ilişkiyi araştıran yurtiçi ve yurtdışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.3.1. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Yurt İçi Araştırmalar

Türkiye’de evli çiftlere yönelik yapılan çalışmaların sonuç odaklı yürütüldüğü görülmüştür. Evli çiftlerde etkileşim ve doyum arasındaki ilişkinin incelendiği bir çok araştırmadan söz edilebilir.

Sakmar (2010) çiftlerin iletişim tarzları ve ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya katılan 208 çift arasında evli çocuksuz, evli çocuklu ve birlikte yaşayan üç grup bulunmaktadır. Araştırma sonucunda her üç grupta da yapıcı ve yıkıcı iletişim tarzı ile ilişki doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre, ilişki doyumları yüksek bireyler yıkıcı iletişim tarzını ilişki doyumu düşük bireylere oranla daha az kullanmaktadırlar.

Bir diğer çalışma Yılmaz ve Kalkan’a (2010) aittir. Araştırmacılar çiftleri, birbirleriyle daha iyi iletişim kurmalarını hedefleyen bir ilişki geliştirme programına dahil etmişlerdir. Yedi oturumluk programın öncesinde ve sonrasında çiftlere romantik ilişki doyum ölçeği uygulanmıştır. Ölçek sonuçları karşılaştırıldığında ilişki geliştirme programına katılan çiftlerin romantik ilişki doyumlarının anlamlı biçimde yükseldiği görülmüştür.

Atan (2016) çiftlerin aile iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik bir psikoeğitim grubu düzenlemiştir. Çalışmaya 24 ebeveyn ve bu ebeveynlerin çocukları dahil edilmiştir. Ön-test son-test uygulamalı deneysel bu araştırmada psikoeğitim yolu ile ailelerin iletişim becerilerini arttırmaya yönelik oturumlara yer verilmiştir. Oturumlar sonunda deney grubunun ön-test son-test punaları arasında evlilik doyumu açısından anlamlı bir artışın olduğu gözlenmiştir.

Buluş ve Bağcı (2016) 208 evli çiftin katıldığı bir çalışmada etkili iletişim becerilerinin evlilik doyumunu ne derece yordadığını araştırmışlardır. İletişim becerileri arasında egoyu geliştirici dil, etkin dinleme, kendini tanıma-kendini açma, empati ve ben dilini kullanma gibi beceriler yer almaktadır. Araştırma sonunda, ego geliştirici dil, etkin dinleme, kendini tanıma-açma, empati ve ben dilini kullanma iletişim becerilerinin evlilik doyumunu arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Baran (2013) kadınlara verilen iletişim çatışması eğitiminin evlilik doyumu üzerindeki etkisini araştırmıştır. 378 evli kadının katıldığı çalışma ön-test son-test uygulamalı bir araştırmadır. Araştırmaya katılan bireyler, iletişim ve çatışma çözme becerileri konularında bir eğitim sürecinden geçmişlerdir. Eğitim sonunda kadınların evlilik doyum puanlarının anlamlı bir şekilde yükseldiği gözlemlenmiştir.

2.2.3.2. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Yurtdışı Araştırmalar

Yurtdışı literatür incelendiğinde konuyla ilgili yapılan araştırmaların süreç ve sonuç odaklı olmak üzere iki grupta toplandığı göze çarpmaktadır. Bu nedenle öncelikle evlilik doyumu evlilik doyumu ve etkileşim ile ilgili sonuç odaklı çalışmalara yer verilmiş, ardından farklı kodlama sistemlerinin kullanıldığı ve evlilik doyumunun araştırıldığı süreç odaklı çalışmalar tanıtılmıştır.

2.2.3.2.1. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi İle İlgili Sonuç Odaklı Araştırmalar

DeMaris ve Leslie (1984) yaptıkları çalışmada 309 yeni evli çiftin evlilik doyumları ve iletişimleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Arştırmada etkisi incelenen bir başka değişken ise çiftlerin evlilik öncesinde algıladıkları iletişim kalitesidir. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre evlilik öncesi ve sonrasında algılanan iletişim kalitesinin çiftlerin evlilik doyumları üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Buna göre yüksek ilişki kalitesi çiftlerde yüksek evlilik doyumuna işaret etmektedir.

Evlilik doyumu ve iletişim arasındaki bir başka çalışma da Yelsma ve Athappilly (1988) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar, 31 Amerikalı ve 53 Hindistan'lı evli çift üzerinde evlilik doyumu ve iletişim şekilleri arasındaki ilişkiyi kültürler arası karşılaştırma yolu ile incelemişlerdir. Öncelikli olarak farklı iki kültürden gelen çiftlerin evlilik doyumları ve iletişim şekilleri karşılaştırılmıştır. Ardından her iki grugun ayrı ayrı evlilik doyumları ve iletişim şekilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmacılar bu çalışmada doğu ve batı kültürlerindeki evlilik yaşantılarını karşılaştırmak amacıyla kültürün sahip olduğu özellikler, değerler, inaçlar ile evlilik ilişkisi arasındaki bağlantılara odaklanmışlardır. Araştırma sonunda, Hintli çiftlerde sözel ve sözel olmayan iletişim ile cinsel iletişimin evlilik doyumu üzerindeki etkisi Amerikalı çiftlere oranla daha düşük bulunmuştur. Bunun yanında araştırmaya katılan tüm katılımcılardan elde edilen bulgulara göre, destekliyiçi iletişim tarzının evlilik doyumunu arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Feeney (1994), 361 evli çift ile yürüttüğü çalışmasında, çiftlere sırasıyla bağlanma tarzları, iletişim şekilleri ve ilişki doyum ölçeklerini uygulamıştır. Çiftler bağlanma tarzları açısından güvenli ve kaygılı bağlanma tarzına sahip çiftler olarak ikiye ayrılmıştır. Araştırma sonunda güvenli bağlanma tarzına sahip çiftlerin kaygılı bağlanma tarzına sahip bireylere oranla evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu

belirlenmiştir. İletişim şekilleri açısından yapıcı iletişim tarzı gösteren çiftlerin ilişki doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Gottman, Coan, Carrere ve Swanson (1998) ise 130 yeni evli çift ile çalışmıştır. Araştırmalarında evlilik doyumu ve etkileşimin ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmada (a) tehlikeli öfke duygusu, (b) aktif dinleme, (c) olumsuz karşılıklılık etkisi, (d) eş tarafından olumsuz karşılanma, (e) gerileme, (f) olumlu etki modelleri ve (g) erkeğin fizyolojik yatıştırıcılığı gibi yedi farklı iletişim boyutu incelenmiştir. Araştırma sonunda yedi boyutlu destekleyici etkileşim tarzının yeni evli çiftlerin ilişki doyumunu arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Litzenger ve Gordon (2005) evli bireylerde iletişim, cinsel doyum ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırmaya 387 evli bireyin dahil edilmiştir. Araştırma sonunda, iletişim ile evlilik doyumu arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, cinsel doyum ve güçlü iletişimin ilişki doyumunu arttırdığı görülmüştür.

Christensen, Eldridge, Catta-Preta, Lim ve Santagata (2006) ise kültürlerarası bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmada dört farklı kültürden (Brezilya, İtalya, Tayvan ve Birleşik Devletler) 363 evli bireyle çalışılmıştır. Araştırma kapsamında iletişim kalıpları ve evlilik ilişkisinin kültürlerarası tutarlılığı incelenmiştir. Çalışmaya iletişimin yapıcı iletişim, talep ve geriçekilme, bağımsızlık, yakınlık gibi boyutları dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda aralarında başarılı bir etkileşim olan çiftlerin evlilik doyumlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Carroll, Hill, Yorgason, Larson ve Sandberg (2013) tarafından yapılan 1117 evli birey üzerinde çalışılan araştırmada ise iş-aile çatışması, evlilik doyumu ve yapıcı ve yıkıcı iletişimin aracı rolü incelenmiştir. Yapısal eşitlik modelinden elde edilen sonuçlara göre, iş-aile çatışması ve evlilik doyumu arasında yıkıcı iletişim tarzının anlamlı bir aracı rol üstlendiği bulunmuştur. Araştırma sonunda, yüksek düzeyde aile çatışması yaşayan çiftlerde çiftlere iletişim becerilerini öğretmenin güçlü bir müdahale yöntemi olacağı ve iletişim becerileri kazanan çiftlerin evlilik doyumu artacağı yönünde bir sonuç elde edilmiştir.

Tan, Jarnecke ve South (2017) tarafından yapılan araştırmada 100 yeni evli çiftte iletişimin evlilik doyumu üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Dürtüsellik ise aracı değişken olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırma sonunda dürtüsellüğün yapıcı iletişim ile negatif yönde, yıkıcı iletişim ile pozitif yönde bir ilişkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Bununla birlikte yıkıcı iletişim tarzının aracı değişken etkisi ile beraber evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur.

Renanita ve Setiawan (2018) tarafından yapılan 144 evli birey üzerinde yapılan çalışmada iletişim, çatışma çözümü, cinsel yakınlık ve finansal ilişkilerin çalışan ve çalışmayan eşlerin evlilik doyumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Örneklemeye dahil eden çiftlerden 90 çiftin karısı tam zamanlı olarak çalışmakta, 54'ü ise herhangi bir işte çalışmamaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucunda çalışan eşlerde iletişim, cinsel yakınlık ve finansal ilişkiler evlilik doyumu üzerinde etkili bulunmuştur. Çalışmayan eşlerde ise evlilik doyumunun iletişim ve finansal ilişkilerden etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Son olarak; Haris ve Kumar (2018) tarafından yapılan bir araştırmada iletişim tarzı ve evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 50 evli çift dahil edilmiştir. Araştırmada aynı zamanda yaş, cinsiyet, evlilik yılı gibi demografik özelliklerin evlilik doyumu üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Araştırma sonunda, çiftler arasındaki destekleyici iletişimin evlilik doyumunu arttırdığı görülmüştür. Ayrıca, cinsiyet ve diğer demografik değişkenlerinin evlilik doyumu ile anlamlı ilişkiler gösterdiği bulunmuştur.

Sonuç olarak çiftler arasındaki etkileşim ve iletişim tarzının evlilik ilişkisi ve yakın ilişkilerdeki doyum düzeyi üzerinde önemli bir rol oynadığı söyleyebilir. Yapılan çalışmalardan elde edilen bulgulara göre destekleyici iletişim tarzının evliliğin ilk ve sonraki dönemlerinde evlilik memnuniyetini arttırdığı, kültürarası çalışmalarca da bu bulgunun desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.3.2.2. Evlilik Doyumu ve Çift Etkileşimi ile İlgili Süreç Odaklı Araştırmalar

Bu bölümde kodlama sistemleri gözlenen çift etkileşimi ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi araştıran çalışma bulgularına yer verilmiştir.

Gottman ve Krokoff (1989), çiftler arasındaki etkileşim ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi boylamsal bir çalışma ile araştırılmıştır. Üç yıllık izleme sürecinde çiftlerin mevcut evlilik doyumları ve süreç içindeki doyum düzeyleri incelenmiştir. Çiftlerin evlilik etkileşimlerini gözlemlemek amacıyla üç farklı kodlama sistemi (MICS, CISS, SPAFF) kullanılmıştır. Kodlama sistemleri aracılığıyla çiftlerin çatışma yaşadıkları bir konu üzerinde tartışmaları sırasında ortaya çıkan etkileşim gözlemlenmiştir (Heymann, 2004; Gottman, 1979; Gottman & Levenson, 1986).

Çalışma toplamda 55 evli çift üzerinde yürütülmüştür. Sonuç olarak, olumsuz iletişimin hem mevcut evlilik doyumunu hem de evlilik süreci içinde elde edilen doyum düzeyini düşürdüğü görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre savunma, inatlaşma, ilişkiden geri çekilme davranışlarının üç yılın sonunda tanımlanan evlilik doyumunu düşürdüğü gözlenmiştir. Ayrıca, anlaşmazlık ve öfke davranışlarının çiftlerin mevcut ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği ancak uzun süreçte evliliğe bir etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir.

Karney ve Bradbury (1997) ise evlilik doyumunun yordayıcısı olarak nevrozizm ve evlilik etkileşimi değişkenleri ile çalışmışlardır. Araştırma kapsamında 60 yeni evli çift ile çalışılmıştır. Araştırmanın başlangıcında çiftlerin nevrozizm ve evlilik doyum ölçeklerini doldurmaları istenmiş, ayrıca her çift evlilik etkileşimleri sırasında gözlemlenmiştir. Gözlem sırasında Sözel İpuçları Kodlama Şeması (VTCS) kullanılmıştır (Sillars, Coletti, Parry, & Rogers, 1982). Çiftlerin dört yıl boyunca her altı ayda bir evlilik doyum ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Araştırma sonundunda evlilik etkileşiminin evlilik doyum düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Nevrozizmin ise evlilik doyumunu etkilediği ancak çiftlerin evlilik doyum düzeyi değişimi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Çift etkileşimi ve evlilik doyumu ilişkisini inceleyen bir başka çalışma da Pasch ve Bradbury'e (1998) aittir. Araştırmacılar, evlilik doyumu ve çatışma çözme davranışı sırasında ortaya çıkan etkileşimi 60 evli çiftten oluşan örneklem grubunda çalışmışlardır. Çiftlerin etkileşimlerini iki farklı kodlama sistemi (SPAFF, VTCS) kullanılarak gözlemlenmişlerdir. (Gottman & Levenson, 1986; Sillars, Coletti, Parry & Rogers, 1982). Araştırma sonundunda etkileşim sırasında olumsuz davranışlar sergileyen çiftlerin evlilik doyumlarının daha düşük olduğu görülmüştür.

Johnson ve Bradbury (1999), yeni evli çiftlerde evlilik doyumu ve evlilik etkileşimi ilişkisini boylamsal bir çalışma ile araştırmışlardır. Araştırmacılar 60 yeni evli çift ile çalışmışlardır. Araştırmanın başlangıcında çiftlerin evlilik doyumları ölçülmüş, evlilik etkileşimleri ise kendi aralarında bir evlilik problemi tartışmaları esnasında bir kodlama sistemi (CISS) aracılığı ile gözlemlenmiştir (Gottman, 1979). Çiftlerin evlilik doyumları altıncı ve ikinci ayda yeniden ölçülmüştür. Başlangıçta daha düşük evlilik doyumu ifade eden çiftlerin etkileşimleri daha sonra partneri ile tartışma ve uyumsuz davranışlar sergileme şeklinde kendini göstermiştir. Düşük evlilik doyumunun zaman içinde çift etkileşimini de olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Cohan ve Kleinbaum (2002) tarafından yapılan, 92 evli çiftin dahil edildiği çalışmada ise evlilik etkileşimi ve evlilik doyumu ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca çiftlerin evlilik öncesinde birlikte yaşam deneyimlerinin de evlilik iletişimine etkisi araştırılmıştır. Çiftlerin evlilikleri sırasında ortaya çıkan çift etkileşimini gözlemlemek amacıyla System Çift İletişimi Kodlama Sistemi (Malik& Lindahl, 2004) kullanılmıştır. Araştırma sonunda çift etkileşimi sırasında olumlu davranışlar sergileyen çiftlerin evlilik memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Son olarak; Henry, Berg, Smith ve Florsheim (2007) tarafından yapılan ve evlilik etkileşimi ve doyum arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışmada orta yaşlı ve yaşlı çiftlerin olumlu ve olumsuz etkileşimlerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisi yaş değişkeni ile birlikte incelenmiştir. Çalışmaya 106 orta yaşlı ve 98 yaşlı çift dahil edilmiştir. Her iki grupta da çiftlerden anlaşmazlık yaşadıkları bir konu üzerinde tartışmaları istenmiştir. Bu tartışma Sosyal Davranışın Yapısal Analizi-SASB (Benjamin, 1974) kullanılarak gözlemlenmiştir. Araştırma sonunda her iki örneklem grubunda da olumlu ve olumsuz etkileşim ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yaş değişkeni dikkate alındığında ise, yaşlı çiftlerin orta yaşlı çiftlere oranla daha az olumsuz davranış gösterdikleri ve evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yöntem başlığı altında araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama teknikleri, işlem ve analiz basamakları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma, keşfetme (explorative) ve açıklama (explanative) temelli nicel karakterli bir çalışmadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkacak verilerin önceden kestirilememesi çalışmanın keşif yönünü, oluşturulan hipotezlerin açıklanması ve olası sonuçların test edilmesi de çalışmanın açıklayıcı yönünü oluşturmaktadır (Bortz & Döring, 2006). Bu çalışmada çiftlerin sözel ve sözel olmayan etkileşimlerinin gözlenmesi araştırmanın keşfetmeye dönük yönünü; çiftlerin olumlu, olumsuz, nötr sözel ve sözel olmayan davranışlarının evlilik doyumunu ne oranda yordadığını açıklamaya dönük tarafı da araştırmanın açıklamaya dönük yönünü oluşturmaktadır.

Gözlemsel çalışmalar mikro-analitik çalışma kategorisindedir. Bir çalışmada ölçme aracı kullanarak, dolaylı yollarla ölçüm yapıldığında bu araştırma makro-analitik bir çalışma olarak nitelendirilirken; standart bir ölçme aracı olmadan, doğrudan ölçüm yolu ile veri toplanan çalışmalar mikro-analitik çalışma adını alır (Karasar, 2012).

3.2. Araştırma Grubu

Veri toplama sürecinde evliliklerinde problem olduğunu ifade eden ve Problem Listesinde en az bir problem alanı işaretleyen 31 çift çalışmaya katılmaya gönüllü olmuştur. Bu çiftlerden 3 tanesi uygulama sırasında video kaydından vazgeçtiği için çalışmaya dahil edilememiştir. Bir başka 3 çift de video kayıt prosedürünü yerine getiremediğinden çalışmaya dahil edilmemiştir. Sonuç olarak gözlenen 25 çifte ilişkin toplam 3150 (sözel ve sözel olmayan davranışların her biri için) veri analiz birimine ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen çiftlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Araştırma Grubunda Yer Alan Çiftlere İlişkin Demografik Bilgiler

		Yaş	Eğitim durumu	Meslek	Aylık gelir	Ev.önce. ilişki sür.	Evlilik süresi	Çocuk sayısı
Ç1	K	26-35	Lisansüstü	Akademisyen	5000 ⁺ ₺	2 yıl	3 yıl +	-
	E	26-35	Üniversite	Öğretmen			7 ay	
Ç2	K	26-35	Lisansüstü	İşsiz	4000-5000	3 yıl +	2 yıl +	-
	E	26-35	Lisansüstü	Akademisyen	₺	5 ay	10 ay	
Ç3	K	26-35	Üniversite	Mühendis	4000-5000	4 yıl	2 yıl +	-
	E	26-35	Üniversite	Mimar	₺		4 ay	
Ç4	K	26-35	Üniversite	İşsiz	5000 ⁺ ₺	5 yıl +	5 yıl	1
	E	26-35	Üniversite	Doktor		6 ay		
Ç5	K	36-45	Lise	İşsiz	2000-3000	4 ay	26 yıl	2
	E	46-55	Lise	Memur	₺			
Ç6	K	26-35	Üniversite	Psk. Danış.	5000 ⁺ ₺	4 yıl	4 yıl +	1
	E	26-35	Lisanüstü	Asker			9 ay	
Ç7	K	18-25	Üniversite	İşsiz	3000-4000	1 yıl +	8 ay	-
	E	26-35	Üniversite	Psk. Danış.	₺	3 ay		
Ç8	K	26-35	Üniversite	Bil.teknikeri	4000-5000	9 yıl	5 yıl	1
	E	26-35	Üniversite	Kimyager	₺			
Ç9	K	26-35	Lisansüstü	Biyolog	5000 ⁺ ₺	4 yıl +	1 yıl +	-
	E	26-35	Üniversite	Asker		2 ay	9 ay	
Ç10	K	26-35	Üniversite	Kuaför	5000 ⁺ ₺	1 yıl +	3 yıl +	1
	E	26-35	İlkokul	Kuaför		6 ay	10 ay	
Ç11	K	36-45	Üniversite	İşsiz	5000 ⁺ ₺	1 yıl +	6 yıl +	1
	E	36-45	Lisansüstü	Akademisyen		10 ay	6 ay	
Ç12	K	26-35	Üniversite	Finans uzm.	3000-4000	6 ay	2 yıl	-
	E	26-35	Üniversite	Müzisyen	₺			
Ç13	K	26-35	Üniversite	İşsiz	5000 ⁺ ₺	1 yıl	5 yıl	1
	E	36-45	Üniversite	Yazılım uzm				
Ç14	K	26-35	Üniversite	İşsiz	2000-3000	8 ay	3 yıl +	1
	E	26-35	Üniversite	Memur	₺		3 ay	
Ç15	K	26-35	Lise	Garson	2000-3000	4 yıl +	6 yıl +	1
	E	26-35	Üniversite	Garson	₺	5 ay	1 ay	
Ç16	K	36-45	Üniversite	Öğretmen	5000 ⁺ ₺	3 yıl	20 yıl +	2
	E	36-45	Üniversite	Öğretmen			11 ay	
Ç17	K	18-25	Ortaokul	İşsiz	1000-2000	-	1 yıl +	1
	E	26-35	Lise	İşçi	₺		5 ay	
Ç18	K	46-55	Lise	İşsiz	1000-2000	2 ay	5 yıl +	-
	E	56 ⁺	İlkokul	Emekli	₺		6 ay	
Ç19	K	56 ⁺	Ortaokul	İşsiz	1000-2000	1 yıl	42 yıl	3
	E	56 ⁺	Ortaokul	Emekli	₺			
Ç20	K	26-35	Üniversite	Biyolog	5000 ⁺ ₺	5 yıl +	2 yıl	1
	E	26-35	Üniversite	Öğretmen		6 ay		
Ç21	K	46-55	Lise	Emekli	5000 ⁺ ₺	1 ay +	23 yıl +	2
	E	36-45	Üniversite	İnş. Tekn.		1 yıl	8 ay	
Ç22	K	56 ⁺	Üniversite	Emekli	5000 ⁺ ₺	1 yıl +	31 yıl	2
	E	56 ⁺	Üniversite	Öğretmen		2 ay		
Ç23	K	56 ⁺	İlkokul	İşsiz	1000-2000	8 ay	42 yıl	1
	E	56 ⁺	İlkokul	Emekli	₺			
Ç24	K	36-45	İlkokul	İşsiz	2000-3000	1 yıl	27 yıl	2
	E	46-55	Üniversite	Emekli	₺			
Ç25	K	36-45	Lisansüstü	Akademisyen	4000-5000	5 yıl +	8 yıl	-
	E	36-45	Lisansüstü	İşsiz	₺	8 ay		

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma kapsamında kendini anlatmaya dayalı ölçeklerden ve gözlem tekniklerinden faydalanılmıştır.

3.3.1 Veri Toplama Araçları Olarak Anket ve Ölçekler

Bu bölümde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Tezer (1986) tarafından geliştirilen Evlilik Yaşamı Ölçeği hakkında bilgi verilmiştir.

3.3.1.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan evli çiftlerin cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik durum, eğitim düzeyi, ilişki süresi, çocuk sayısı gibi bilgiler demografik bilgi formu aracılığı ile toplanmıştır.

3.3.1.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ)

Evlilik Yaşamı Ölçeği, Tezer (1986) tarafından evlilik ilişkisinden sağlanan doyum düzeyini ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek, 10 maddeden oluşmakta ve genel doyum düzeyini ölçmektedir. 5'li Likert tipindeki ölçekten alınan puanlar 10 ila 50 arasında değişmektedir. Maddeler 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanmaktadır. 2, 4 ve 5. maddeler ters yönde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan yüksek evlilik doyumunu işaret etmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .91, test-tekrar test yöntemiyle elde edilen güvenirlik katsayısı ise .85'tir. İç tutarlık katsayısı ise ilk uygulamada .91, ikinci uygulamada .89 olarak hesaplanmıştır (Tezer, 1986; 1996).

3.3.2 Veri Toplama Aracı Olarak Gözlem

Evli çiftlerin problemi çözme etkileşimlerini gözlemek amacıyla Problem Listesi ve Etkileşimsel Kodlama Sistemi kullanılmıştır.

3.3.2.1. Problem Listesi

Araştırma kapsamında Türk kültürüne uyarlanan *Problem Listesi*, çiftlerin evliliklerinde yaşadıkları problem alanlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (Hahlweg, 1996). Problem Listesi, 23 olası problem alanını içerir. Bunlar, iletişim,

cinsellik, sosyal aktiviteler, ekonomi, alkol problemi vb. dir. Çiftler, her problem alanına 0-3 aralığında bir değer verirler. “0”, o alanda bir çatışma olmadığı, “1” problemin olduğunu ancak başarılı bir şekilde başedildiğini, “2” problem olduğunu, çözüm getirelemediği için sıklıkla tartışıldığını, “3” ise ilgili alanda ciddi bir çatışma olduğu ve çiftlerin problemi görmezden geldiğini ifade eder.

Problem listesinin uyarlama sürecinde ölçek araştırmacı tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Ardından her iki dile de hakim olan alandan iki araştırmacı çeviri uygunluğunu incelemiş ve gerekli düzeltmeleri yapmışlardır. Alınan geri bildirimler sonrasında araca son şekli verilmiş ve çalışma kapsamında kullanılmıştır.

3.3.2.2. Etkileşimsel Kodlama Sistemi-EKS (Interactional Coding Sysyem)

Araştırma kapsamında Türkçe uyarlaması yapılan Etkileşimsel Kodlama Sistemi, evli çiftlerin problem çözme etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel ve sözel olmayan davranışları detaylı bir şekilde ortaya çıkarmak amacıyla geliştirilmiştir (Hahlweg & Conrad, 1983).

EKS'nin güvenilirliğini test etmek amacıyla Hahlweg (2004) tarafından yapılan çalışmada araştırmaya dahil edilen çiftlerin etkileşimlerini içeren bir dizi video kaydı arasından rastgele bir şekilde seçilen dört video kaydı, altı ayrı kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve Crobach alpha katsayısının sözel kodlar için .85 ila .99 arasında değiştiği görülmüştür. Sözel olmayan pozitif davranışların Cronbach alpha katsayısı .82, negatif davranışların .89, nötr davranışlar için ise .52'dir.

EKS'nin geçerliğini test etmek amacıyla; ayırteci geçerlik ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Ayırteci geçerliği test etmek üzere 41 çiftle çalışılmıştır (n=29 stresli, n=12 stressiz). Buna göre stresli çiftlerin sözel olmayan olumlu davranış, kendini açma, partner kabulü, uzlaş ve nötr problem tanımlamada daha fazla davranış sergiledikleri; stressiz çiftlerin ise sözel olmayan olumsuz davranış, eleştiri, anlaşmazlık, bahane bulma ve negatif çözüm davranışlarını daha az gösterdikleri görülmüştür (Hahlweg ve Conrad, 1983). Yapı geçerliliği için, EKS'nin cinsellik, evlilik kalitesi, çatışma ölçekleri ile yapısal uyumuna bakılmış ve çalışmalar beklenen korelasyonları göstermiştir.

Etkileşimsel Kodlama Sisteminde, etkileşim sırasında ortaya çıkan davranışlar, sözel ve sözel olmayan olmak üzere iki boyutta eş zamanlı olarak kodlanırlar. Hem sözel hem de sözel olmayan davranışlar için, pozitif, negatif ve nötr olmak üzere üç

kategori bulunmaktadır. Bu kategorilerde yer alan pozitif sözel davranışlar Tablo 2’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 2.

Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Pozitif Sözel Davranış Kategorileri

Kategori	Alt Kategori	Örnek
Kendini Açma (KA)	Duyguların doğrudan ifade edilmesi, KAD	Şu an seni dinlerken çok kızgıyım.
	İstek ve ihtiyaçların doğrudan ifade edilmesi, KAI	Yarın halı saha maçına gitmek istiyorum.
	Tutum, düşünce ve davranışların doğrudan ifade edilmesi, KAT	Biriyle yeni tanıştığımda oldukça sakinimdir.
Pozitif Çözüm (PÇ)	Yapıcı çözüm önerileri, PÇY	Hadi gelecek masraflarımız için bir liste oluşturalım.
	Uzlaşmacı öneriler, PÇU	Eğer çocuklarla oynarsan ben de yeri süpürebilirim.
Kabul (KB)	Başka sözcüklerle ifade etme, KBB	Diyorsun ki çocuklar anaokuluna gitmek için çok küçükler?
	İlgili ve açık sorular, KBI	Hala üzgün müsün?
	Olumlu geribildirim, KBO	Tartışmaya başlama yolunu sevdim.
	Partnerin anlaşılması, KBP	Şu anda üzgün hissediyor olmalısın.
Anlaşma (AN)	Doğrudan anlaşma, AND	Evet, doğru.
	Sorumluluğun kabul edilmesi, ANS	Tartışmadan ben sorumluydum.
	Onay (kısa), ANO	Evet, tamam.

Tablo 2’de görüldüğü üzere pozitif sözel kategoride kendini açma, pozitif çözüm, kabul ve anlaşma olmak üzere dört temel davranış ve bunların alt kategorilerinden oluşan toplamda on iki kategori bulunmaktadır. EKS’de yer alan negatif sözel davranışlara ilişkin kategoriler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Negatif Sözel Davranış Kategorileri

Kategori	Alt Kategori	Örnek
Eleştiri (EL)	Partnerin değersizleştirilmesi, ELP	Beni hasta ediyorsun
	Spesifik eleştiri, ELS	Evdeyim ve ev çok dağınık, hiçbirşey yapmamışsın!
Negatif çözüm (NÇ)	Yıkıcı çözüm, NÇY	Eğer çok mutsuzsan neden nehre atlayıp kurtulmak istemiyorsun?
	Vazgeçirme talebi, NÇV	Yaptığım her şeyi eleştirmekten vazgeçersen daha iyi anlaşılabiriz.
Mazeret (MZ)	Davranışlarına mazeret göstermek, MZD	Dün çok işim vardı.
	Sorumluluğu inkar etmek, MZS	Hiçbir zaman çöpleri dışarı çıkaracağımı söylemedim.
Anlaşmazlık (AZ)	Doğrudan ya da dolaylı anlaşmazlık, AZD	Hayır, doğru değil.
	Evet; ama.... cümleleri, AZE	Evet okula yarı zamanlı olarak dönebildiridim ama mezun olmak çok uzun zaman alacaktı.
	Reddettme (kısa), AZR	Hayır, ne?
	İletişimi engellemek, AZİ	Bu kadar yeter, konuyla ilgili daha fazla konuşmak istemiyorum.

Tablo 3’te görüldüğü üzere negatif sözel kategori altında eleştiri, negatif çözüm, mazeret ve anlaşmazlık olmak üzere dört ana ve on alt kategori yer almaktadır. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde yer alan ve nötr sözel kategori altında toplanan davranışlar ise Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Nötr Sözel Davranış Kategorileri

Kategori	Alt Kategori	Örnek
Problemi tanımlanma (PT)	Problemi tanımlanma, PTT	Sanırım, çocuklarla ilgili bir problemimiz var?
	Konuyla ilgili sorular, PTK	Dün araba mı bozuldu?
Meta-iletişim/üst-iletişim (Mİ)	Süreci ayarlama ve sürece açıklık getirme, MİS	Bir daha söyleyebilir misin lütfen?
	Konu önerisi ve konuya bağlılık, MİK	Konudan uzaklaşıyoruz.
Dinleme (Dİ)	Dinleme , DİN	
	Duraklama, DİR	10 sn.
Diğer - kategorisi (DK)	Bunların dışında kalan davranışlar, DKK	

Tablo 4 incelendiğinde nötr sözel davranış kategorisi altında problemi tanımlama, meta-iletişim ve dinleme olmak üzere üç ana kategori ve bunlara ilişkin altı alt kategori yer almaktadır. Herhangi bir kategori altında tanımlanamayan davranışlar ise “Diğer” kategorisi altında kodlanmaktadır.

Pozitif, negatif ve nötr sözel kategorilerle eş zamanlı olarak yapılan bir diğer kodlama da sözel davranışlar için gerçekleştirilir. Etkileşimsel kodlama sisteminde yer alan her bir sözel davranış için aynı zamanda sözel olmayan boyutta da bir kodlama yapılır. Bu kodlamalar sırasında referans alınan sözel olmayan davranışlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Sözel Olmayan Davranış Kategorileri

	SÖZEL	OLMAYAN	DAVRANIŞLAR	
	<u>pozitif</u>		<u>negatif</u>	
	++	+	-	--
YÜZ				
gözler	konuşan kişinin toplam zamanın ¾'ünde göz teması kurması.	dinleyen kişinin toplam zamanın ¾'ünde göz teması kurması.	zamanın ¾'ünde göz teması kurmamak ya da dalmak	açıkça yüzünü yana çevirmek ya da ters ters bakmak
mimik/yüz ifadesi	sempatik bir şekilde gülümsemek.	ilgili.	sıkılmış, kaş çatma, somurtkan ifade.	alaycı, kızgın, iğrenen, ağlamaklı ve kaygılı bakışlar.
kafa	kafayla onaylama	(belli belirsiz) kafayla onaylama	başını hayır anlamında sallamak	açıkça başını hayır anlamında sallamak
SES				
	hassas, cana yakın, sıcak, yumuşak, ilgili, memnun, rahat, mutlu, neşeli bir ses tonu.	-	monoton, inleyen, tiz, küskün, tereddütlü bir ses tonu.	soğuk, sert, sızlanan, kaygılı, korkmuş, kesik kesik, acılı, alaycı, suçlayıcı, cırtlak, depresif, şikayet eden ses tonu ve alaycı gülüş.
BEDEN				
kollar ve eller	dokunma	açık kollar	sıkılmış eller, gergin hareketler, yüzü eller ile kapamak, nesnelerle oynamak	tehditkar, sert/kaba, ani, değersizleştiren, el kol hareketleri.
oturma şekli	partnere doğru eğilmek	çoğunlukla karşıya dönmek	çoğunlukla başka yere dönmek	açıkça başka tarafa dönmek
beden		yaklaşmak	uzaklaşmak	sinirli bir şekilde uzaklaşmak

Her gözlem birimi için kodlanan sözel olmayan davranışları tanımlarken Tablo 5'te sunulan davranış kategorileri dikkate alınır. Tablo 5 incelendiğinde sözel olmayan davranışlar için yüz, ses ve beden olmak üzere üç ayrı davranış kategorisi olduğu görülmektedir. Sözel olmayan kategorilerin pozitif, negatif ya da nötr olarak kodlanması her bir kategoride (yüz, ses ve beden) yer alan davranışın toplam puanı hesaplanarak belirlenir.

Etkileşimsel Kodlama Sisteminde yapılan manuel kodlama sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Çift etkileşiminin yer aldığı video kaydı analizi sırasında her bir kodun dakika ve saniyesi not edilmelidir. Bu not etme işlemi kodlamayı kolaylaştırdığı gibi daha sonra güvenilirliğin test edilmesinde kullanılabilir.
2. Video kaydı etkileşimin bütününe içermelidir. Böylelikle gözlemciler çiftler arasındaki etkileşimin toplam resmini görebilir ve çiftlerin problemin nerede yattığını keşfedebilirler.
3. Kodlama, üzerinde bir puanlama yapma imkanı sunan *puanlama formu* üzerine yapılmalıdır. Bu formda kadın ve erkeğin her tepkisini ayrı ayrı kodlama imkanı sunan gözenekler yer alır.
4. Gözlem, zamanla sınırlı değildir. İçerikle sınırlıdır. Kodlanan birimler “evet” gibi bir kelime “memnun oldum” gibi bir cümle ya da içeriğin sabit olduğu daha uzun bir açıklamayı içerebilir. Bazı cümleler ise birden fazla kod içerebilir ve parçalara bölünebilir. Örneğin;
 - Oğlunla haftalardır ilgilenmiyorsun (spesifik eleştiri) ; fakat her zamanki gibi umrunda değil (partnerin değersizleştirilmesi).
5. Sözel olmayan kategori olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere kodlanır: +, -, 0. Her kategori kodların üzerine sembollerle şu şekilde belirtilir: EL⁺, KA⁰. Sözel olmayan kategorileri objektif bir şekilde belirlemek için kendi değerler sisteminizden sıyrılmanız ve “yüz”, “ses” ve “beden” ile ilgili kategorileri referans almanız önemlidir. EKS’de sözel olmayan davranışların kodlanması sırasında şöyle bir sıra izlenir: Öncelikle konuşmacının ya da dinleyicinin “yüz” ipuçları olumlu, olumsuz ya da nötr olarak değerlendirilir. Kodlayıcı, ifadeyi olumlu, olumsuz ya da nötr olarak kodlayamaz ise “ses tonu” ipuçlarını tarar. Eğer kodlayıcı hala söz konusu ifadeyi pozitif, negatif ya da nötr olarak kodlayamıyorsa bu defa “beden” ipuçlarını tarar.

doğru:

Erkek	ELS ⁻								
Kadın									

doğru:

Erkek	ELS ⁻		ELP ⁻						
Kadın		DIN ⁻							

Kodlamaları yaparken isterseniz içerik öncelikli, isterseniz de zaman öncelikli bir kodlama yapabilirsiniz. Doğru kodlamalar aşağıdaki belirtildiği şekildedir.

doğru:

Erkek	ELS								
Kadın		AZD							

doğru:

Erkek		ELS							
Kadın	AZD								

yanlış:

Erkek	ELS								
Kadın	AZD								

3.3.2.2.1. Etkileşimsel Kodlama Sistemi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Geçerlik: Araştırma kapsamında Etkileşimsel Kodlama Sisteminin (EKS) kültüre uyarlanması ve evli bireyler üzerinde kullanılması, aynı zamanda çalışmanın kapsam geçerliğini oluşturmaktadır. EKS uyarlama sürecinde uzman görüşüne başvurarak kapsam geçerliği arttırılmıştır. Görüşüne başvurulmuş ve aynı zamanda EKS'yi geliştiren araştırmacı aile ve çift iletişimi ile ilgili uzun yıllar deneysel ve uygulamalı çalışmalar yürütmüştür ve gözlemsel kodlama sistemleri ile ilgili çok sayıda araştırma ve yayın yapmıştır. Uyarlama süreci boyunca araştırmacıdan süpervizyon desteği alınmıştır.

Süpervizyon desteği sırasında yapılan örnek kodlamalar araştırmacının incelemesine sunulmuştur. Bu amaçla İngilizce iletişim kuran bir çiftle çalışılmıştır. Çift “akrabalar ve eşin yakınları” başlıklı problem alanında 20 dk. tartışmıştır. Kodlama bu İngilizce kayıt üzerinden yapılmıştır. Yapılan kodlama video kaydı ile beraber araştırmacıya izletilmiştir. Alınan süpervizyon ile ilgili kodlama sürecinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Süpervizyon ile ilgili çalışmanın devamında bir başka çiftin evliliklerinde yaşadıkları bir problem alanı ile ilgili 20 dakika boyunca tartışmaları istenmiştir. Çift “çocuğun beslenmesi” konusu üzerine tartışmıştır. Yapılan tartışma video kaydı altına alınmıştır. Sonrasında çiftlere ait video kaydının yazılı transkripti çıkarılmıştır. Çıkarılan transkript İngilizceye çevrilmiştir. İngilizce transkript üzerinde yer alan her bir davranış kategorisinin yanına tepkinin kaçınıcı dakikada verildiği ve yapılan kodlamanın açıklaması not edilmiştir. İlgili video yapılan kodlamayla beraber araştırmacının görüşüne sunulmuştur ve alınan geribildirimler bundan çalışmalarda dikkate alınmıştır. Bunun yanında tüm uygulamalar sırasında araştırmacı ile iletişim halinde kalınmış ve olası bir aksaklığı önlemek amacı ile onun süreçte görüşüne başvurulmuştur.

Güvenirlilik: EKS, standart bir ölçme aracı olmadığı için güvenilirliğe bakılmamıştır. Bunun yerine yapılan kodlamaların tutarlılığını test etmek amacı ile kodlayıcı güvenilirliğine başvurulmuştur. Kodlayıcı güvenilirliği için üç çiftten (Ç 1, Ç 9 ve Ç 20) elde edilen video kayıtları ile çalışılmıştır. Bu üç çiftin video kayıtları iki kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Kodlayıcılarından biri araştırmacının kendisidir. Araştırmacı aile ve çift terapisi alanında eğitim ve süpervizyon desteği almıştır. Diğer kodlayıcı ise alanda doktora yapmaktadır ya o da aile ve çift terapisi alanında eğitim almıştır. Kodlamalara geçmeden önce araştırmacı diğer kodlayıcıyı Etkileşimsel Kodlama Sistemi hakkında bilgilendirilmiş ve beraber örnek bir kodlama yapılmıştır. Daha sonra her iki kodlayıcı tarafından yapılan kodlamalar, geçerliği test etmek amacı ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sırasında Kappa katsayısı kullanılmıştır. Sonuç olarak Kappa katsayısının sözel kodlar için .88 ($p < .001$) ve sözel olmayan kodlar için .81 ($p < .001$) olduğu görülmüştür. Bu da çalışmanın kodlayıcılar açısından oldukça güvenilir bir çalışma olduğunu göstermiştir.

3.3.2.2. Etkileşimsel Kodlama Sistemi Çeviri Süreci

Problem Alanları Listesi Türkçe çeviri uygunluğu için anket önce araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra her iki dile hakim alandan iki akademisyen Türkçe formları karşılaştırarak geri bildirim vermişlerdir. Onlardan gelen geribildirimler dikkate alınarak forma son şekli verilmiştir. EKS kategori kitapçığı /kodlama kitapçığı ise yine araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Sonra bir çeviri bürosu ölçme aracını yine Türkçeye çevirmiştir. Ardından alanda çalışan ve konuya hakim bir araştırmacı ile birlikte iki çeviri karşılaştırılarak ölçme aracına son şekli verilmiştir.

3.4. İşlem

Çalışmaya katılmaya gönüllü olan evli çiftler belirlenerek onlarla birer öngörüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler üniversite psikolojik danışma biriminde gerçekleştirilmiştir. Bu çiftler evliliklerinde en az bir alanda problem yaşadıklarını ve bu problemlerin üstesinden gelmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmede çiftlere uygulama esnasında bir dizi ölçek dolduracakları ardından evliliklerinde problem olduğu düşündükleri bir konu üzerinde kendi aralarında tartışacakları ifade edilmiştir. Bu tartışmanın video kaydı altına alınacağı ve bu kayıttan rahatsız olup olmayacakları sorulmuştur. Çalışma prosedürünü onaylayan çiftler ile ortak bir uygulama tarihi belirlenmiştir. Uygulamalar yine psikolojik danışma biriminde gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesinde araştırmacı çiftlerin oturma düzenlerini, kayıt alacağı ekipmanı ve formları odada hazır bulundurmuştur. Çiftlerle yapılan gündelik bir sohbet sonrasında onlardan sırasıyla Bilgilendirme Onay Formu, Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Problem Listesini doldurmaları istenmiştir. Ardından Problem Listesi aracılığı ile evlilik yaşamlarında çatışma yaşadıklarını düşündükleri ortak bir problem alanı belirlemeleri istenmiştir. Problem konusu belirlendikten sonra çiftte 20 dakika boyunca bu konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sonrasında ortak problemlerine bir çözüm yolu bulmaları söylenmiştir. Problemleri konusunda bir çözüm yolu bulmalarının önemli olmadığı açıklanmıştır. Yapılan açıklamalardan sonra araştırmacı çifti baş başa bırakmıştır. Problemlerine çözüm arayan çiftlerin etkileşimi video kaydına alınmıştır. Araştırmacı çiftin kendi aralarındaki iletişime herhangi bir müdahalede bulunmamıştır.

Veri toplama aşaması tamamlandıktan sonra verilerin çözümlenmesi aşamasına geçilmiştir. Çift etkileşimlerinin yer aldığı video kayıtları araştırmacı tarafından teker teker izlenerek kodlanmıştır. Kodlamalar, Etkileşimsel Kodlama Sistemine ait davranış kategorileri referans alınarak bir puanlama formu üzerine yapılmıştır. Yapılan kodlamalar sırasında çiftlerde gözlenen her bir davranışın ne zaman ortaya çıktığı bir gözlem kayıt listesine not edilmiştir. Kolaylık olması bakımından gözlenen davranışlar için kısaltma kullanılmıştır. Çiftlerin sözel ve sözel olmayan davranışları eş zamanlı olarak gözlenmiş ve kayıt listesine kodlanmıştır. Bu kodlama işlemi sonunda her çifte ait bir kodlama formu oluşturulmuştur. Form üzerinde erkek ve kadın katılımcıların etkileşim boyunca hangi davranışları kullandıkları, bunlara ne sıklıkla ve ne zaman başvurdukları yer almıştır. Sonrasında kodlama formunda yer alan bilgiler, demografik bilgi formu ve Evlilik Yaşamı Ölçeğinde yer alan bilgilerle birlikte SPSS 22 programına geçirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Video kayıtlarını analiz etmek amacı ile tümdengelimsel içerik kodlaması yapılmıştır. Yapılan kodlamalar, sayısal verilere dönüştürülmüş, dolayısıyla her bir çifte gözlenen davranışın gözlenme sıklığı ortaya çıkarılmıştır (1. ve 2. Araştırma soruları). Cinsiyet değişkeni açısından çiftlerin EKS’de belirtilen davranışlarında bir farklılaşma olup olmadığı chi-square testi ile incelenmiştir (3. ve 4. Araştırma soruları). Çiftlerin etkileşim süreçlerini incelemek amacıyla Markov 1. Düzen analizine başvurulmuştur (5. 6. 7. ve 8. Araştırma soruları). İçerik analizi sonunda elde edilen davranış kategorilerinin evlilik doyumunu ne oranda yordadığını test etmek amacı ile çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır (9. Araştırma sorusu). Çiftlerin evlilik doyumlarının sözel davranışlar açısından karşılıklı olma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediği t-testi ile hesaplanmıştır (10. ve 11. Araştırma sorusu).

Regresyon analizi sırasında verilerin normallik sayıltılarını karşıladığı görülmüştür. Bu normallik sayıltıları aşağıda sıralanmıştır:

-Yordanan değişkenler birbirinden bağımsızdır. Bağımsız değişkenler arasında yüksek bir korelasyon yoktur. En yüksek korelasyon değeri .53’tür. Ayrıca çoklu bağlantı sorununun olmadığı görülmüştür (Tolerans değerleri .02’den büyük ve VIF değerleri 10’dan küçüktür).

- Saçılma diyagramında noktalar 0 değerinin etrafında rastgele saçıldığı için yordayan ve yordanan değişkenler arasındaki fark (yani tahmin hataları) normal dağılım sergilemektedir. Bu da bir başka sayıdır.

-En az aralık ölçeğinde olan değişkenler, normal dağılım sergilemektedir: Mod, medyan, standart sapma değerlerin birbirine yakın ve çarpıklık-basıklık katsayıları +1 ile -1 arasındadır.

-Yordayıcı değişkenlerin her birinin yordanan değişkenle arasındaki ilişki doğrusaldır.

Veri analizi sürecinde çiftlerin etkileşim sürecini incelemek amacıyla markov zinciri 1. düzen analizi ile çalışılmıştır. Markov zinciri analizi ile ayrıntılı bilgilere aşağıdaki bölümde yer verilmiştir.

3.5.1. Markov Zinciri Analizi

Markov analizi, mevcut olasılıkları kullanarak geleceğe dönük tahminler yapmayı sağlayan bir analiz yöntemidir. Bu analiz yönteminde belli olayların doğru yorumlanması önceki (öncü tepki) ve sonraki (takip eden tepki) olaylara bağlıdır. Bundan dolayı tek bir davranışa değil davranışlar dizisine odaklanılmaktadır. Bu nedenle Markov zinciri analizi bir tür zaman serileri analizidir (Düzakın, 2005).

Çift etkileşimi gibi birçok değişkene bağlı, karmaşık bir yapıda çiftlerden birinin verdiği tepki kendinden önce partnerin verdiği tepki ile bağlantılı olabilir. Çiftlerden herhangi birinin verdiği son tepki bilinir ise karşısındaki partnerin kendisinden sonra ne tür bir tepki vereceği kestirilebilir. Bu şekilde kişinin vereceği tepki kendinden 1 önceki davranışa bağlı olduğunda buna Markov-süreci 1. düzen adı verilir. Çift etkileşiminin karmaşık doğası düşünüldüğünde bazen kişinin vereceği tepki kendisinden 2 önceki davranışa bağlı olabilir. Bu durumda da buna markov-süreci 2. düzen adı verilmektedir. Bu durumda kişinin gösterdiği davranışı “t+1” olarak kabul edersek kendinden bir önceki davranış da “t” olacaktır. Eğer iki önceki davranıştan söz ediyorsak bunu da “t-1” olarak ifade etmemiz gerekir (Schindler, 1981; Akt: Sanberk, 2010).

Araştırma kapsamında verileri Markov zinciri analizine uygun hale getirmek amacıyla çift etkileşimi davranış düzeyinde ele alınmış ve her bir davranışın frekans ve yüzdeleri çıkarılmıştır. Bu frekans ve yüzdeler kullanılarak davranışların koşulsuz (mutlak) olasılıkları hesaplanmıştır. Ancak Markov zinciri analizini kullanabilmek için davranışların koşulsuz olasılıkları yanında koşullu olasılıklarının da hesaplanmasına

ihtiyaç duyulmaktadır. Verilere ait koşullu ve koşulsuz olasılıklar hesaplanarak geçiş olasılığı matris tablosu oluşturulmaktadır. Matris tablosunda satırlar geçmiş zamandaki bir olayı (t); sütunlar ise şu andaki olayı ($t+1$) tanımlamaktadır. Geçiş olasılıkları tablosu yardımıyla Markov zinciri analizi anlamlılık testi yapılabilmektedir. Bir olayın kendisinden önceki bir olaya bağlılığının anlamlı olduğunu söyleyebilmek için z değeri hesaplanmaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Çift Etkileşim Sürecine Yönelik Bulgular

Bu bölümde çift etkileşim sürecinde ortaya çıkan Etkileşimsel Kodlama Sistemine ait davranış kategorilerinin sıklıklarına, bu davranışların ortaya çıkma olasılıklarına, koşullu ve koşulsuz olasılıkları arasındaki farklılaşmalara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Çift Etkileşim Sürecindeki Davranış Kategorilerinin Sıklığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde etkileşimsel kodlama sisteminde tanımlanan her bir davranış kategorisinin sıklığı sözel ve sözel olmayan davranışlar için ayrı ayrı betimlenmiştir. Bu betimleme sırasında pozitif, negatif ve nötr sözel davranış kategorilerinin alt kategorilerine ait davranış sıklıkları ayrıca verilmiştir (1. ve 2. araştırma soruları). Gözlenen 25 çifte ilişkin toplam 3150 (sözel ve sözel olmayan davranışların her biri için) veri analiz birimine ulaşılmıştır. Veri analiz birimi için toplamda elde edilen 584 dakikalık video kaydı kullanılmıştır. Çift başına düşen ortalama süre 23 dakikadır. Gözlenen video kayıtlarını sonunda elde edilen her bir davranış kategorisinin frekansı ve toplam davranış içerisindeki yüzdesi Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6.

Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel ve Sözel Olmayan Davranış Kategorileri Frekans ve Yüzde Değerleri

	Sözel	Kategoriler	Sözel	Olmayan Kategoriler
	f	%	f	%
Pozitif	1264	40.1	1246	39.6
Negatif	732	23.2	1235	39.2
Nötr	1154	36.6	669	21.2
Toplam	3150	100.0	3150	100.0

Tablo 6 incelendiğinde çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel davranışların %40.1'ini pozitif davranışlar, %23.2'sini negatif davranışlar, %36.6'sını nötr davranışlar oluşturmaktadır. Sözel olmayan kategoride ise gözlenen davranışların %39.6'sını pozitif davranışlar, %39.2'ini negatif davranışlar, %21.2'sini ise nötr davranışlar oluşturmaktadır. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde yer alan sözel davranışların alt kategorilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri ayrıca hesaplanmıştır. Pozitif, negatif ve nötr sözel davranışların alt kategorilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.

Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Davranış Alt Kategorileri Frekans ve Yüzde Değerleri

		f	%	f	%	f	%
Pozitif	Kendini Açma	649	20.6	-	-	-	-
	Pozitif Çözüm	180	5.7	-	-	-	-
	Kabul	123	3.9	-	-	-	-
	Anlaşma	312	9.9	-	-	-	-
Negatif	Eleştiri	-	-	301	9.6	-	-
	Negatif Çözüm	-	-	35	1.1	-	-
	Mazeret	-	-	147	4.7	-	-
	Anlaşmazlık	-	-	249	7.9	-	-
Nötr	Problemi	-	-	-	-	731	23.2
	Tanımlama	-	-	-	-	52	1.7
	Meta-İletişim	-	-	-	-	174	5.5
	Dinleme	-	-	-	-	197	6.3
	Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam		3150	100.0	3150	100.0	3150	100.0

Tablo 7 incelendiğinde çiftlerin pozitif sözel davranışlardan olan kendini açmanın toplam davranış içindeki oranını %20.6 olduğu görülmektedir. Tablonun devamında pozitif çözüm davranışının toplam davranış içindeki oranı %5.7, kabul davranışının toplam davranış içindeki oranı %3.9, anlaşmanın ise %9.9'dur. Negatif sözel davranışlara ilişkin bulgulara baktığımızda ise eleştiri davranışının toplam negatif davranışlar içindeki oranı %9.6, negatif çözümün oranı, %1.1, mazeretin oranı %4.7 ve

anlaşmazlık davranışının toplam negatif sözel davranışlar içindeki oranı ise %7.9'dur. Son olarak çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan nötr davranışlar incelendiğinde problem tanımlama davranışının toplam davranış içindeki oranı %23.2, meta-iletişim davranışının oranı %1.7, dinlemenin, %5.5, diğer davranışların ise %6.3'tür. Bir sonraki bölümde EKS'de ifade edilen sözel ve sözel olmayan davranışların cinsiyet değişkeni açısından dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1.1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Etkileşim Sürecindeki Davranış Kategorilerinin Kullanımına İlişkin Bulgular

Bu bölümde Etkileşimsel Kodlama Sistemi aracılığı ile gözlenen sözel ve sözel olmayan davranışların cinsiyet değişkeni kullanım sıklıkları karşılaştırılmıştır (3. ve 4. araştırma soruları) Kadın ve erkeklerin pozitif, negatif ve nötr sözel davranışları kullanım oranları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Cinsiyet Değişkeni Açısından Pozitif, Negatif ve Nötr Sözel Davranışların Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet		Pozitif sözel	Negatif sözel	Nötr sözel	Toplam
Kadın	f	653	324	598	1575
	%	41.5	20.6	38.0	100.0
Erkek	f	611	408	556	1575
	%	38.8	25.9	35.3	100.0
Toplam	f	1264	732	1154	3150
	%	40.1	23.2	36.6	100.0

Tablo 8 incelendiğinde kadınların çift etkileşimi sırasında kullandığı davranışların %41.5'i pozitif, %20.6'sı negatif, %38'i ise nötr'dür. Erkeklerin sözel davranışları kullanma sıklığına bakıldığında ise çift etkileşimi sırasında kullandıkları davranışların %38.8'i pozitif, %25.9'u negatif, %35.3'ü ise nötr'dür.

Evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'ye ait pozitif, negatif ve nötr sözel davranışları kullanma sıklığı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Ki-Kare testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Cinsiyet Değişkeni Açısından Sözel Davranışlara İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Değişkenler	X ²	sd	p
Cinsiyet			
	12.564	2	.002
Sözel Davranış			

Tablo 9 incelendiğinde EKS'ye ilişkin sözel davranışların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı olup olmadığını incelemek için yapılan Ki-Kare testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($X^2 = 12.564$; $p < .01$). Kadın ve erkeklerin kullandıkları pozitif, negatif ve nötr sözel olmayan davranışlara ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10.

Cinsiyet Değişkeni Açısından Pozitif, Negatif ve Nötr Sözel Olmayan Davranışların Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet		Pozitif sözel olmayan	Negatif sözel olmayan	Nötr sözel olmayan	Toplam
Kadın	f	632	667	276	1575
	%	40.1	42.3	17.5	100.0
Erkek	f	614	568	393	1575
	%	39.0	36.1	25.0	100.0
Toplam	f	1246	1235	669	3150
	%	39.6	39.2	21.2	100.0

Tablo 10 incelendiğinde çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan ve kadınlar tarafından kullanılan sözel olmayan davranışların %40.1'i pozitif, %42.3'ü negatif, %17.5'i ise nötr'dür. olmayan davranışlardır. Erkeklerin çift etkileşimi sırasında kullandığı davranışlara bakıldığında, bunların %39'unun pozitif, %36.1'nin negatif, %25'inin ise nötr olduğu görülmektedir.

Evlilik problemlerinin konuşulduğu etkileşimlerde EKS'e ait olumlu, olumsuz ve nötr sözel olmayan davranışları kullanma sıklığı açısından cinsiyetler arasında

anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Ki-Kare testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Cinsiyet Değişkeni Açısından Sözel Olmayan Davranışlara İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Değişkenler	X^2	sd	p
Cinsiyet			
	28,658	2	.000
Sözel Olmayan Davranış			

Tablo 11 incelendiğinde EKS’ye ilişkin sözel olmayan davranışların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı olup olmadığını incelemek için yapılan Ki-Kare testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($X^2 = 28.658$; $p < .001$).

EKS’de ifade edilen davranışların kullanılma sıklığından sonra bu davranışların ortaya çıkma olasılıkları, koşullu ve koşulsuz olasılıkları arasındaki farklılaşmalara ilişkin bulgular bir sonraki bölümde sunulmuştur.

4.1.2. Çift Etkileşim Sürecinin Akışına Yönelik Bulgular

Evli çiftlerin problem çözme etkileşimleri sırasında ortaya çıkan pozitif, negatif, nötr sözel ve sözel olmayan davranışların sıklığı bölüm 4.1.1’de aktarılmıştır. Ancak çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan davranışların sıklığı, çiftlerin karşılıklı olarak birbirlerini ne şekilde etkilediklerini ya da partnerlerin herhangi birinde ortaya çıkan bir davranışın diğerinde hangi davranışı tetiklediğini açıklamak için yeterli olmayacaktır. Bu bölümde gözlem verilerinden yola çıkılarak çift davranışlarının çiftlerin birbirleri üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında çiftlerin sözel davranışları yanında sözel olmayan davranışları da gözlenmiştir. Bireylerarası etkileşimde sözel olmayan bildirimler en az sözel bildirimler kadar etkili olabilmektedir. Ancak her ilişkide olduğu gibi evlilik ilişkisinin de bir geçmişi vardır. Ve geçmiş deneyimler de çiftlerin şu anki davranışlarını etkileyecektir. Dolayısıyla çiftlerin etkileşim sırasında ortaya çıkan davranışları sürecin daha erken aşamalarında ortaya

çıkan bir davranışa bağlı olabilir. (Sanberk, 2010). Aynı zamanda etkileşim sırasında ortaya çıkan davranışlar çiftlerin gelecekteki olası davranışlarını da belirleyebilir (Thibaut & Kelley, 1959; Akt: Büyükşahin, 2006). Bu çalışma bir davranışın kendisinden hemen önceki bir davranışa bağlı olarak ortaya çıkıp çıkmama durumu ile sınırlandırılmıştır.

Çift etkileşim sürecinin izlenmesine yönelik araştırma sorularının (5. ve 6. Araştırma soruları) test edilmesi için “Markov zinciri analizi” den yararlanılmıştır. Markov zinciri analizi için 25 çiftin etkileşim süreçlerine yönelik toplamda 584 dakika boyunca gözlenen her bir davranıştan faydalanılmıştır. Bu gözlem sırasında gözlenen sözel davranışların her birisi için o davranışa ait sözel olmayan ipuçları da değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Markov zinciri analizi için gerekli olan 3150 gözlem biriminden oluşan bir veri tabanı elde edilmiştir. Bu davranışlar Etkileşimsel Kodlama Sistemindeki davranış kategorileri açısından yeniden tanımlanmıştır. Sözel ve sözel olmayan davranışların her ikisi için de pozitif, negatif ve nötr olmak üzere 3 ana kategori belirlenmiştir. Sözel davranışlar kendi içinde 12 alt kategoriye ayrılmıştır. Sonrasında herhangi bir çift davranış kategorisinin ilgili partnerde hangi davranışın ortaya çıkmasını ne oranda (hangi olasılıkla) belirlediği hesaplanmıştır. Bu olasılığın hesaplanması ile ortaya çıkan tablo geçiş olasılıkları tablosu olarak isimlendirilmektedir.

Araştırma soruları (7. ve 8. araştırma soruları) ile test edilen bir diğer hipotez ise EKS’de ifade edilen davranış kategorilerinin koşullu olasılığının ilgili davranış kategorisinin koşulsuz (mutlak) olasılığından anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Koşullu olasılık ile kastedilen bir davranış dizisinde iki davranışın bir arada bulunma olasılığıdır. Geçiş olasılıkları tablosu çıkarıldıktan sonra koşullu olasılığın koşulsuz olasılığa (bir davranışın tek başına gözlenme olasılığı) göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği z değeri ile hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonrası birbirini anlamlı olarak takip eden (koşullu ve koşulsuz olasılığı arasında anlamlı bir fark olan) davranışlar şekillerle gösterilmiştir. Bu şekiller de kesik ve düz çizgilerden faydalanılmıştır. Davranışların düz çizgilerle çerçevelendirilmesi anlamlı ve olumlu bir ilişkiye, kesikli çizgilerle çerçevelendirilmesi ise anlamlı olumsuz bir ilişkiye işaret etmektedir. Aralarında herhangi bir ilişkiye rastlanmayan davranış kategorileri için şekilsel bir gösterim yapılmamıştır (Hahlweg, Revenstorf & Schindler, 1984).

EKS’de gözlenen sözel davranışların geçiş olasılığı matrisi Tablo 12 ile sunulmuştur.

Tablo 12.

Eşleştirilmiş Çiftlerde Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Davranış Kategorilerinin 1. Düzen Geçiş Olasılıkları Matrisi

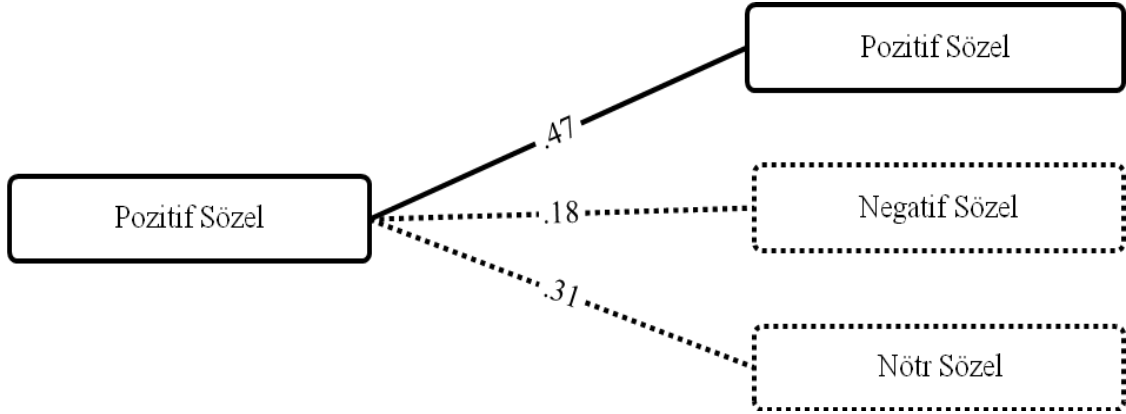
		Zaman	Noktası t+1	
Zaman Noktası t		Pozitif Sözel	Negatif Sözel	Nötr Sözel
	Pozitif Sözel	.47⁺⁺ (598)	.18⁻⁻⁻ (222)	.31⁻⁻⁻ (394)
	Negatif Sözel	.30⁻⁻⁻ (223)	.42⁺⁺⁺ (304)	.24⁻⁻⁻ (173)
	Nötr Sözel	.36⁻⁻⁻ (414)	.16⁻⁻⁻ (182)	.46⁺⁺⁺ (534)

$z \geq 1.96 - 3.00$ +/-

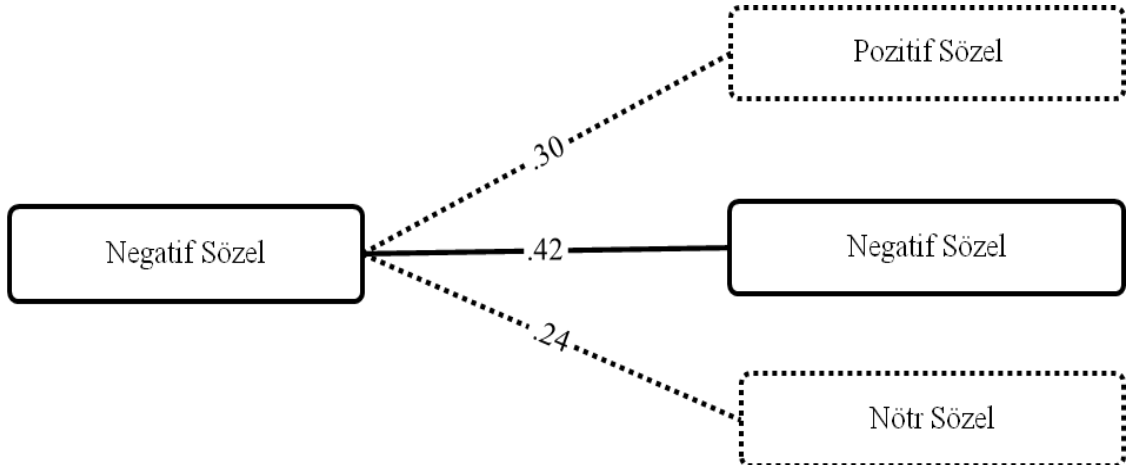
$z \geq 3.01 - 5.99$ ++/--

$z \geq 6.00$ +++/----

Pozitif Sözel. Tablo 12 incelendiğinde çiftlerden biri kendini açma, pozitif çözüm, kabul ve anlaşma gibi pozitif sözel bir davranışlardan herhangi birini sergilediğinde diğer çiftin de .47 gibi bir olasılıkla pozitif sözel davranış gösterdiği görülmektedir. Başka bir ifade pozitif sözel davranışlar %47 gibi bir olasılıkla pozitif sözel davranıştan sonra ortaya çıkmaktadır. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı (koşullu olasılık) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .01 düzeyinde anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($z = 5.31$). Yine aynı şekilde pozitif sözel davranış ile negatif sözel davranışın bir arada bulunma olasılığı negatif yönde .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -4.59$). Diğer bir ifade ile partnerlerden birinin ne denli sık pozitif sözel davranış sergilerse diğer partner o denli az sıklıkta negatif sözel davranış gösterecektir. Son olarak pozitif sözel davranışlar ile nötr sözel davranışların bir arada bulunma olasılığı negatif yönde .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -4.29$).

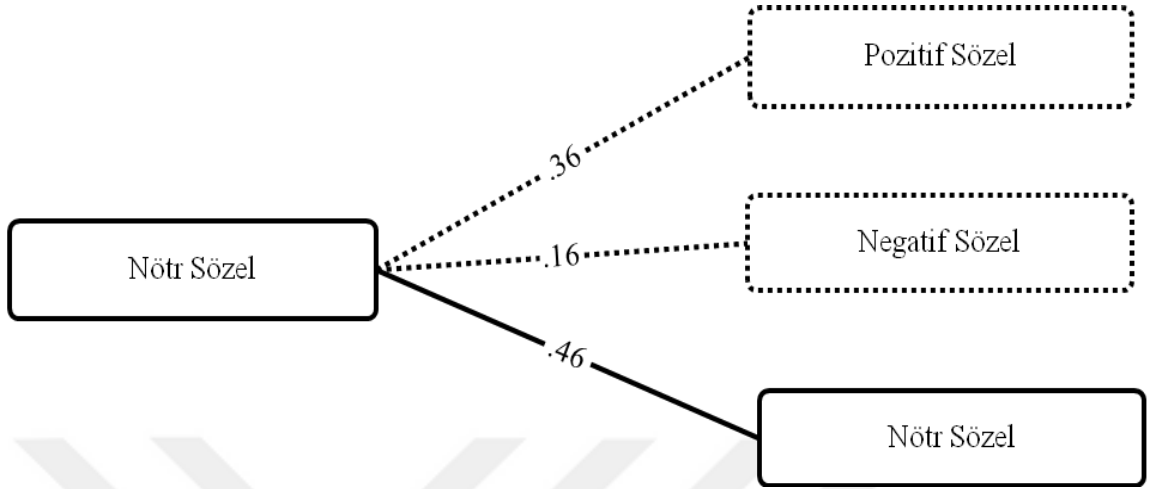

Negatif Sözel. Tablo 12 incelendiğinde .42 gibi bir olasılıkla negatif sözel davranışı yine negatif sözel davranışın takip ettiği görülmektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı (koşullu olasılık) koşulsuz olasılık ile karşılaştırıldığında .001 düzeyinde anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($z = 11.91$). Negatif sözel davranış ile pozitif sözel davranışların bir arada bulunma olasılığı negatif yönde .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -5.27$). Diğer bir ifade ile çiftlerden biri ne kadar sık negatif sözel davranış gösterirse bir diğeri o denli daha az pozitif davranış göstermektedir. Negatif sözel davranışlar ile nötr sözel davranışların bir arada bulunma sıklığı olasılığı ise negatif yönde .001 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -7.50$).

Nötr Sözel. Tablo 12 incelendiğinde .46 gibi bir olasılıkla nötr sözel davranışı yine nötr sözel davranışın takip ettiği görülmektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılık ile karşılaştırıldığında .001 düzeyinde anlamlı bir fark göstermektedir ($z = 6.53$). Nötr sözel davranış ile pozitif sözel davranışın bir arada bulunma olasılığı

negatif yönde .05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -2.86$). Nötr sözel davranış ile negatif sözel davranışın bir arada bulunma olasılığı ise negatif yönde .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -5.84$).

Çiftlerin EKS’de ifade edilen sözel davranış alt kategorilerine ilişkin 1. düzen geçiş olasılıkları matrisi Tablo 13 ile sunulmuştur.

Tablo 13.

Eşleştirilmiş Çiftlerde Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Davranış Alt Kategorilerinin 1. Düzen Geçiş Olasılıkları Matrisi

Zaman t	Zaman Noktası t+1												
	Pozitif	Pozitif				Negatif				Nötr			
		Kendini Açma	Pozitif Çözüm	Kabul	Anlaşma	Eleştiri	Negatif Çözüm	Mazeret	Anlaşmazlık	Problemi Tanımlama	Meta-İletişim	Dinleme	Diğer
	Kendini Açma	.30 ⁺⁺ (193)	.05 (33)	.06 ⁺ (39)	.12 (77)	.07 (48)	.01 (9)	.04 (29)	.04 (48)	.17 ⁻ (108)	.01 (6)	.04 ⁻ (27)	.04 (28)
	Pozitif Çözüm	.16 (28)	.09 (17)	.02 (3)	.15 ⁺ (27)	.04 ⁻ (8)	.03 (6)	.04 (7)	.08 (15)	.19 (35)	.02 (4)	.11 ⁺ (19)	.04 (8)
	Kabul	.33 ⁺⁺ (41)	.03 (4)	.05 (6)	.17 ⁺ (21)	.07 (9)	.01 (1)	.02 (2)	.07 (9)	.14 ⁻ (17)	0 (0)	.07 (8)	.02 ⁻ (2)
	Anlaşma	.19 (60)	.10 ⁺ (31)	.05 (17)	.05 (17)	.13 (39)	.003 (1)	.01 ⁻ (3)	.01 ⁻ (3)	.31 ⁺⁺ (98)	.02 (7)	.09 ⁺ (27)	.01 ⁻ (3)
	Negatif												
	Eleştiri	.20 (61)	.02 ⁻ (5)	.03 (8)	.12 (35)	.06 (18)	.02 (5)	.16 ⁺⁺⁺ (48)	.04 (12)	.14 ⁻ (43)	.02 (5)	.04 (13)	.04 (13)
	Negatif Çözüm	.23 (8)	.06 (2)	.03 (1)	.03 (1)	.06 (2)	0 (0)	0.6 (2)	.34 ⁺⁺ (12)	.09 ⁻ (3)	.03 (1)	0 (0)	0.6 (2)
	Mazeret	.18 (26)	.03 (5)	.03 (4)	.02 ⁻ (3)	.29 ⁺⁺⁺ (43)	.01 (2)	.03 (4)	.10 (14)	.16 (24)	.01 (1)	.03 (4)	.05 (7)
	Anlaşmazlık	.18 (46)	.05 (12)	.02 (5)	.05 ⁻ (13)	.17 ⁺⁺ (42)	.02 (4)	.06 (15)	.16 ⁺⁺ (40)	.14 ⁻ (36)	.04 ⁺ (11)	.06 (14)	.02 ⁻ (5)
	Nötr												
	Problemi Tanımlama	.15 ⁻ (107)	.05 (35)	.03 (22)	.10 (70)	.06 ⁻ (44)	.002 ⁻ (2)	.04 (27)	.06 (46)	.27 ⁺ (194)	.01 (10)	.05 (33)	.05 (37)
	Meta-İletişim	.13 (7)	.06 (3)	0 (0)	.13 (7)	.10 (5)	.02 (1)	.02 (1)	.08 (4)	.29 (15)	.04 (2)	.10 (5)	.02 (1)
	Dinleme	.21 (36)	.11 ⁺ (19)	.06 (10)	.02 (2)	.11 (19)	.02 (3)	.03 (5)	.01 ⁻ (1)	.34 ⁺⁺ (60)	.03 (6)	0 (0)	.05 (8)
	Diğer	.15 ⁻ (29)	.04 (8)	.02 (3)	.05 ⁻ (10)	.08 (16)	.01 (1)	.03 (5)	.03 ⁻ (6)	.20 (40)	.01 (1)	.04 (8)	.17 ⁺⁺⁺ (34)
F		642	174	118	283	293	35	148	210	673	54	158	148

z ≥ 1.96-3.00

+/-

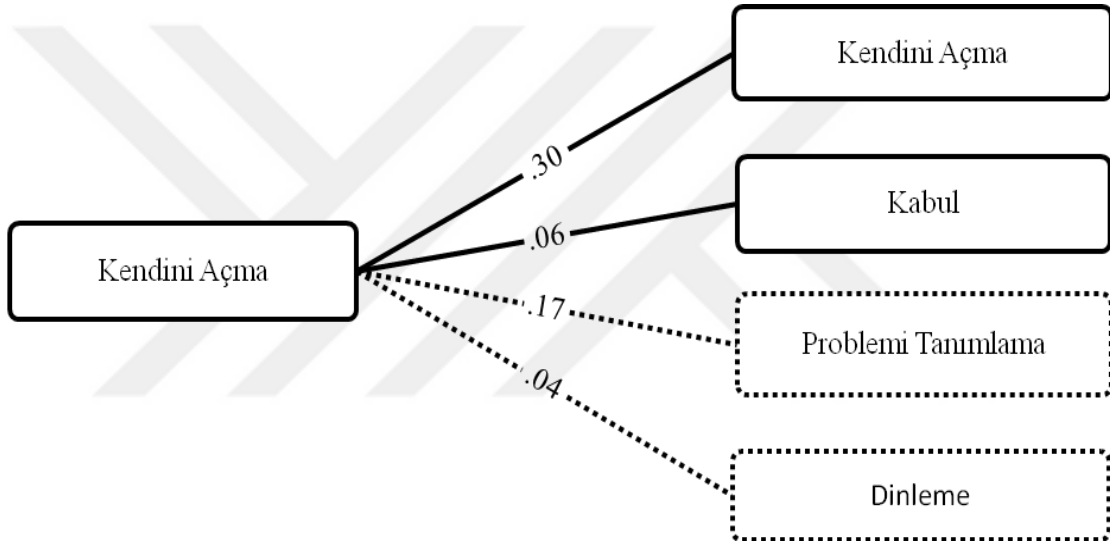
z ≥ 3.01-5.99

++/--

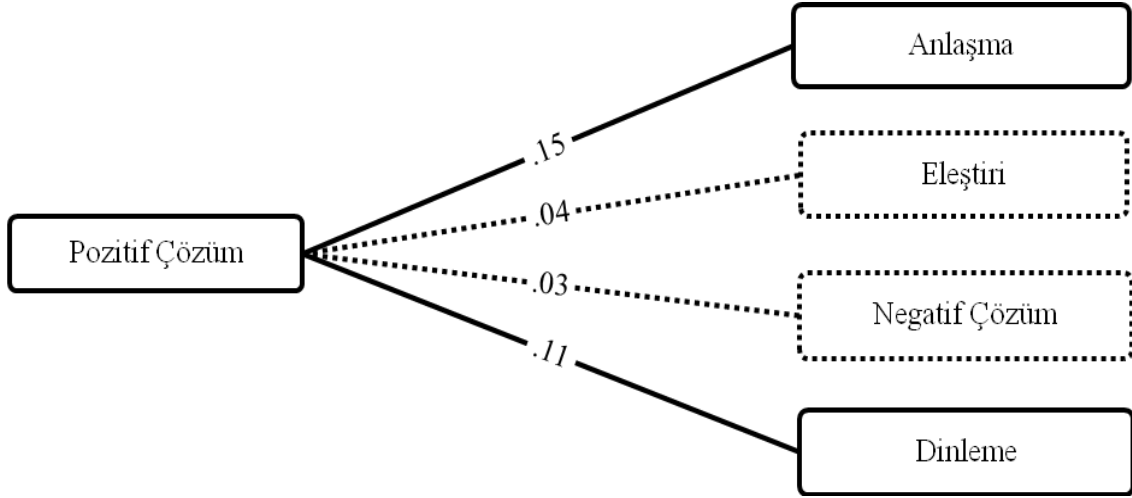
z ≥ 6.00

+++/----

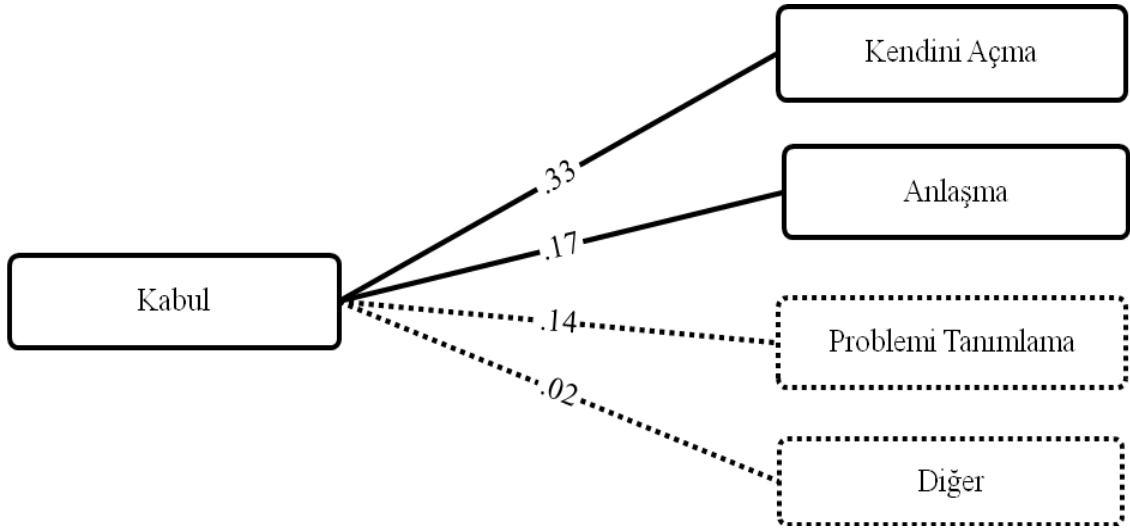
Kendini Açma. Tablo 13 incelendiğinde çiftlerden biri kendini açma davranışı sergilediğinde diğer çift de .30 gibi bir olasılıkla kendini açmaktadır. Ayrıca koşullu olasılık koşulsuz olasılıktan .01 düzeyinde anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($z = 5.47$). Çiftlerden biri kendini açtığında diğer çift de .06 gibi bir olasılıkla kabul davranışı göstermektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıktan .05 düzeyinde anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($z = 2.61$). Kendini açma ve problem tanımlamanın bir arada bulunma olasılığı (.17) koşulsuz olasılıktan negatif yönde .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -3.85$). Son olarak kendini açma ve dinleme davranışlarının koşullu olasılığının (.04) koşulsuz olasılıktan negatif yönde .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma gösterdiği görülmüştür ($z = -1.97$).

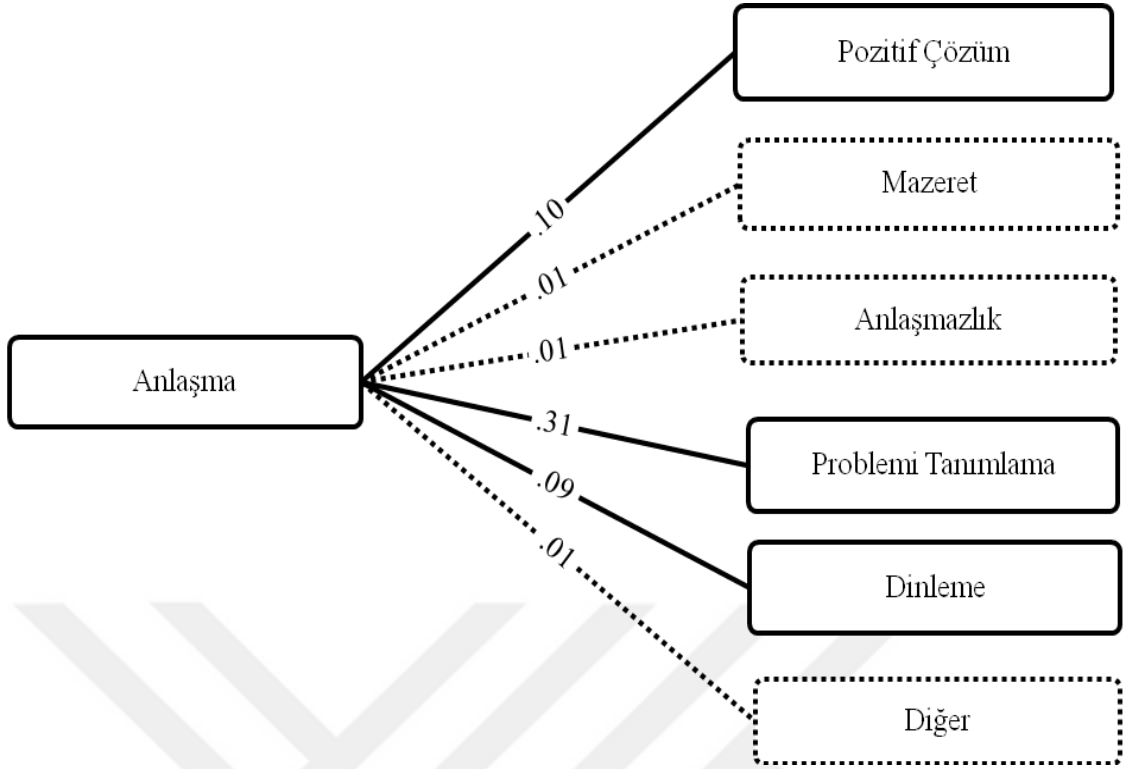
Pozitif Çözüm. Tablo 13 incelendiğinde çiftlerden biri .15 gibi bir olasılıkla partnerinin pozitif çözüm bulmaya yönelik bir davranışı sonrasında onunla anlaşma yoluna gitmektedir. Başka bir ifade ile pozitif çözüm davranışını %15 gibi bir olasılıkla anlaşma davranışı takip etmektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = 2.24$). Yine aynı şekilde dinleme davranışı .11 gibi bir olasılıkla pozitif çözüm davranışından sonra ortaya çıkmaktadır ($z = 2.57$). Yani, çiftlerden biri pozitif davranış sergilediğinde diğer çift %11 gibi bir olasılıkla onu dinleme davranışı göstermektedir. Ayrıca pozitif çözüm ile eleştirinin bir arada bulunma olasılığı (.04) koşulsuz olasılık ile negatif yönlü .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = -2.48$). Diğer bir ifade ile çiftlerden biri ne denli sık pozitif çözüm üretirse partnerinin onu eleştirme ihtimali o denli azalacaktır.

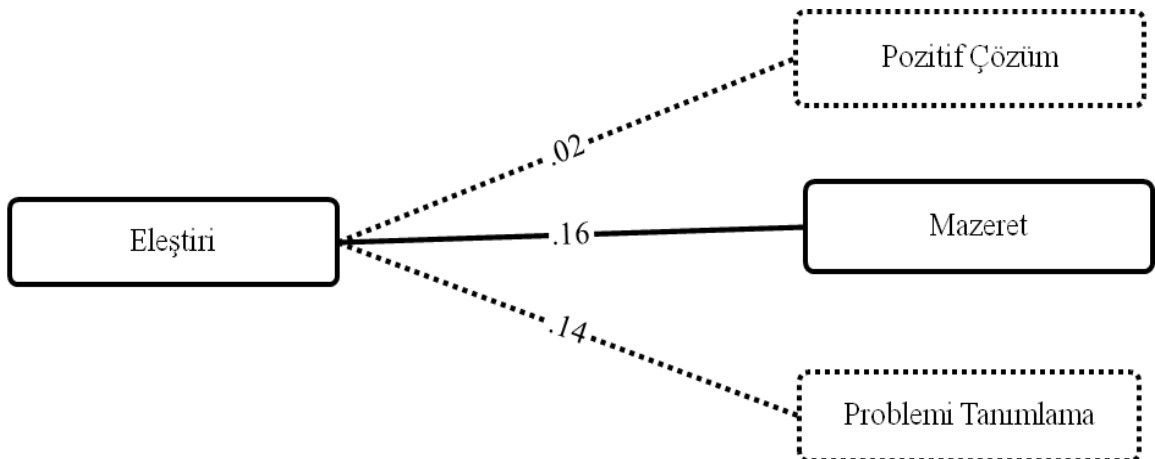
Kabul. Tablo 13 incelendiğinde .33 gibi bir olasılıkla çiftlerden biri kabul davranışı gösterdiğinde partneri de kendini açmaktadır. İki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .01 düzeyinde anlamlılık hesaplanmıştır ($z = 3.36$). Yine aynı şekilde çiftlerden biri kabul davranışı sergilediğinde .17 gibi bir olasılıkla diğer çift anlaşmaya yönelik bir davranış göstermektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .05 düzeyinde bir anlamlılık hesaplanmıştır ($z = 2.61$). Problem tanımlama davranışı ile kabul davranışının bir arada bulunma olasılığı (.14) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında ise negatif yönde .05 düzeyinde bir farklılaşma bulunmuştur ($z = -2.42$). Ayrıca nötr davranış kategorisindeki herhangi bir alt kategori ile tanımlanamayan “diğer” kategorisinde yer alan bir davranış ile kabul davranışının bir arada bulunma olasılığı (.02) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında negatif yönde .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = -2.04$).

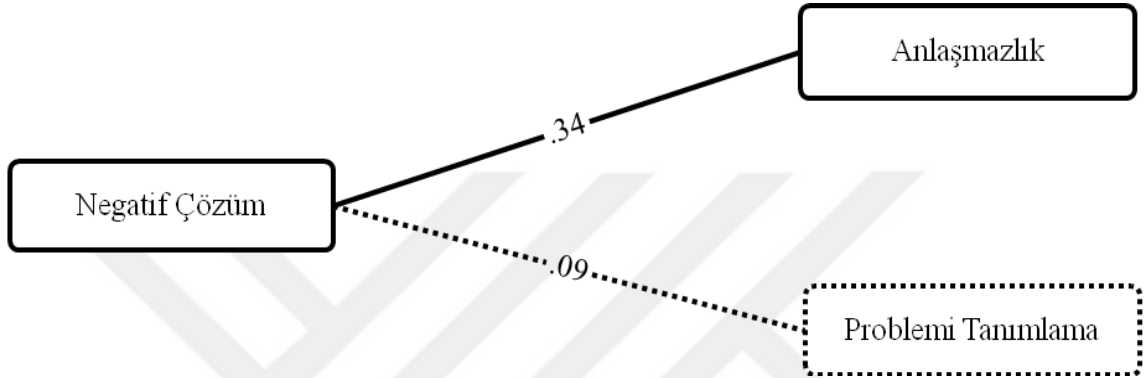
Anlaşma. Tablo 13 incelendiğinde çiftlerden herhangi birinin problemi tanımlama davranışı %31 gibi bir ihtimalle anlaşma davranışından sonra ortaya çıkmaktadır. Her iki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .01 düzeyinde bir anlamlılık hesaplanmıştır ($z = 3.53$). Çiftlerden biri anlaşma davranışı gösterdiğinde diğer çift de .10 gibi bir ihtimalle pozitif çözüm bulma arayışına girecektir. İki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .05 düzeyinde bir anlamlılık hesaplanmıştır ($z = 2.93$). Ayrıca anlaşma ile dinlemenin bir arada bulunma olasılığı (.09) ile koşulsuz olasılık karşılaştırıldığında .05 düzeyinde bir anlamlılık hesaplanmıştır ($z = 1.97$). Anlaşma ile mazeret ($z = -3.27$), anlaşmazlık ($z = -4.58$) ve diğer (-3.75) davranış kategorilerinin bir arada bulunma olasılıkları koşulsuz olasılıklarına göre negatif yönde .01 düzeyine anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

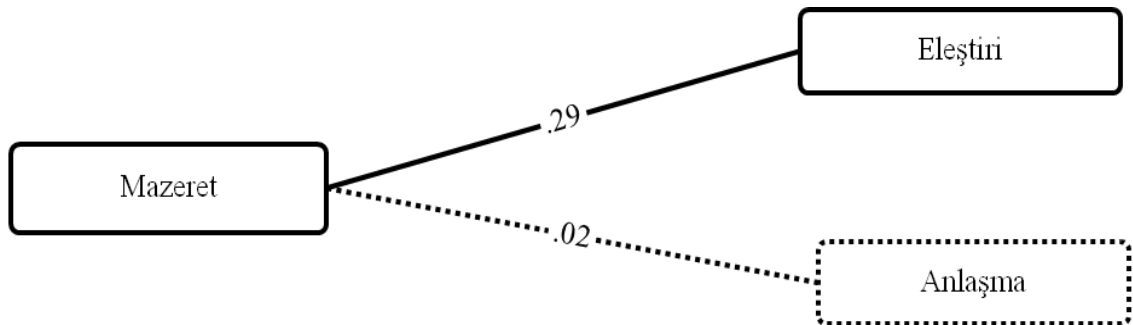
Eleştiri. Tablo 13 incelendiğinde partnerlerden birinin mazeret sunması %16 gibi bir ihtimalle diğer partner tarafından eleştirilmesi sonucu gerçekleşmektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma ihtimali koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = 8.71$). Çiftlerin eleştiri ile problem tanımlama ($z = -3.59$), pozitif çözüm ($z = -3.17$) davranışları arasında .01 düzeyinde negatif yönde anlamlı farklılaşmalar hesaplanmıştır. Dolayısıyla eleştiri davranışı arttıkça çiftlerin problemi tanımlama ve pozitif çözüm davranışlarında azalma olacağı söylenebilir.

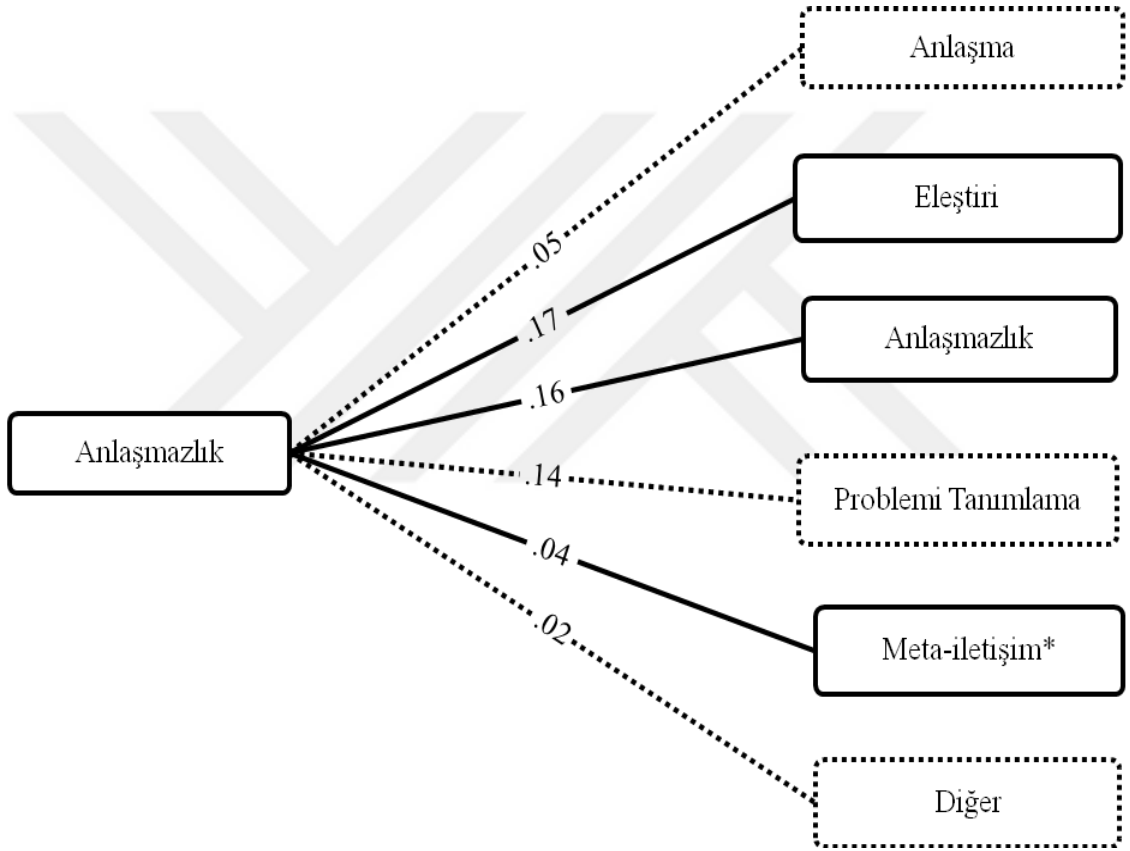
Negatif Çözüm. Çiftlerin negatif çözüm getirmesi .34 gibi bir ihtimalle partnerlerinin anlaşmazlık tepkileri vermesine neden olmaktadır. Negatif çözüm ve anlaşmazlık davranışlarının bir arada bulunma ihtimali koşulsuz olasılığa göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vermektedir. Problemi tanımlama davranışı ile negatif çözüm davranışlarının bir arada bulunma olasılığı ise .05 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = -2.03$). Buna göre çiftlerin negatif çözüm getirmesinin problem tanımlama davranışını azalttığı görülmüştür.

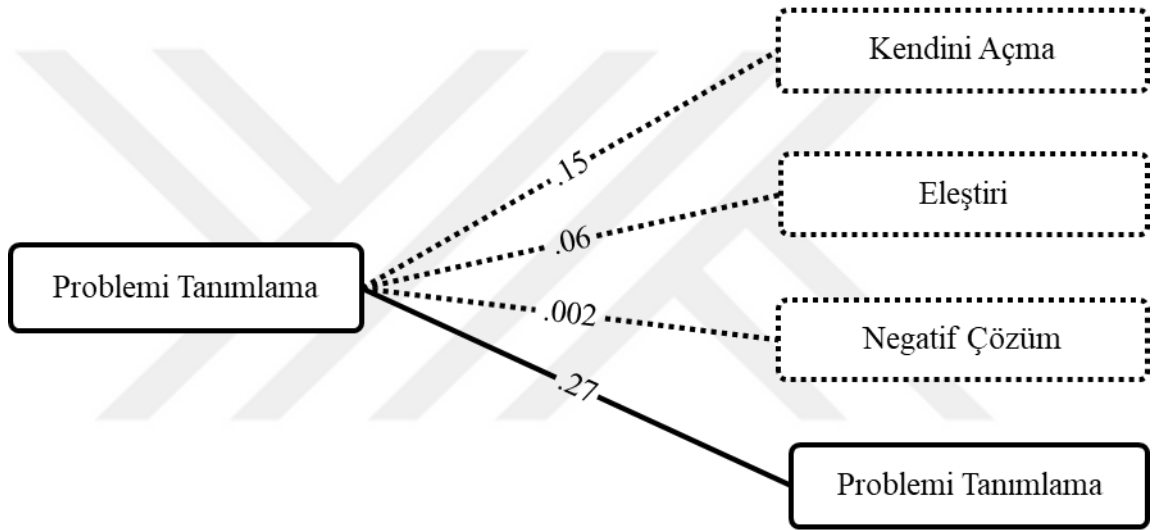
Mazeret. Eleştiri .29 gibi bir ihtimalle mazeret davranışını takip etmektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma ihtimali koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = 7.78$). Mazeret davranışı ve anlaşmanın bir arada bulunma olasılığı (.02) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında ise olumsuz yönde .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir ($z = -3.22$).

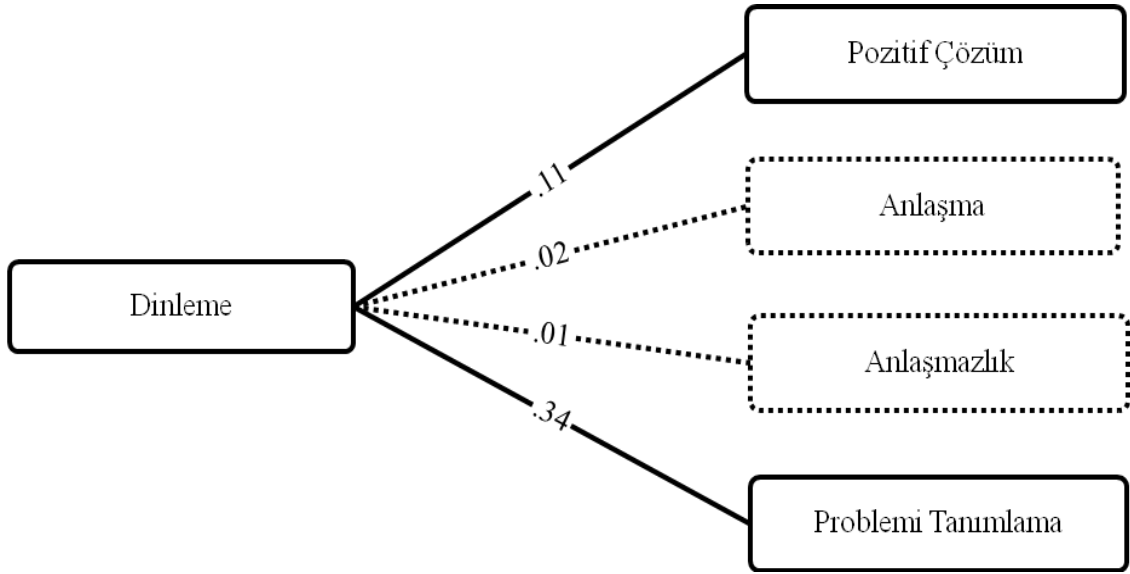
Anlaşmazlık. Tablo 13 incelendiğinde anlaşmazlık davranışını %17 gibi bir ihtimalle eleştiri ($z = 3.61$), %16 gibi anlaşmazlık ($z = 4.69$) ve %4 gibi bir ihtimalle meta-iletişim ($z = 2.73$) takip etmektedir. Anlaşmazlık davranışı ile problemi tanımlama davranışının bir arada bulunma olasılığı (.14) ile koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında negatif yönlü .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma görülmüştür ($z = -3.20$). Ayrıca anlaşmazlık ile anlaşma ($z = -2.51$), diğer kategorisindeki davranışların ($z = -2.65$) bir arada bulunma ihtimalleri koşulsuz olasılık karşılaştırıldığında negatif yönlü .05 düzeyinde anlamlı farklılaşmalara rastlanmıştır.

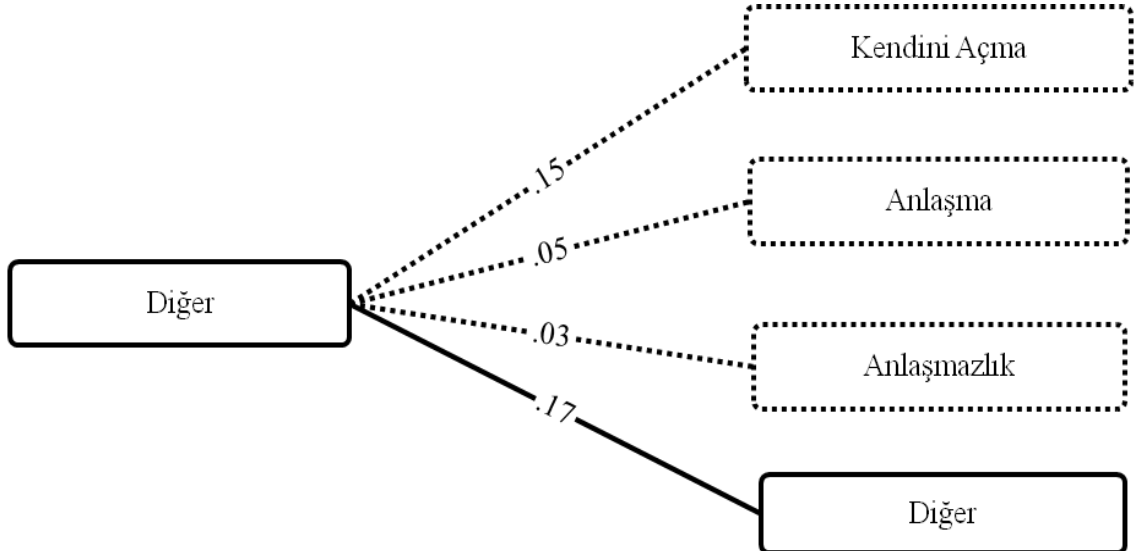
Problemi Tanımlama. Tablo 13 incelendiğinde çiftlerden biri problemi tanımladığında diğer çift de .27 gibi bir ihtimalle problem tanımlamaktadır ($z = 2.27$). Problemi tanımlama ve kendini açma davranışlarının bir arada bulunma olasılığı (.15) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında negatif yönlü .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma hesaplanmıştır ($z = -4.22$) Yani, çiftlerden biri ne denli problem tanımlama davranışı gösterirse partneri o denli az duygu ve düşüncelerini açacaktır Ayrıca problemi tanımlama ile eleştiri ($z = -3.59$), negatif çözüm ($z = -1.97$) davranışlarının bir arada bulunma olasılıkları koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında negatif yönlü anlamlı farklılaşmalara rastlanmıştır.

Dinleme. Çiftlerden biri partnerini dinlediğinde partneri .34 gibi bir olasılıkla problemi ifade etmektedir. Bu iki davranışın bir arada bulunma olasılığı koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma hesaplanmaktadır ($z = 3.59$). Aynı şekilde çiftlerden biri dinleme davranışı gösterdiğinde partneri de .11 gibi bir olasılıkla problemlerine pozitif çözüm getirmeye çalışacaktır ($z = 2.73$). Son olarak dinleme ile anlaşmazlığın bir arada bulunma olasılığı negatif yönlü .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermiştir ($z = -3.61$).

Diğer. Nötr davranış kategorisi altında tanımlanan ve pozitif ya da negatif davranışlardan herhangi biri ile edilemeyen bu davranış kategorisinde çiftler ne kadar sık bu davranışları kullanırlarsa partnerleri o denli az kendini açacaktır ($z = -2.16$). Diğer kategorisi zaman zaman çiftlerin anlaşma olasılıklarını ($z = -2.30$) düşürürken bazen de anlaşmazlığı ($z = -2.56$) azaltmaktadır. Ancak çiftlerin tanımlanamayan bu kategoride davranış göstermeleri partnerlerinin de .17 gibi bir ihtimalle benzer davranışlar sergilemelerine yol açacaktır ($z = 6.65$).

Çiftlerin sözel olmayan davranışlarına ilişkin 1. Düzen geçiş olasılıkları matrisi Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14.

Eşleştirilmiş Çiftlerde Etkileşimsel Kodlama Sistemine İlişkin Sözel Olmayan Davranış Kategorilerinin 1. Düzen Geçiş Olasılıkları Matrisi

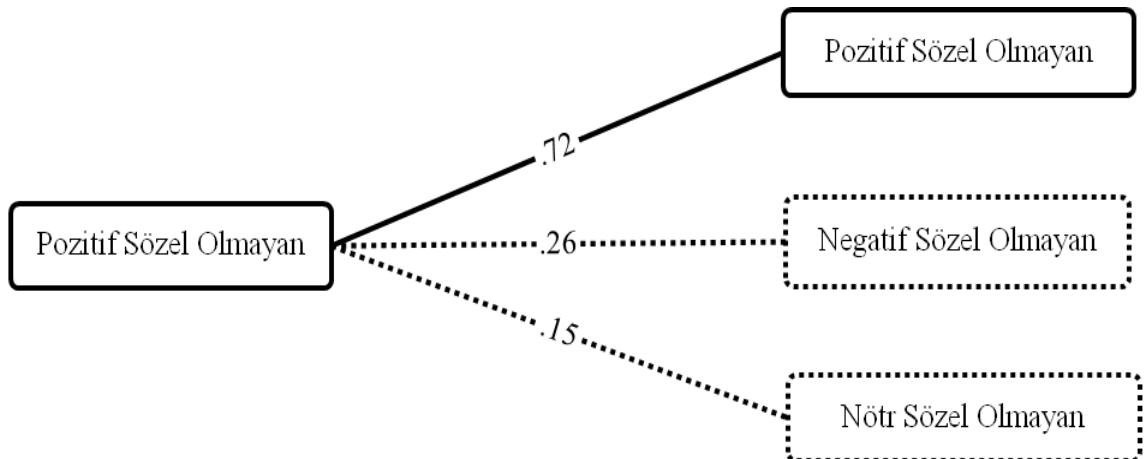
		Zaman	Noktası	t+1
t	Noktası	Pozitif Sözel Olmayan	Negatif Sözel Olmayan	Nötr Sözel Olmayan
Zaman	Pozitif Sözel Olmayan	.72 ⁺⁺⁺ (892)	.26 ⁻⁻⁻ (323)	.15 ⁻⁻⁻ (190)
	Negatif Sözel Olmayan	.09 ⁻⁻⁻ (113)	.71 ⁺⁺⁺ (877)	.11 ⁻⁻⁻ (135)
	Nötr Sözel Olmayan	.29 ⁻⁻⁻ (192)	.20 ⁻⁻⁻ (132)	.49 ⁺⁺⁺ (329)

$z \geq 1.96 - 3.00$ +/-

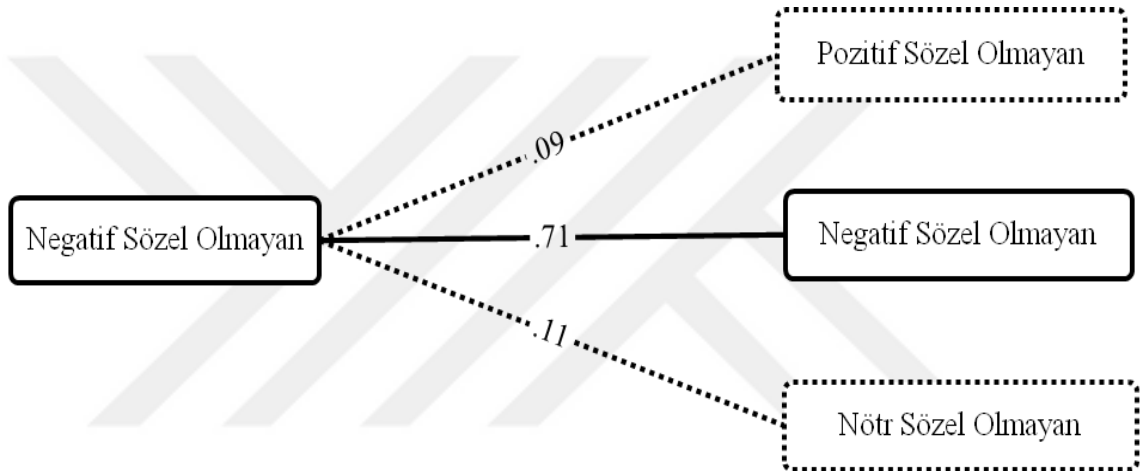
$z \geq 3.01 - 5.99$ ++/--

$z \geq 6.00$ +++/----

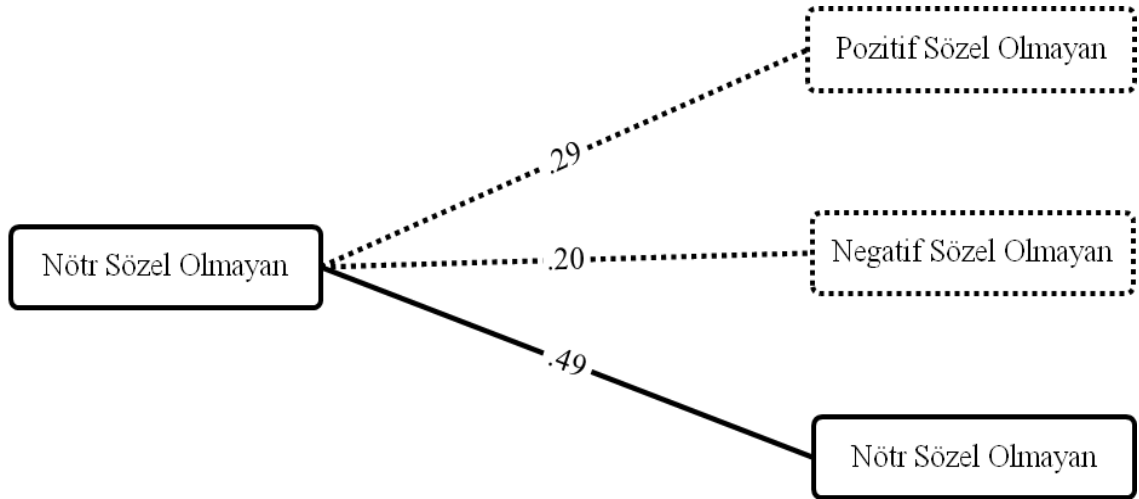
Pozitif Sözel Olmayan. Tablo 14'te görüldüğü üzere çiftlerden biri pozitif sözel olmayan bir davranış gösterdiğinde .72 gibi bir olasılıkla partneri de pozitif sözel olmayan bir davranışla karşılık verecektir. Koşullu olasılık koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma hesaplanmaktadır ($z = 22.76$). Pozitif sözel olmayan davranışlar ne denli sık kullanılırsa negatif sözel olmayan ($z = -9.46$) ve nötr sözel olmayan ($z = -4.98$) davranışlar o denli az ortaya çıkmaktadır.

Negatif Sözel Olmayan. Çiftlerin negatif sözel bir davranışa başvurusu .71 gibi bir olasılıkla partnerlerinin negatif davranış göstermesine neden olmaktadır. Böyle bir durumda koşullu olasılık ile koşulsuz olasılık arasında .001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşmaktadır ($z = 23.06$). Negatif sözel olmayan bir davranış ile nötr sözel olmayan davranışın bir arada bulunma olasılığı (.11) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .001 düzeyinde negatif yönlü bir anlamlılık hesaplanmaktadır ($z = -8.69$). Aynı şekilde negatif sözel olmayan bir davranışın pozitif sözel olmayan davranışla bir arada bulunma olasılığı (.09) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .001 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir farklılaşma hesaplanmıştır ($z = -22.13$).

Nötr Sözel Olmayan.. Çiftlerin nötr sözel olmayan bir davranışa başvurusu .49 gibi bir olasılıkla partnerlerinin nötr davranış göstermesine neden olmaktadır. Böyle bir durumda koşullu olasılık ile koşulsuz olasılık arasında .001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşmaktadır ($z = 17.89$). Nötr sözel olmayan bir davranış ile pozitif sözel olmayan davranışın bir arada bulunma olasılığı (.29) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .01 düzeyinde negatif yönlü bir anlamlılık hesaplanmaktadır ($z = -5.97$). Aynı şekilde nötr sözel olmayan bir davranışın negatif sözel olmayan davranışla bir arada bulunma olasılığı (.20) koşulsuz olasılıkla karşılaştırıldığında .001 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir farklılaşma hesaplanmıştır ($z = -10.22$).

Çift etkileşimi ile ilgili 1. düzen geçiş olasılıklarına yönelik bulgular özetlenecek olursa, pozitif sözel ve sözel olmayan davranışların partnerlerinde yine aynı türden davranışları ortaya çıkardığı görülmüştür. Sözel pozitif davranışların alt kategorileri olan kendini açma davranışının en çok yine kendini açma ve kabul davranışlarından sonra ortaya çıktığı görülmüştür. Çiftlerin pozitif çözüm getirmeye yönelik davranışları ise anlaşma davranışı sonrasında ortaya çıktığı görülmüştür. Kabul davranışı ise çiftlerden biri kendini açtığı sıklıkla ortaya çıkmaktadır. Pozitif sözel davranışlardan sonuncusu olan anlaşma davranışı ise en çok pozitif çözüm ve kabul davranışlarından sonra ortaya çıkmaktadır. Negatif sözel davranışların alt kategorilerine göz atılacak olursa, çiftlerin en çok anlaşmazlık ve mazeret davranışlarından sonra partnerlerini eleştirdikleri ortaya çıkmıştır. Bir diğer negatif davranış olan anlaşmazlık en çok negatif çözüm ve yine anlaşmazlık davranışlarından sonra ortaya çıkmıştır. Mazeret bulma ise eleştiri davranışı sonrası sıklıkla başvurulmuş bir diğer davranıştır. Nötr sözel davranış kategorilerine ilişkin bulgular incelendiğinde problem tanımlama davranışının çiftler tarafından partnerlerinin de problem tanımlaması ya da dinlenmeleri durumunda kullanıldığı görülmüştür.

4.2. Evlilik Doyumunun Yordanmasına Yönelik Bulgular

Çiftlerin evliliklerine ilişkin bir problem alanı ile ilgili tartışmaları sırasında ortaya çıkan EKS'ye ait olumlu, olumsuz, nötr sözel ve sözel olmayan davranışların evlilik doyumunu ne oranda yordadığını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sırasında veri setinin normallik sayıltılarını

karşıladığı görülmüştür. Buna göre evlilik doyumunun yordanmasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15.

Evlilik Doyumunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	42.5	2.78	-	15.31	.00	-	-
Pozitif Sözel	.08	.11	.13	.71	.48	.03	.11
Negatif Sözel	-.21	.07	-.42	-2.87	.01	-.47	-.40
Nötr Sözel	.04	.06	.10	.61	.54	-.01	.10
Pozitif Sözel Olmayan	-.01	.05	-.02	-.14	.89	.06	-.02
Negatif Sözel Olmayan	-.20	.06	-.34	-1.86	.01	-.40	-.28
Nötr Sözel Olmayan	-.06	.07	-.17	-.95	.35	-.24	-.14
R= .50, R ² = .25							
F (5, 44)= 2.87, p= .02							

Tablo 15'te görüldüğü üzere yordayıcı değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ikili korelasyonlar incelendiğinde negatif sözel davranış ile evlilik doyumu arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r = -.47$). Tablo incelendiğinde negatif sözel olmayan davranış ile evlilik doyumu arasında da negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .40$). Diğer değişkenlerin evlilik doyumu ile ilişkilerine bakıldığında; pozitif sözel davranış ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü düşük bir ilişki bulunmaktadır ($r = .026$). Nötr sözel davranış ile evlilik doyumu arasında ise negatif yönlü düşük bir ilişki bulunmaktadır ($r = -.01$). Pozitif sözel olmayan davranış ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü düşük ($r = .06$), nötr

sözel olmayan davranış ile evlilik doyumu arasında ise negatif yönlü düşük ($r = -.24$) bir ilişki bulunmuştur.

Pozitif, negatif, nötr sözel ve sözel olmayan davranışlar çiftlerin evlilik doyumu puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir ($R = .50$, $p < .05$). Yordayıcı değişkenler evlilik doyuma ilişkin toplam varyansın yaklaşık %25'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin evlilik doyumu üzerindeki göreceli önem sırası; negatif sözel davranış, negatif sözel olmayan davranış, nötr sözel olmayan davranış, pozitif sözel davranış, nötr sözel davranış ve pozitif sözel olmayan davranış şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece negatif sözel ve sözel olmayan davranışın evlilik doyumu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir ($p < .05$). Diğer değişkenler ise evlilik doyumu üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir.

4.3. Çift Etkileşim Sürecindeki Davranışların Karşılıklı Olma Durumu ve Evlilik Doyumuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde evlilik doyumunun pozitif, negatif, nötr sözel ve sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çiftlerin her birinin arka arkaya aynı davranışı göstermesi karşılıklılık olarak ele alınırken; bir çiftin davranışını başka türden bir davranışın takip etmesi karşılıklı olmama durumunu temsil etmektedir. Çift davranışlarının karşılıklı olma durumu Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16.

Çift Davranışlarının Karşılıklı Olma Durumları

Kadın/Erkek Gönderici	Kadın/Erkek Alıcı	Karşılıklı Olma Durumu
pozitif sözel	pozitif sözel	1
negatif sözel	negatif sözel	1
nötr sözel	nötr sözel	1
pozitif sözel olmayan	pozitif sözel olmayan	1
negatif sözel olmayan	negatif sözel olmayan	1
nötr sözel olmayan	nötr sözel olmayan	1

Tablo 16’da görüldüğü gibi çiftlerin etkileşim sırasında ortaya çıkan davranışlarının karşılıklı olması “1”, ile ifade edilmiştir. “1” herhangi bir davranışı yine aynı davranışın takip ettiğini göstermektedir. Yukardaki tabloda belirtilen durumlar dışında kalan tüm ikili davranışlar ise “0” ile gösterilmiştir.

Çiftlerin evlilik doyumlarının sözel davranışlar açısından karşılıklı olma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediği t-testi ile hesaplanmıştır. Pozitif sözel davranışlara ilişkin t-testi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Evlilik Doyum Puanlarının Pozitif Sözel Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Karşılıklı olma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Karşılıklı	604	41.64	6.27	1261	1.32	.189
Karşılıklı değil	659	41.19	5.74			

Tablo 17 incelendiğinde çiftlerin evlilik doyumları pozitif sözel davranışların karşılıklı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(1261) = 1.32$, $p > .05$.

Çiftlerin evlilik doyumlarının negatif sözel davranışların karşılıklı olma durumuna göre anlamlılığını test etmek için yapılan t-testi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.

Evlilik Doyum Puanlarının Negatif Sözel Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Karşılıklı olma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Karşılıklı	301	38.24	5.30	729	-2.68	.007
Karşılıklı değil	430	39.37	5.82			

Tablo 18 incelendiğinde çiftlerin evlilik doyumları, negatif sözel davranışların karşılıklı olma durumuna göre anlamlı bir fark göstermektedir, $t(729) = -2.68$, $p < .05$. Bu sonuca göre negatif davranışların karşılıklı olmadığı durumda evlilik doyumu ($\bar{x}$ =

39.37) negatif davranışların karşılıklı olduğu durumundaki evlilik doyumundan ($\bar{x}=38.24$) daha yüksektir.

Çiftlerin evlilik doyumlarının nötr sözel davranışların karşılıklı olma durumuna göre anlamlılığını test etmek için yapılan t-testi sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19.

Evlilik Doyum Puanlarının Nötr Sözel Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Karşılıklı olma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Karşılıklı	525	41.81	5.98	1128	2.02	.062
Karşılıklı değil	605	41.01	5.77			

Tablo19’da görüldüğü üzere çiftlerin evlilik doyumları, nötr sözel davranışların karşılıklı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(1128)=2.02$, $p>.05$.

Karşılıklı olma durumunun sözel olmayan davranışlar açısından incelenmesi sırasında yine t-testi hesaplamasına başvurulmuştur. Çiftlerin evlilik doyum puanlarının pozitif sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumu açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına ait çıktılar Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20.

Evlilik Doyum Puanlarının Pozitif Sözel Olmayan Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Karşılıklı olma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Karşılıklı	907	41.81	6.48	1222	1.15	.249
Karşılıklı değil	317	41.35	5.18			

Tablo 20 incelendiğinde evli çiftlerin ilişki doyum puanlarının pozitif sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür $t(1222)=1.15$, $p>.05$.

Bir diğer sonuç negatif sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumuna aittir. Buna göre çiftlerin evlilik doyum puanlarının negatif davranışların karşılıklı olma

durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21.

Evlilik Doyum Puanlarının Negatif Sözel Olmayan Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Karşılıklı olma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Karşılıklı	959	40.85	5.66	1232	2.64	.012
Karşılıklı değil	275	42.02	6.17			

Tablo 21’de görüldüğü üzere yapılan t-testi sonucunda çiftlerin evlilik doyumu puanları arasında negatif sözel davranışların karşılıklı olma durumu açısından anlamlı bir farka rastlanmıştır $t(1232) = 2.64, p < .05$. Bu sonuca göre negatif davranışların karşılıklı olmadığı durumda evlilik doyumu ($\bar{x} = 42.02$) negatif davranışların karşılıklı olduğu durumundaki evlilik doyumundan ($\bar{x} = 40.85$) daha yüksektir.

Son olarak çiftlerin evlilik doyumu puanları, nötr sözel davranışların karşılıklı olma durumu açısından incelenmiştir. Buna göre evlilik doyumu puanlarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22.

Evlilik Doyum Puanlarının Nötr Sözel Olmayan Davranışların Karşılıklı Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Karşılıklı olma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Karşılıklı	334	41.81	38.52	666	-2.15	.082
Karşılıklı değil	334	41.01	40.30			

Tablo 22 incelendiğinde çiftlerin evlilik doyumu puanları arasında nötr sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir $t(666) = -2.15, p > .05$.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmanın genel amacı, evli çiftlerin problem çözme etkileşimleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bölümde çift etkileşimi ve evlilik doyumu değişkenlerine ilişkin bulgulara yönelik tartışma ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma bulgularına yönelik tartışmalar iki ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar; çift etkileşim süreci (5.1) ve çift etkileşimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiler (5.2) şeklinde ifade edilmiştir.

5.1. Çift Etkileşim Süreci

Çift etkileşim süreci başlığı altına Etkileşimsel Kodlama Sisteminde belirtilen sözel ve sözel olmayan davranışların cinsiyetlere göre dağılımları, sözel ve sözel olmayan davranışların ortaya çıkma olasılığını etkileyen davranışlara ilişkin bulguların tartışma ve yorumlarına yer verilmiştir. Tüm bu yorumlar 25 çiftten elde edilen toplamda 584 dakikalık çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan davranışlar üzerinden yapılmıştır.

5.1.1. Kadın ve Erkeklerin Etkileşim Sırasındaki Sözel ve Sözel Olmayan

Davranışları

Araştırma sonucunda, çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel davranışlar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, pozitif ve nötr sözel davranışların daha çok kadınlar tarafından tercih edildiği görülmüştür. Erkekler ise çift etkileşimi sırasında daha çok negatif sözel davranışlara başvurmuşlardır. Çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel olmayan davranışlara ilişkin bulgular incelendiğinde ise, kadınların pozitif sözel olmayan davranışları erkeklere oranla daha sık kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda araştırmaya dahil edilen kadın katılımcılar negatif sözel olmayan davranışları da erkeklere oranla daha sık tercih etmişlerdir. Buna karşılık erkekler çift etkileşimi sırasında nötr sözel olmayan tepkileri daha sık kullanmışlardır. Kadın ve erkeklerin sözel ve sözel olmayan davranışları kullanma sıklıkları Etkileşimsel Kodlama Sistemini kullanan diğer çalışma bulguları ile paralellik gösterdiği görülmüştür (Hahlweg,

Markman, Thurmaier, Engl & Eckert, 1998; Kaiser, Hahlweg, Fehm-Wolfsdorf & Groth, 1998).

Karşılıklı bağımlılık kuramı, çiftlerin ilişkilerini devam ettirme eğilimlerinin onların bağlanım düzeyleri ile ilişkili olduğunu savunur (Rusbult, Martz & Agnew, 1998). Yapılan çalışmalar kadınların ilişki bağlanımlarının ve ilişkiyi devam ettirme isteklerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Fitzpatrick & Sollie, 1999; Rusbult, Onizuka & Lipkus, 1993; Sacher & Fine, 1996; Lydon, Meana, Sepinwall, Richards & Mayman, 1999). Dolayısıyla kadınlar, pozitif sözel ve sözel olmayan davranışları evlilik ilişkisini devam ettirme motivasyonuna bağlı olarak erkeklerden daha sık kullanmış olabilirler. Bağlanım kavramı ile ilgili en önemli modellerden biri de yatırım modelidir (Rusbult, Martz & Agnew, 1998). İlişki yatırım modeline göre çiftlerin ilişkisine yaptığı yatırımlar iki grupta toplanır. Bunlardan birincisi dışsal yatırımdır. Dışsal yatırım daha çok; para, arkadaşlar, etkinlik ya da nesnelere yapılan yatırımdır. Bir diğer yatırım türü ise ilişkiye yapılan içsel yatırımdır. Zaman harcama, duygusal çaba ya da kendini açma gibi davranışlar içsel yatırım grubunda yer alır. Konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında kadınların evlilik ilişkisine erkeklere oranla daha fazla yatırım yaptıklarına ilişkin açıklamalar mevcuttur (Duffy & Rusbult, 1986, Sprecher, 1988; Rusbult, Martz & Agnew, 1998). Kadınların pozitif sözel ve sözel olmayan davranışları erkeklere oranla daha sık kullanmaları onların ilişkilerine daha fazla içsel yatırım yaptıkları anlamına gelebilir.

Sözel ve sözel olmayan davranışların cinsiyet değişkenine göre dağılımı incelendiğinde erkeklerin negatif sözel davranışlara kadınlardan daha sık başvurdukları, sözel olmayan davranış boyutunda daha çok nötr tepki verdikleri görülmüştür. Kadınlarsa sözel olarak ifade edemedikleri negatif tepkilerinin daha çok sözel olmayan boyutta ortaya çıkması dikkat çekicidir. Erkeklerin olumsuz yaşantılarını sözel yollarla kadınlara oranla daha kolay ifade edebilmeleri toplumsal cinsiyet kavramı açısından ele alınabilir. Ülkemizdeki toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında, eşler arasında eşitlikten çok bir otorite ilişkisi oluşmasına izin verilmiştir. Çünkü toplumsal kültür içerisinde ekonomik gücü temsil eden erkektir. Bu bağlamda ortaya çıkan ataerkil yapıda kadına verilen mesaj “bir erkek himayesine muhtaç olduğudur” (Ersöz, 2010; Körükcü, Kayır & Kukulu, 2012). Dolayısıyla kadın, uyumlu ve itaatkar davranmak adına olumsuz duygularını doğrudan göstermek yerine bunları sözel olmayan yollarla ifade etmiş olabilir. Aynı yapı içerisinde erkek de kendine yüklenen güçlü ve otoriter olma rolü sebebiyle olumsuz sözel davranışları (eleştiri, negatif

çözüm, mazeret, anlaşmazlık) kolaylıkla ortaya koymuş olabilir. Bu olumsuz davranışlar sadece toplum tarafından yüklenen erkek rollerini yerine getirme maksadıyla ortaya çıktığı için içselleştirilememiş ve bu nedenle sözel olmayan yollarla desteklenmemiş olabilir.

Cinsiyetlere ilişkin rol dağılımı çiftlerin ilişkilere yönelik algılarını ve ilişki biçimlerini etkileyecektir (Odman & Odman, 2017). Çift etkileşimi sırasında ifade edilen tutum, davranış ve beklentilerin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak ortaya çıktığı, içinde yaşanılan sosyal yapı ve kültürel değerlerden etkilendiği söylenebilir. TBMM tarafından yapılan bir araştırmaya dair hazırlanan komisyon raporuna göre, kadınların eşleriyle olumsuz bir durum yaşadıklarında erkeklere kıyasla daha sessiz kaldıkları, kendilerini geri çektikleri; erkeklerin ise kadınları azarladıkları, seslerini yükselttikleri dolayısıyla olumsuz bir iletişim geliştirdikleri ifade edilmiştir. Raporda böylesi bir iletişimin toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmış olabileceği vurgulanmıştır (TBMM Komisyon Raporu, 2016, sf. 265).

İzgi'nin (2009) ifade ettiği üzere toplumsal kültür içerisinde kadınların çoğunlukla kendilerini erkeklerle eşit görmemeleri, sorunlarını dile getirmemelerine, çift ilişkisinde yaşadıkları problemlere karşılıklı diyalog yöntemi ile çözüm geliştirememelerine, pasif davranmalarına neden olmaktadır. Sorunlarını tartışmadıkları gibi hayal kırıklığı ve öfke gibi duygular hissetmektedirler. Dolayısıyla kadınların ifade edilemeyen olumsuz yaşantıları pasif saldırganlık yolu ile sözel olmayan boyutta kendini göstermiş olabilir.

Çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan davranışlar hem kadın hem de erkekler için öğrenilmiş olabilir. Sosyal Öğrenme Teorisi, insanların küçük yaştan itibaren öğrendikleri ya da şahit oldukları (doğrudan ve dolaylı öğrenme) her bir davranışı modelledikleri ve taklit ettiklerini ifade eder. Buna göre, öğrenilen her bir davranış çocukluk dönemi boyunca pekiştirilir, ergenlik ve yetişkinlik dönemi boyunca taklit edilir (Rosenstock, Strecher & Becker, 1988). Araştırma grubunda yer alan çiftler, aile içi iletişim kalıplarını öğrenerek bunları kendi evlilik ilişkilerine taşımış olabilirler. Etkileşim sırasında kadın ve erkeklerde ortaya çıkan farklı davranış kalıpları onların daha önce deneyimledikleri aile içi iletişim yapısı ile ilgili olabilir. Altınok ve Hamamcı (2018), yaptıkları çalışmada yetişkinlerin romantik ilişkilerinden elde ettikleri doyumun onların kendi anne-babalarından öğrendikleri iletişim biçimi ile doğrudan ilişkili olduğunu ve çatışma çözme biçimlerinin kendi anne-babalarının çatışma çözme biçimi ile paralellik gösterdiğini vurgulamışlardır.

Kadın ve erkeklerin aynı olaylar karşısında farklı tepkiler vermeleri, önceleri sosyal öğrenme kuramı ile açıklanırken son yıllarda yapılan araştırmalar bu farkın büyük ölçüde biyolojik nedenlerden kaynaklandığını ifade etmektedir. Bunlar, beyin yapısı, hormonlar, genetik ve nörofizyolojik etmenlerdir (Brizendine, 2014; 2016). Kadınlar duygu ve düşüncelerini sözel olarak ifade etmeye erkeklere oranla daha yatkındılar. Ancak erkekler kendilerini sözel olarak ifade etmede kadınlar kadar başarılı değildir (Odman & Odman, 2017). Duygularını ifade edememeleri erkeklerde zamanla olumsuz duyguların gelişmesine ve olumsuz bir iletişim dili oluşmasına sebep olmuş olabilir.

5.1.2. Etkileşimsel Kodlama Sisteminde Yer Alan Davranışların Ortaya Çıkma Olasılıkları

İletişim süreci içerisinde kadın ve erkeğin gösterdikleri davranışlar birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Dolayısıyla çift etkileşimi sırasında gözlenen her bir davranışın ortaya çıkmasına öncülük eden davranışların önceden tahmin edilmesi iletişimin açıklığa kavuşması için önemlidir. Her ne kadar bireylerarası iletişimde geçmiş deneyimlerin şuanki davranışlar üzerindeki etkisi önemli olsa da, bu çalışma ile bir davranışın kendisinden hemen önceki bir davranışa bağlı olarak ortaya çıkıp çıkmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla her bir davranışın öncesinde ortaya çıkan davranışlar öncül olarak kabul edilmiş ve bu öncül davranışı anlamlı olarak takip eden davranışlara ilişkin bulgulara yönelik tartışma ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma bulgularına işaret eden ampirik çalışmalara rastlanmadığından bulgular daha çok kuramsal boyutta tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.2.1. Pozitif Sözel Davranışların Öncül Olduğu Durum

Bu bölümde, pozitif sözel davranışlar olan kendini açma, pozitif çözüm, kabul ve anlaşma davranışlarını anlamlı olarak takip eden sözel davranışlara ilişkin bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Kendini Açma. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, çiftlerden biri kendini açtığında diğer çift de yüksek bir olasılıkla kendini açmaktadır. Ivey ve Gluckstern (1976), kişinin kendinden bahsetmesinin karşı tarafın kendini açmasını kolaylaştırıcı bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla çiftlerden birinin kendini açması diğerinin de kendini açmasını kolaylaştırmış olabilir. Benzer şekilde kendini

açma davranışından sonra çiftlerin karşı taraftan kabul görme ihtimalinin de arttığı görülmüştür. Yani çiftlerden biri, duygu ve düşüncelerinden bahsettiğinde partneri onu ilgiyle karşılamakta, olumlu geribildirim vermekte ve onu anlamaya çalışmaktadır. Buna karşın kendini açma davranışı sonrasında çiftler daha az problemi tanımlamakta ve birbirlerini daha az dinlemektedir. Dolayısıyla kendini açma davranışından sonra çiftlerin kendilerini daha iyi hissettikleri ve nötr davranışlardan çok belirgin pozitif tepkiler verdikleri söylenebilir.

Pozitif Çözüm. Çiftlerin evliliklerinde yaşadıkları bir probleme pozitif çözüm getirmeleri partnerleri tarafından anlaşılmasını ve etkili bir şekilde dinlenmelerini kolaylaştırmaktadır. Bu sayede çiftler partnerleri tarafından daha az eleştiriye maruz kalmaktadır. Ancak, ilginç bir şekilde pozitif çözüm davranışının düşük bir olasılıkla da olsa negatif çözüm davranışını ortaya çıkarmasıdır. Halbuki neden-sonuç ilişkisi bağlamında pozitif bir davranış yine pozitif bir davranışın takip etmesi beklenmektedir. Sanberk (2010) etkileşimin bir belleği olduğunu, tarafların şimdiki yaşantılarının ilişkinin farklı evrelerinde edinilen geçmiş deneyimlerle bağlantılı olabileceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla pozitif bir davranış negatif bir tepkinin izlemesi çiftlerin daha önce yaşadıkları olumsuz bir deneyimi ile ilgili olabilir.

Kabul. Kabul davranışının yol açtığı tepkilere bakıldığında, çiftlerin kabul davranışından sonra yüksek olasılıkla kendilerini açtıkları gözlenmiştir. Çetinkaya (2011), bireylerin duygu, düşünce ve sorunlarını ancak günevenebilecekleri biri bulduklarında açtıklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla çiftlerin ilgiyle karşılanması ve partnerleri tarafından anlaşılmaya çalışılması onların kendilerini açmalarını kolaylaştırmış olabilir. Kabul davranışından sonra en sık kullanılan ikinci davranış ise anlaşmadır. Kabul edici bir tavırdan sonra anlaşma yoluna gidilmesi bir diğer beklendik sonuçtur. Buna karşın problemi tanımlama davranışı kabul davranışından sonra en az sıklıkla gösterilen davranış olmuştur.

Anlaşma. Anlaşma davranışı sonrasında en sık olasılıkla ortaya çıkan davranış, problemi tanımlamadır. Problemi tanımlama davranışı kendini açma ve kabul davranışları sonrasında ortaya çıkmazken anlaşma davranışı sonrası en sık ortaya çıkan davranış olmuştur. Dolayısıyla çiftlerin ancak anlaşılmış hissettiklerinde evlilikleri ile ilgili bir problemi betimleyebildikleri söylenebilir. Anlaşma davranışı aynı zamanda pozitif çözümü arttıran ve partnerilerin dinleme davranışını ortaya çıkaran bir tepki

olarak gözükmektedir. Bunun yanı sıra anlaşma düşük ihtimalle de olsa partnerlerin problem çözümüne yönelik mazeret oluşturmalarının önüne geçmektedir.

5.1.2.2. Negatif Sözel Davranışların Öncül Olduğu Durum

Bu bölümde, negatif sözel davranışlar olan eleştiri, negatif çözüm, anlaşmazlık ve mazeret davranışlarını anlamlı olarak takip eden sözel davranışlara ilişkin bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Eleştiri. Eleştiri davranışı sonrası en sık ortaya çıkan davranış mazerettir. Çiftlerin partnerleri tarafından değersizleştirmelerinin ya da tutum ve davranışlarının eleştiri almasının onlarda mazeret bulmaya yol açması beklendik bir bulgudur. Olumsuz bir eleştiri almak genelde bireylerin yargılanmış ve değersiz hissetmelerine neden olur (Şahinel, 2007). Dolayısıyla çiftlerin eleştiri davranışından sonra pozitif çözüm bulma ve problemi tanımlama davranışlarından vazgeçmeleri anlaşılır bir durumdur.

Negatif Çözüm. Partnerler evlilikleri sırasında yaşadıkları bir probleme çözüm bulma yerine negatif çözüm getirme gibi etkili olmayan bir yola başvurlarsa partnerleri ile büyük olasılıkla anlaşmazlık yaşayacaklardır. Zira, Greef ve Bruyne'nin (2000) belirttiği üzere etkili problem çözme yollarına başvuran çiftlerin evliliklerinde uyum ve anlaşma yaşama ihtimalleri daha yüksektir. Bu nedenle negatif çözüm getirme gibi etkili olmayan bir problem çözme biçiminin çiftlerde uyumsuzluk ve anlaşmazlık durumlarını ortaya çıkarmış olması anlaşılabilir.

Anlaşmazlık. Çiftlerin anlaşmazlık ifade eden davranışları büyük bir olasılıkla partnerlerinin de onlara benzer şekilde karşılık vermelerine neden olmaktadır. Böylesi bir durumda çiftlerden biri doğrudan karşı tarafın söylediklerini reddedebilir ya da iletişimi engelleyeci bir dil kullanabilir. Sonuç olarak anlaşmazlık içeren bir davranıştan sonra çiftlerin anlaşmazlık yoluna gitmesi ya da eleştiride bulunması beklendik bir bulgudur. Anlaşmazlık ortaya çıktığında problemi tanımlama, sorumluluk alma ve onay verme gibi pozitif davranışlar ortadan kalkmaktadır.

Mazeret. Beklendik sonuçlardan biri de mazeret davranışını büyük olasılıkla eleştirinin takip etmesidir. Ayrıca çiftlerden biri mazeret sunduğunda diğer partner de sorumluluk alma, doğrudan anlaşma ve onay verme gibi anlaşma davranışlarından vazgeçmektedir. Kişinin benliğini yüceltme ve yetersizlik duyguları ile başetme yollardan biri olan mazeret bulmanın (Elmas, 2012) çift iletişimi sırasında partnerlerden

biri tarafından farkedilmesi karşı tarafı eleştirmesine ve değersizleştirmesine yol açıyor olabilir. Bu durumda da çiftlerin anlaşma sağlaması güçleşmektedir.

5.1.2.3. Nötr Sözel Davranışların Öncül Olduğu Durum

Bu bölümde, nötr sözel davranışlar olan problemi tanımlama ve dinleme davranışlarını anlamlı olarak takip eden sözel davranışlara ilişkin bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Problemi Tanımlama. Problemi tanımlama kategorisi altına yer alan, problemi betimleyen bir ifade kullanma ve probleme yönelik sorular sorma gibi davranışlardan sonra yüksek bir ihtimalle yine problemi tanımlama davranışı ortaya çıkmaktadır. Buna karşın çiftlerden biri problemi tanımladığında, eleştiri ve negatif çözüm davranışlarının ortaya çıkma olasılığı azalmaktadır. Araştırma sonunda ortaya çıkan ilginç sonuçlardan biri problemi tanımlama davranışı sonrasında kendini açmanın azalıyor olmasıdır. Bireylerin duygu, düşünce ve özel deneyimlerinden bahsetmesi kolay bir süreç değildir. Bunun için samimiyet, içtenlik, yalnız olmadığını hissetme gibi hazırlayıcılara ihtiyaç vardır (Voltan-Acar, 2008). Araştırma bulgularına bakıldığında çiftlerin ancak partnerleri de kendini açtığında ya da kabul edici davrandığında kendilerini açabildikleri görülmüştür. Dolayısıyla problemi tanımlama gibi nötr bir davranıştan sonra çiftler daha çok desteklenmeye ihtiyaç duymuş ve kendilerini açmaya cesaret edememiş olabilirler.

Dinleme. Çiftler dinleme davranışından sonra büyük olasılıkla problemi tanımlamakta ya da pozitif çözüm getirmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen en ilginç bulgulardan birinin dinleme davranışının düşük bir ihtimalle de olsa çiftler arasında anlaşma sağlarken zaman zaman da anlaşmazlığa yol açmasıdır. Dinleme her ne kadar nötr davranış kategorisi altına yer alsın da onu destekleyen sözel olmayan davranışlar dinleme davranışının niteliğini belirleyecektir. Hahlweg (2004) dinlemeyi pozitif ve nötr olmak üzere ikiye ayırmıştır. Pozitif dinleme sırasında çiftlerin vücut dilleri partnerlerini ilgi ve dikkatle dinlediklerine dair ipuçları verir. Dolayısıyla çiftler etkin bir şekilde dinlendiklerini fark ettiklerinde pozitif davranışlar (anlaşma, pozitif çözüm) ortaya koyarken, etkin bir şekilde dinlenmediklerinde ise negatif ya da nötr davranışlar (anlaşmazlık, problemi tanımlama) ortaya koymuş olabilirler. Yelken'in (1990) de belirttiği üzere etkili bir şekilde dinlendiğini düşünen konuşmacılar, kendilerini daha çok açmakta, anlaşılmış hissetmekte, kısacası daha olumlu davranışlar sergilemektedir.

5.1.2.4. Sözel Olmayan Davranışların Öncül Olduğu Durum

Araştırma bulgularına bakıldığında çift etkileşimi sırasında gözlenen pozitif sözel olmayan tepkilerin beklendiği şekilde pozitif davranışları arttırdığı, buna karşılık negatif ve nötr sözel olmayan tepkilerin ortaya çıkma ihtimallerini azalttığı görülmüştür. Negatif ve nötr davranışların öncül olduğu durumda da sonuç benzer şekildedir. Negatif tepkiler yine negatif şekilde sonuçlanmakta, buna karşılık pozitif ve nötr davranışlar azalmaktadır. Nötr davranışlar öncül olduğunda ise çiftlerin nötr sözel olmayan davranışlarında artış gözlenirken diğer davranışların azaldığı görülmüştür.

Sözel olmayan iletişimin çiftler arasında yakınlığı arttırdığına yönelik bir çok iletişim araştırması bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar içinde dikkati çeken bir kavram olan “sözsüz yakınlık” tır. Andersen (1979) sözsüz yakınlığı, iletişimde bulunan bireyler arasındaki fiziksel mesafeyi azaltan sözsüz davranışlar olarak tanımlanmıştır (Akt: Küçük & İspir, 2017). Gülümseme, göz teması, olumlu jestler, rahat beden duruşu gibi davranışlar sözsüz yakınlığı ifade eden davranışlardır. Çiftlerden birinin sözsüz yakınlık kurma çabası, partnerinin de onunla yakınlık kurma çabasını arttırmaktadır. Böylece çift iletişimindeki samimiyet ve sıcaklık ortaya çıkmaktadır (Küçük & İspir, 2017). Yapılan bir çok çalışma pozitif iletişimin çiftlerde uyum ve istikrarı arttırdığı ve evlilikteki çatışmaları azalttığını ortaya koymuştur (Larsen & Olson, 1989; Markman, Renick, Floyd, Stanley & Clements, 1993; Lannutti, 2011, Williams, 1998). Çatışmaların başarılı bir şekilde ele alınması çiftlerin kurdukları iletişim ile yakından ilişkilidir. Uyumlu ve istikrarlı bir evliliğin yolu çiftlerin karşılıklı olarak pozitif iletişimi kullanmalarından geçer. Olumlu davranışların ortaya çıkması için olumlu bir atmosferin yakalanması şarttır.

5.2. Çift Etkileşimi ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiler

Bu başlık altında, çift etkileşiminin evlilik doyumunu yordama gücüne, çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel ve sözel olmayan davranışların karşılıklı olma durumunun evlilik doyumu üzerindeki etkisine yönelik bulgulara ilişkin tartışma ve yoruma yer verilmiştir.

5.2.1. Evlilik Doyumunun Yordanması

Araştırma bulgularına bakıldığında etkileşimsel kodlama sisteminde ifade edilen sözel ve sözel olmayan davranışlar içinde evlilik doyumunu anlamlı olarak yordayan en

etkili değişkenler negatif sözel davranışlar ve negatif sözel olmayan davranışlar olmuştur. Alanyazın incelendiğinde çift etkileşimi sırasında kurulan iletişimin evlilik doyumunu belirlemede etkili olduğuna, yıkıcı bir iletişim tarzının çiftlerin evlilik doyumunu olumsuz etkilediğine dair bir çok çalışma mevcuttur (Sakmar, 2010; Buluş & Bağcı, 2016; Litzenger & Gordon, 2005; Carroll, Hill, Yorgason, Larson & Sandberg, 2013; Renanita & Setiwan, 2018).

Araştırma sonucunda pozitif ve nötr davranışların evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamaması kültürel değişkenler açısından yorumlanabilir. Geleneksel kültürlerde bireylerin iletişim sırasında eleştiri, negatif çözüm, mazeret ve anlaşmazlık gibi olumsuz davranışlar sergilemeleri desteklenirken; pozitif davranışlar göstermeleri çok da desteklenmez. Bireyler iletişim sırasında olumsuz davranışları kolayca sergilerken, olumlu duygu ve düşüncelerini gösterme konusunda çekimser davranırlar. Dökmen (2005), içinde yaşadığımız kültürde bireylerin birbirlerinin eksiklikleri kolayca yüzlerine vururken, artılarını, olumlu yanlarını yakalamak için aynı dikkati göstermediklerini vurgulanmıştır. Toplumsal yapı içerisinde iletişim konusunda birçok etkili olmayan davranışın yetişkinlerden çocuklara aktarıldığını ifade etmiştir. Dolayısıyla insanların kullandıkları olumsuz iletişim dili önceki öğrenmelerin bir sonucudur. Çocukluk yaşantıları sırasında eleştirilen, takdir edilmeyen, değersizleştirilen bireyler yetişkin olduklarında da benzer davranışlar sergilerler. Buna göre, araştırma kapsamına dahil edilen çiftler, çocukluktan gelen, içinde yaşadıkları kültür tarafından şekillenen davranış kalıplarını taklit ediyor olabilirler. Kültürümüzde sıklıkla ifade edilen, iyi söz ya da iltifatın dinleyen kişiyi şımartacağı, iyi bir şey söylendiğimizde karşımızdakine nazar değeceği ya da başına olumsuz bir şey geleceğine yönelik inanışlar bu bakış açısı ile ilgili olabilir. Sonuç olarak; olumlu davranışlara yapılan toplumsal yüklemeler, iletişimde olumsuz davranışların ön plana çıkmasını sağlamış olabilir. Olumsuz davranışların kabul edilebilir olduğu bir toplumsal yapı içerisinde negatif davranışlar, iletişimin niteliğini belirleyen anlamlı yordayıcılar haline gelmiş olabilir.

Çift iletişimi sırasında ifade edilen davranışlar arasından yalnızca negatif olanların evlilik doyumu ile orta düzeyde bir ilişki göstermesi ve evlilik doyumunu anlamlı olarak yordaması bize iletişim süreci ile ilgili farklı bakış açılarını hatırlatmaktadır. Pozitif psikoloji öğretilerinde insanların olumsuz olanı görmeye yönelik bir eğilimi olduğundan bahsedilir (Antonovsky, 1988; Antonovsky, 1998). Olumsuz olanı görmeye yönelik eğilimleri çiftlerin iletişim sırasında ortaya çıkan

pozitif ve nötr davranışlara daha az dikkat etmelerine yol açmış olabilir. Benzer bir bakış açısı Tulving (2002) tarafından geliştirilen otobiyografik bellek kuramında da vurgulanır. Buna göre bireyler olumsuz yaşantılarını zihinlerden çağırma konusunda oldukça başarılıdır; ancak aynı durum olumlu yaşantılar için geçerli değildir. Aynı zamanda olumsuz yaşantıların etkisi olumlulara oranla daha kalıcıdır. Çiftlerin iletişim sırasında kullandıkları negatif davranışların evlilik doyumu üzerinde daha etkili olması aslında bu davranışlardan daha çok etkilendikleri şeklinde açıklanabilir.

Çiftlerin evlilik doyumları ile pozitif ve nötr davranışları arasında anlamlı ilişkilerin çıkmaması onların evliliğe yükledikleri anlamla ilgili olabilir. Çiftler olumlu davranışları olması gereken davranışlar olarak kabul ettikleri için iletişim sırasında ortaya çıkan; kendini açma, pozitif çözüm, dinleme gibi pozitif ve nötr davranışlara odaklanmamış olabilirler. Buna karşın olumsuz davranışların ortaya çıkması çiftler tarafından dikkatle izlenmiş ve evlilik doyumlarını sorgulamalarına neden olmuş olabilir. Çiftler evlilik terapisine genellikle yaşadıkları problem konusunda uzlaşamadıkları ve eleştiri, negatif çözüm, mazeret gibi olumsuz davranışları sıklıkla kullandıkları için başvururlar. Dolayısıyla olumlu olarak algılanan davranışlar çiftlerin evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye yol açmazken çiftler olumsuz davranışlar karşısında ilişkilerini değerlendirmeye başlamış ve ilişkilerinin ne derece doyum verici olduğunu sorgulamış olabilirler.

Ayrıca, çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan olumlu davranışların evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamamış olması, çiftlerin evliliklerinden beklentileri ile açıklanabilir. Evliliğin karmaşık yapısı ve bir çok değişkenle ilişkisi düşünüldüğünde, iletişim sırasında ifade edilen olumlu mesajlar çiftlere ulaşmamış ya da önceki yaşantılar böylesi bir iletişimin önüne geçmiş olabilir.

5.2.2. Çift Etkileşim Sürecindeki Davranışların Karşılıklı Olma Durumları ve Evlilik Doyumu

Etkileşim sırasında ortaya çıkan negatif davranışlarının karşılıklı olmasının çiftlerin evlilik doyumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Buna karşın pozitif ve nötr davranışların karşılıklı olma durumlarının evlilik doyumu üzerinde herhangi bir etkisi görülmemiştir.

Çiftlerden birinin negatif bir davranışının ne şekilde karşılık bulduğu evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye yol açmaktadır. Yani kadın ya da erkeğin partnerini

eleştirmesi, mazeret sunması, kaşlarını çatması, alaylı bir gülüş atmasının hemen ardından karşı tarafın ne yaptığı evlilik doyumunu belirleyici olabilmektedir. Araştırma bulgularında görüldüğü üzere eğer negatif bir davranış yine negatif bir davranış izliyorsa evlilik doyumu düşmektedir. Ancak, çiftlerden biri negatif bir davranış sergilediğinde partneri buna karşılık pozitif ya da nötr bir davranış ortaya koyuyorsa bu durumda evlilik doyumu daha yüksek olmaktadır. Örneğin, çiftlerden biri mazeret sunduktan hemen sonra partneri tarafından kabul görüyorsa ya da eleştirilmeden dinleniyorsa çiftlerin evliliklerinden elde ettikleri doyum yükselmektedir.

Negatif bir davranışın pozitif ya da nötr olarak karşılık bulma durumunu “geri besleme” kavramı açısından ele alabiliriz (Schneewind, 2010; Akt: Sanberk, 2018). Sistemik kuram içinde yer alan “geri besleme”, bir sistem içindeki üye davranışlarının birbirleri üzerindeki etkisi ve öngörülebilir olması ile ilgili bir kavramdır. Buna göre iki tür geri beslemeden söz edilebilir: pozitif ve negatif. Pozitif geri besleme, bir davranışın aynı türden davranışla karşılanmasıdır. Yani pozitif bir davranış yine pozitif bir davranış takip ederken, negatif bir davranış yine negatif bir davranışla karşılanır. Örneğin; pozitif geri beslemenin olduğu bir çift etkileşiminde kadın ya da erkekten biri partnerini eleştirdiğinde diğeri de benzer bir şekilde olumsuz bir davranış sergileyecektir (mazeret sunacak ya da iletişim engelleyecek). Bu durumda eleştiride bulunan bireyin bu davranışı pekişecek ve partnerini eleştirme ihtimali artacaktır. Ortaya çıkan yıkıcı iletişimde çiftler kendilerini iyi hissetmeyecek ve evliliklerinden elde ettikleri doyum azalacaktır. Negatif geri besleme ise bir davranışın karşıt yönde bir davranışla karşılanmasıdır. Negatif beslemede olumsuz bir davranış olumlu bir davranış takip eder ve bu sayede çatışma durumu uzun süre yaşanmaz. Negatif geri beslenmenin olduğu bir iletişimde çiftlerden biri negatif çözüm bulma ya da anlaşmazlık gibi negatif bir davranış sergilediğinde partneri olumlu bir davranış gösterecektir (anlaşma yoluna gidecek ya da problemi netleştirmeye çalışacak). Böylelikle negatif davranış pekiştirilmeyecek, çift ilişkisini zorlayan ve istikrarı bozan olay öncesine dönmeye çalışılacak, çatışmadan uzaklaşılacak ve yeniden denge sağlanacaktır. Negatif geri beslemenin olduğu bir evlilikte ilişkiden doyum sağlamak daha olası hale gelecektir. Araştırma sonucunda ifade edilen ve negatif davranışların pozitif ya da nötr bir karşılık bulmasının evlilik doyumunu arttırdığına yönelik bulgular geri besleme kavramına uygun gözükmektedir.

Bunun yanında negatif bir davranışın hemen ardından gelen davranışın pozitif ya da nötr olması döngüsel nedensellik kavramı ile açıklanabilir. Döngüsel nedensellikte,

Çift etkileşimi açıklanırken neden-sonuç ilişkisi gibi doğrusal bir bakış açısından çok neden-sonuç üzerinde etkisi olduğu düşünölen tüm değışkenler dikkate alınır. Çünkü, çift etkileşimine etki ettiği düşünölen bir çok neden ve sonuç vardır; neden ve sonuçlar yer değıştirebilir ya da araya giren bir başka değışken etkileşim sonunda ortaya çıkan davranış belirleyebilir (Worden, 2013). Çift ilişkisinin karmaşık yapısı düşünöldüğünde, etkileşim sırasında ortaya çıkan davranışlar yalnızca kendinden bir önceki davranışa bağılı olmayıp; geçmiş yaşantılar, ilişkiye yapılan yatırım, kadın ve erkeğin farklı çözüm bulma stratejileri gibi çok değışkenli bir altyapıdan besleniyor olabilir (Rusbult, Marzt & Agnew, 1998; Greef & Bruyne, 2000; Schlippe & Schweitzer, 2016).

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu araştırmada, evli çiftlerin problem çözme etkileşimleri gözlenmiş ve problem çözme davranışları ile evlilik doyumları arasındaki bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına ilişkin sonuçlar başlıklar halinde verilmiştir.

6.1.1. Çift Etkileşimi Sırasında Ortaya Çıkan Davranışların Gözlenme Sıklığı

1. ve 2. araştırma sorularını test etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel davranışların büyük çoğunluğunu pozitif davranışların oluşturduğu, pozitif davranışlar içinde de en sık gözlenen davranışın kendini açma olduğu görülmüştür. Gözlenme sıklığı açısından pozitif davranışları ikinci sırada takip eden davranışlar nötr davranışlar olmuştur. Nötr davranışlar içinde problemi tanımlamanın en sık gözlenen nötr sözel davranış olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak negatif davranış içinde en sık gözlenen davranış ise eleştiridir. Sözel olmayan davranışlara ilişkin bulgulara bakıldığında ise gözlenme sıklığı açısından yine pozitif davranışların ilk sırada olduğunu, onu negatif ve nötr davranışların izlediği görülmüştür.

6.1.2. Çift Etkileşimi Sırasında Gözlenen Kadın ve Erkekler Davranışları

3. ve 4. araştırma sorularını test etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda, çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel davranışlar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, pozitif ve nötr sözel davranışların daha çok kadınlar tarafından tercih edildiği görülmüştür. Erkekler çift etkileşimi sırasında daha çok negatif sözel davranışlara başvurmuşlardır. Çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan sözel olmayan davranışlara ilişkin bulgular incelendiğinde ise, kadınların hem pozitif hem de negatif sözel olmayan davranışları erkeklere oranla daha sık kullandıkları görülmüştür. Buna karşılık çift etkileşimi sırasında erkekler nötr sözel olmayan tepkileri kadınlara oranla daha sık kullanmışlardır.

6.1.3. Çift Etkileşim Sürecinin Akışı

5. 6. 7. ve 8. araştırma sorularını test etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda pozitif sözel ve sözel olmayan davranışları büyük bir olasılıkla yine pozitif davranışların izlediği; negatif ve nötr davranışlardan sonra ise çiftlerin yine partnerleri ile uyumlu şekilde negatif ve nötr davranışlar sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Sözel davranışların alt kategorilerine yönelik bulgular incelendiğinde çiftlerin kabul gördüklerini hissettiklerinde kendilerini daha fazla açtıkları ve anlaşma sağlayabildikleri; anlaşma sağlayabildiklerinde ise pozitif çözüm önerileri getirebildikleri ve birbirlerini dinleyebildikleri görülmüştür. Dinlemenin evlilikte yaşanan problemi netleştirdiği ve pozitif çözümleri arttırdığı, buna karşın eleştirinin mazeret sunma gibi etkili olmayan bir tepkiye yol açtığı ve negatif çözümlerin çiftler arasındaki anlaşmazlığı arttırdığı görülmüştür.

6.1.4. Çift Etkileşimi ve Evlilik Doyumu

9. 10. ve 11. araştırma sorularını test etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda çift etkileşimi sırasında ortaya çıkan negatif sözel (eleştiri, negatif çözüm, mazeret, anlaşmazlık) ve sözel olmayan davranışların evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı, çiftlerin negatif davranışlarının karşılıklılık göstermemesi (negatif bir davranıştan sonra pozitif ya da nötr bir davranışın gelmesi) durumunda evlilik doyumlarının arttığı ortaya çıkmıştır.

6.2. Öneriler

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Bu çalışmada çiftlerin problem çözme etkileşimi sırasında ortaya çıkan olumsuz sözel ve sözel olmayan davranışları saptanmış; ancak bunların değişimi ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Çiftlere, Etkileşimsel Kodlama Sistemi yolu ile gözlenen iletişim problemlerini iyileştirmeye yönelik çift terapisi desteği sunulabilir.
- Araştırmada problem çözme etkileşimi sırasında kullanılan davranışların çiftlerin evlilik doyumları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak çiftlerde problem çözme becerilerini geliştirmek üzere bazı psikoeğitim programları düzenlenerek evliliklerindeki doyum düzeyi artırılabilir.

6.2.2. Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Yapılan kodlamalar sırasında kültüre dayalı bazı davranışların Hahlweg (2004) tarafından geliştirilen kodlama sisteminde karşılıkları bulunamamıştır. Örneğın kadının eşinin eleştirisi sırasında suskun kalması Türk kültüründe bir dışa vuramama (gerginlik ifade eden olumsuz davranış) davranışı olarak yorumlanırken batı kültüründe bu tepki nötr bir davranış olarak kodlanmıştır. Bu nedenle çift etkileşimini gözlemeyi amaçlayan, kültüre dayalı yeni bir kodlama sisteminin geliştirilmesi önemli olabilir.
- Çalışma, evli bireyler üzerinde yürütölmüştür. Ancak romantik ilişkiler sırasında yaşanan iletişim problemlerinin evliliğe taşındığı ve çiftler arasında çatışmalara yol aćtığı yapılan çalışmalarda belirtilmiştir (Holman, Larson & Harmer, 1994; Silliman & Schumn 2004). Bu nedenle evlilik öncesi ilişki yaşayan bireylerin çift etkileşim süreçlerini incelemek ve saptanan problemlerle ilgili önlemler almak, çiftleri daha az iletişim problemi yaşayacakları bir evliliğe hazırlamada önemli olabilir.
- Bu araştırmada çiftlerin problem çözme etkileşimini incelemek amacıyla Etkileřimsel Kodlama Sistemi (EKS) kullanılmıştır. Benzer bir çalışma farklı bir kodlama sistemi kullanılarak gerćekleřtirilebilir.
- Çiftlerin evlilik doyumlari standart bir ölçme aracı ile ölçölmüştür. Çiftlerin evlilik doyumlarını gözlemek amacıyla yeni bir kodlama sistemi geliştirilebilir.
- Bu araştırmada çiftlerin problem çözme etkileşimleri ile evlilik doyumlari arasındaki ilişki incelenmiştir. Problem çözme etkileşimi ile ilişkili olduğu düşünölen diğer değişkenlerle de (psikolojik iyi olma, benlik saygısı, cinsel doyum, bağlanma vb.) çalışılabilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, R., & Uluocak, G. (2010). Evlilikte etkili iletişim ve problem çözme: bir toplum merkezindeki kadınlarla gerçekleştirilen grup çalışması. *Aile ve Toplum*, 11(6), 9-22.
- Altıok, A., & Hamamcı, Z. (2017). Anne-baba çatışması ile genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25 (1), 17-28.
- Andersen, J. (1979). Teacher immediacy as a predictor of teaching effectiveness. In D. Nimmo (Ed.), *Communication Yearbook*. New Brunswick, NJ: Transaction Books.
- Antonovsky, A. (1988). *Unraveling the mystery of health*. Josset-Bass Publishers: London.
- Antonovsky, A. (1998). The sense of coherence: An historical and future perspective. H. McCubbin, E. Thompson, A. Thompson, J. Fromer (Eds.), In *Stress, coping and health in families*. (pp.3-20). Sage Publications: London.
- Aslan, K. (2001). Modern ailede iletişim sorunları. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 102-109.
- Atan, A. (2016). *Aile iletişim becerileri psikoeğitim programının ebeveynlerin iletişim becerilerine, çift uyumuna, evlilik doyumuna ve 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Bahr, S. J., Chappell, C. B., & Leigh, G. K. (1983). Age at marriage, role enactment, role consensus, and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 45(4), 795–803.
- Baran, M. (2013). *Kadınlara verilen iletişim çatışmaları eğitiminin evlilik doyumu üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Baucom, D., & Kerig, P. (2004). Coding couples' interactions: Introduction and overview. In Kerig, P., & Baucom, D. (Eds.), *Couple observational coding systems* (pp. 3-10). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Bortz, J., & Döring, N. (2006). *Forschungsmethoden und Evaluation für Human und Sozialwissenschaftler*. Heidelberg: Springer.
- Brizendine, L. (2014). *Kadın beyni*. Say yayınları: İstanbul.
- Brizendine, L. (2016). *Erkek beyni*. Say yayınları: İstanbul.

- Buluş, M., & Bağcı, M. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 136-152.
- Burleson, B. R., & Denton, W. H. (1997). The Relationship between communication skill and marital satisfaction: Some moderating effects. *Journal of Marriage and the Family*, 59(4), 884-902.
- Carroll, S., Hill, E., Yorgason, J., Larson, J., & Sandberg, J. (2013). Couple communication as a mediator between work-family conflict and marital satisfaction. *Contemporary Family Therapy*, 35 (3), 530-545.
- Cattell, R. B., & Nesselroade, J. R. 1967. Likeness and completeness theories examined by the 16 P.F. measures on stably and unstably married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 7, 351-61.
- Chambless, D. L., Bryan, A. D., Aiken, L. S., Steketee, G., & Hooley, J. M. (2001). Predicting expressed emotion: A study with families of obsessive-compulsive and agoraphobic outpatients. *Journal of Family Psychology*, 15(2), 225-240.
- Chambless, D. L., Fauerbach, J. A., Floyd, F., Wilson, K., Remen, A., & Renneberg, B. (2002). Marital interaction of agoraphobic women: A controlled, behavioral observation study. *Journal of Abnormal Psychology*, 111 (3), 502-512.
- Christensen, A., & Shenk, J. L. (1991). Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(3), 458-463.
- Christensen, A., Eldridge, K., Catta-Preta, A. B., Lim, V. R., & Santagata, R. (2006). Cross-cultural consistency of the demand/withdraw interaction pattern in couples. *Journal of Marriage and Family*, 68, 1029-1044.
- Cohan, C., & Kleinbaum, S. (2002). Toward a greater understanding of the cohabitation effect: Premarital cohabitation and marital communication. *Journal of Marriage and Family* 64, 180-192.
- Cramer, D. (2000). Relationship satisfaction and conflict style in romantic relationships. *The Journal of Psychology*, 134(3), 337-341
- Curun, F. (2014). The effects of attributions, communication conflicts, and sex role orientation on marital satisfaction. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 1023-1040.
- Cüceloğlu, D. (2016). *Geliştiren anne-baba*. Remzi Kitapevi: İstanbul.

- Cüceloğlu, D. İletişim donanımları: Keşkesiz yaşam için iletişim. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çetinkaya, B. (2011). Kendini açma. Pegem A Akedemi: Ankara.
- Dattilio, F. M. (2001). Cognitive-behavior family therapy: Contemporary myths and misconceptions. *Contemporary Family Therapy*, 23(1), 3-18.
- DeMaris, A., & Leslie, G. R. (1984). Cohabitation with the future spouse: Its influence upon marital satisfaction and communication. *Journal of Marriage and Family*, 46 (1), 77-84.
- Demirkan, S., Ersöz, A., Şen, R., Ertekin, E., Sezgin, Ö., Turğut, A., & Şehitoğlu, N. (2009). Boşanma nedenleri araştırması. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Dökmen, Ü. (2006). İletişim çatışmaları ve empati. Sistem Yayıncılık: Ankara.
- Duffy, S., & Rusbult, C. E. (1986). Satisfaction and commitment in homosexual and heterosexual relationships. *Journal of Homosexuality*, 12, 1 - 23.
- Duman, Z., Kuşçu, M., & Özgün, S. (2013). Şizofreni hastalarına bakım verenlerin duygu ifadelerini belirlemede Camberwell Aile Görüşmesi ile Duygu İfadesi Ölçeğinin karşılaştırılması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 50, 301-305.
- Duran, Ş., & Hamamcı, Z. (2010). Evlilik öncesi ilişki geliştirme programının romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve çatışma iletişim tarzları üzerine etkisinin incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 11(6), 87-99.
- Düzakın, E. (2005). *İşletme yöneticileri için excel ile sayısal karar verme teknikleri*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Ekşi, H., & Kahraman, Z. (2012). Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 129-145.
- Elmas, P. (2012). Bir benlik yüceltme stratejisi olarak mazeret bulma eğilimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Erden, A. D. (2016). Kendini izleme tarzı, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve algılanan eş davranışlarının evlilik doyumu üzerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

- Ergin, H. (2011). Eşler arası iletişim çatışmaları. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik okulu* içinde (s.187-210). Ankara: Remzi Kitabevi.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: youth and crisis*. New York: Norton.
- Ersanlı, E. (2007). Evlilik ilişkilerinde eşlerin akılcı olmayan inançlarıyla baş etmelerinde bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı evlilik ilişkisini geliştirme programının etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Ersanlı, K., & Balcı, S. (1998). İletişim Becerileri Envanterinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (10), 7-12.
- Ersanlı, K., & Kalkan, M. (2008). Evlilik ilişkilerini geliştirme: Kuram ve uygulama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ersöz, A. (2010). Türk atasözleri ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6, 167-181.
- Feeney, J. A. (1994). Attachment style, communication patterns, and satisfaction across the life cycle of marriage. *Personal Relationships*, 1, 333-348.
- Fiedler (Eds.), Interpersonal factors in the origin and course of affective disorders (pp.257-276). London: Gaskell.
- Filsinger, E. E. (1983). Choices among marital observation coding systems. *Family Process*, 22, 317-335.
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1987). Cognitive processes and conflict in close relationships: An attribution-efficacy model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1106-1118.
- Fitzpatrick, J., & Sollie, D.L (1999). Unrealistic gendered and relationship specific beliefs: Contributions to investments and commitment in dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16 (6), 852 -868.
- Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, D. L. (1994). Communication shemata within the family. *Human Communication Research*, 20(3), 275-301.
- Floyd, F. (2004). Communication skills test (CST) observational system for couples' problem-solving skills. In Kerig, P. & Baucom, D. (Eds.), Couple observational coding systems (pp. 143-157). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Gazioğlu-İşmen, E. (2011). Aile yaşam döngüsü. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik okulu* içinde (s.29-47). Ankara: Remzi Kitabevi.

- Gladding, S. (2012). Aile terapisi. (Çev. Ed. İ. Keklik ve İ. Yıldırım). Ankara: Türk Psikolojik ve Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Glesne, C. (2013). Nitel araştırmaya giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Goldstein, S. (1999). Construction and validation of a conflict communication scale. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(9), 1803-1832.
- Gottman, J. M. (1979). *Marital interactions: Experimental investigations*. New York: 1979.
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57 (1), 47-52.
- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1986). Assessing the role of emotion in marriage. *Behavioral Assessment*, 8, 31-48.
- Gottman, J. M., Coan, J., Carrere, S., & Swanson, C. (1998). Predicting marital happiness and stability from newlywed interactions. *Journal of Marriage and Family*, 60 (1), 5-22.
- Greif, A., & Bruyne, T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26, 321-334.
- Griffin, W., Greene, S., & Decker-Haas, A. (2004). An Observational Coding System for Capturing Social Processes: The MICSEASE. In Kerig, P. & Baucom, D. (Eds.), *Couple observational coding systems* (pp. 95-112). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Gül, G. (2011). Aile ve evlilik kurumu. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik okulu içinde* (s.20-28). Ankara: Remzi Kitabevi.
- Güngör, C., H. (2014). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme*. (1. Baskı). Ankara: Gece Kitaplığı, Yason Yayıncılık.
- Gürçan, T. (2015). İlişkisel belirsizlik: İlişki doyumu, romantik ilişkilerde gelecek zaman yönelimi ve çatışma çözme tepkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi: Ankara.
- Hahlweg, K. (2004). Interactional coding system (ICS). In Kerig, P. & Baucom, D. (Eds.), *Couple observational coding systems* (pp. 127-142). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Hahlweg, K. (1996). *Fragebogen zur Partnerschaftsdiagnostik (FPD). Partnerschaftsfragebogen PFB, Problemliste PL und Fragebogen zur Lebensgeschichte und Partnerschaft FLP*. Göttingen: Hogrefe.

- Hahlweg, K., & Conrad, M. (1983). Interactional Coding System (ICS). Unpublished manuscript, University of California, Los Angeles.
- Hahlweg, K., Goldstein, M., Nuechterlein, K., Doane, J., Miklowitz, D., & Snyder, K. (1989). Expressed emotion and patient-relative interaction in families of recent onset schizophrenics. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1*, 11-18.
- Hahlweg, K., Kaiser, A., Christensen, A., Fehm-Wolfsdorf, G., & Groth, T. (2000). Self-report and observational assessment of couples conflict: The concordance between the Communication Patterns Questionnaire and the KPI observation system. *Journal of Marriage and the Family, 62*, 61-67.
- Hahlweg, K., Markman, H., Thurmaier, F., Engl, J., & Eckert, V. (1998). Prevention of marital distress: Results of a German prospective-longitudinal study. *Journal of Family Psychology, 12*, 1-14.
- Hahlweg, K., Revenstorf, D., & Schindler, L. (1984). The effects of behavioral marital therapy on couples' communication and problem solving skills. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 52*, 553-566.
- Hahlweg, K., Schindler, L., Revenstorf, D., Heavey, C., Larson, B., Zumtobel, D., & Christensen, A. (1996). The communication patterns questionnaire: The reliability and validity of a constructive communication subscale. *Journal of Marriage and the Family, 58*, 796-800.
- Halford, W. K., Hahlweg, K., & Dunne, M. (1990). The cross-cultural consistency of marital communication associated with marital distress. *Journal of Marriage and the Family, 52*, 487-500.
- Haris, F., & Kumar, A. (2018). Marital satisfaction and communication skills among married couples. *Indian Journal of Social Research, 59* (1), 35-44.
- Hawkins, J.L. (1968). Association between companionship, hostility and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family, 30*, 647-650.
- Heiss, J., & Gordon, M. (1964). Need patterns and the mutual satisfaction of dating and engaged couples. *Journal of Marriage and Family, 26*, 337.
- Henry, N. J., Berg, C., Smith, T., & Florsheim, P. (2007). Positive and negative characteristics of marital interaction and their association with marital satisfaction in middle-aged and older couples. *Psychology and Aging, 22* (3), 428-44.

- Hermanns, J., Florin, I., Dietrich, M., Rieger, C., & Hahlweg, K. (1989). Maternal criticism, mother-child interaction, and Bronchial asthma. *Journal of Psychosomatic Research*, 33(4), 469-476.
- Heyman, R. E. (2004). Rapid marital interaction coding system (RMICS). In Kerig, P. & Baucom, D. (Eds.), *Couple observational coding systems* (pp. 67-93). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Heyman, R. E., Eddy, J. M., Weiss, R. L., & Vivian, D. (1995). Factor analysis of the marital interaction coding system. *Journal of Family Psychology*, 9(2), 209-215.
- Holman, T. B., Larson, J. H., & Harmer, S. L. (1994). The development and predictive validity of a new premarital assessment instrument: the preparation for marriage questionnaire. *Family Relations*, 43(1), 46-52.
- Hooley, J. (1986). Expressed emotion and depression: Interactions between patients and high- versus low expressed emotion spouses. *Journal of Abnormal Psychology*, 95 (3), 237-246.
- Hooley, J. M., & Hahlweg, K. (1989). Marital satisfaction and marital communication in German and English couples. *Behavioral Assessment*, 11, 119-133.
- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (36), 12-24.
- Ivey, A. E. & Gluckstren, N. (1976). *Basic influencing skills: Participant manuel*. Microtraining Associates: Amherst, MA.
- İlkketenci, R. (2004). Evli bireylerin problem çözme becerileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İzgi, H. (2009). Aile içi şiddet. *Psikohayat*, 4, 14-15.
- Jacobson, N. S., Waldron, H., & Moore, D. (1980). Toward a behavioral profile of marital distress. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 48(6), 696-703.
- Johnson, M., & Bradbury, T. (1999). Marital satisfaction and topographical assessment of marital interaction: A longitudinal analysis of newlywed couples. *Personal Relationships*, 6, 19-40.
- Kaiser, A., Hahlweg, K., Fehm-Wolfsdorf, G., & Groth, T. (1999). The efficacy of a compact psychoeducational group training program for married couples, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66 (5), 753-760.
- Kalkan, M. (2002). Evlilik ilişkisini geliştirme programının evlilerin evlilik uyum düzeyine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Kantarcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Karney, B., & Bradbury, T. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72 (5), 1075-1092.
- Kavak, A. (2018). *Evli bireylerde çatışma yönetimi ve evlilik doyumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kline, G., Julien, D., Baucom, B., Hartman, S., Gilbert, K., Gonzales, T., & Markman, H. (2004). The interactional dimensions coding system: A global system for couple interactions. In Kerig, P., & Baucom, D. (Eds.), *Couple observational coding systems* (pp. 113-126). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Kocadere, M. (1995). *İyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Korkut, F. (1996). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlilik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23.
- Körükcü, Ö., Kayır, G., & Kukulu, K. (2012). Kadınlara yönelik şiddetin sonlanmasında erkek işbirliği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(3), 396-413.
- Küçük, M., & İspir, N. B. (2017). Sözsüz Yakınlık Ölçeği'nin Türkçe versiyonu için geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 273-283.
- Lannutti, P. (2011). Examining communication about marriage amendments: same sex couples and their extended social networks. *Journal of Social Issues*: 67(2), 264-281.
- Larsen, A., & Olson, D. (1989). Predicting marital satisfaction using PREPARE. *Journal of Marital and Family Therapy*, 15(3), 311-322.
- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationship among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31, 409-424.
- Lively, E. (1969). Toward concept clarification: The case of marital interaction. *Journal of Marriage and Family*, 31 (1), 108-114.

- Lydon, J. E., Meana, M., Sepinwall, D., Richards, N., & Mayman, S. (1999). The commitment calibration hypothesis: When do people devalue attractive alternatives? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25 (2), 152-161.
- Malik, N., & Lindahl, K. (2004). System for Coding Interactions in Dyads (SCID). In Kerig, P. & Baucom, D. (Eds.), *Couple observational coding systems* (pp. 173-188). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Markman, H., Renick, M., Floyd, F. Stanley, S., & Clements, M. (1993). Preventing marital distress through communication and conflict management training: A 4 and 5 year follow up. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 70-77.
- Murstein, B. I. (1961). A complementary need hypothesis in newly wed and middle aged couples. *Journal of Abnormal Psychology*, 63, 194-197.
- Murstein, B. I., & Beck, G. D. (1972). Person perception, marriage adjustment, and social desirability. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 39, 396-403.
- Notarius, C. I., & Markman, H. J. (1989). Coding marital interaction: A sampling and discussion of current issues. *Behavioral Assessment*, 11, 1-11.
- Odman, T., & Odman, L. (2017). Erkekler de şiddet mağduru. Karahan Kitapevi: Adana.
- Olson, D. H., & Ryder, R. G., (1970). The inventory of marital conflicts (IMC): An experimental interaction procedure. *Journal of Marriage and Family*, 32, 443-448.
- Orthner, D. (1975). Leisure activity patterns and marital satisfaction over the marital career. *Journal of Marriage and the Family*, 37 (1), 91-102.
- Öner, Ş. (2013). Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi: İzmir.
- Özbent, S. (2007). Sınıfta beden dili. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 259-289.
- Özgüven, İ. E. (2009). Evlilik ve aile terapisi. PDR Yayınları: Ankara.
- Pasch, L., & Bradbury, T. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66 (2), 219-230.
- Patterson, G. R., Reid, J. B., & Dishion, T. J. (1992). *Antisocial boys*. Eugene, OR: Castalia.

- Polat, D. (2012). Boşanma aşamasındaki bireylerin evlilik çatışmaları, çatışma iletişim tarzları ve sosyal destek sistemlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Raush, H. L., Barry, W. A., Hertel, R. K., & Swain, M. A. (1974). *Communication, conflict and marriage*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Renanita, T., & Setiawan, J. (2018). Marital satisfaction in terms of communication, conflict resolution, sexual intimacy, and financial relations among working and non-working wives. *Makara Hubs-Asia*, 22(1), 12-21.
- Roberts, L. (2000). Fire and ice in marital communication: Hostile and distancing behaviors as predictors of marital distress. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 693-707.
- Rosen-Grandon, J., Myers, J. E., & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes and marital satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82(1), 58-6.
- Rosenstock, I., Strecher, V., & Becker, M. (1988). Social learning teory and the health belief model. *Health Education Quarterly*, 15(2), 175-183.
- Rusbult, C., Marzt, J., & Agnew, C. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships*, 5, 357-391.
- Rusbult, C.E., Onizuki, R.K., & Lipkus, I. (1993). What do we really want?: Mental models of ideal romantic involvement explored through multidimensional scaling. *Journal of Experimental Social Psychology*, 29, 493-527.
- Sacher, J. A., & Fine, M. A. (1996). Predicting relationship status and satisfaction after six months among dating couples. *Journal of Marriage and The Family*, 58, 21 - 32.
- Sakmar, E. (2010). The predictive role of communication on the relationship satisfaction in married individuals with and without children and in cohabiting individuals: the moderating role of sexual satisfaction. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Ankara.
- Sanberk, İ. (2010). Psikolojik danışman-danışan ilişkisinin çözümlenmesi ve bazı süreç, sonuç değişkenleri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Sanberk, İ. (2018). Sistemik terapi. Z. Karataş ve Y. Yavuzer (Ed.), *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları içinde* (s. 461-486). Ankara: Pegem A Akademi.

- Sancaktar, N. (2016). Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi: İstanbul.
- Saraç, A., Hamamcı, Z., & Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunun yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43) 69-81.
- Schindler, L. (1991). *Die empirische Analyse der therapeutischen Beziehung*, Berlin: Springer Verlag.
- Schlippe, A., & Schweitzer, J. (2016). Sistemik müdahaleler. Pegem Akademi: Ankara.
- Schneewind, K. A. (2010). Familienpsychologie. Stuttgart: Kohlhammer Verlag.
- Schröder, B., Hahlweg, K., Fiedler, P., & Mundt, Ch. (1996). Marital interaction in couples with a depressed or schizophrenic patient. In C. Mundt, M. J. Goldstein, K. Hahlweg, & P.
- Sevier, M., Simpson, L., & Christensen, A.(2004). Observational coding of demand-withdraw interactions in couples. In Kerig, P. & Baucom, D. (Eds.), Couple observational coding systems (pp. 159-172). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Sillars, A. L., Coletti, S. F, Parry, D., & Rogers, M. A. (1982). Coding verbal conflict tactics: Nonverbal and perceptual correlates of the “avoidance-distributive-integrative” distinction. *Human Communication Research*, 9, 83-95.
- Silliman, B.,& Schumn, W.R.(2004).Adolescent perceptions of marriage and premarital couples education. *Family Relations*, 53, 513-520.
- Sokolski, D.M., & Hendrick, S. S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26, 39-49.
- Soylu, Y., & Kağnıcı, Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme eğilimlerine göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43), 44-54.
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42 (4), 825-839.
- Sprecher, S. (1988). Investment model, equity, and social support determinants of relationship commitment. *Social Psychology Quartely*, 51 (4), 318 - 328.
- Şahinel, S. (2007). Eleştirel düşünme. Pegem A Yayıncılık: Ankara.

- Şenel-Günayer, H. (2011). Eş seçimi kararı. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik okulu* içinde (s.61-74). Ankara: Remzi Kitabevi.
- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- Tan, K., Jarnecke, A., & South, S. (2017). Impulsivity, communication, and marital satisfactionin newlywed couples. *Personal Relationships*, 24, 423–439.
- Tezer, E. (1986). Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: evlilik yaşam ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (7), 1-7.
- Thibaut, J. W., & Kelley, H. H. (1959). Social psychology of groups. New York: Wiley.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1995). Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyon Raporu*, TBMM 26. Dönem, 1. Yasama Yılı 2016, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss399.pdf>.
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması*, 2014, <https://ailetoplum.aile.gov.tr/uploads/pages/indirilebilir-yayinlar/79-turkiye-bosanma-nedenleri-arastirmasi-2014.pdf>.
- Voltan-Acar, N. (2008). Yeniden terapötik iletişim: Kişilearası ilişkiler. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Vuchinich, S. (1987). Starting and stopping spontaneous family conflicts. *Journal of Marriage and the Family*, 49(3), 591-601.
- Wenninger, K., Ehlers, A., & Gieler, U. (1991). Kommunikation von Neurodermitis-Patienten mit ihren Bezugspersonen: Eine empirische Analyse [Communication behavior of neurodermatitis patients and their relatives: An empirical analysis]. *Zeitschrift für Klinische Psychologie*, 20, 251-264.
- Williams, D. G, (1998). Gender, marriage and psychosocial well-being. *Journal of Family Issues*, 9(4), 454-456.

- Williams, K. (2003). Has the future of marriage arrived? A contemporary examination of gender, marriage, and psychological well-being. *Journal of Health and Social Behavior*, 44 (4), 470-487.
- Worden, M. (2013). Aile terapisi temelleri. Nobel Kitapevi: Adana.
- Yelken, E. (1990). Kişilerarası ilişkiler. Yeni Asya Yayınları: İstanbul.
- Yelsma, P. (1995). Couples' affective orientations and their verbal abusiveness. *Communication Quarterly*, 43(1), 100-114.
- Yelsma, P., & Athappilly, K. (1988). Marital satisfaction and communication practices: comprasion among Indian and American couples. *Journal of Comparative Family Studies*, 19 (1), 37-54.
- Yılmaz, T. & Kalkan, M. (2010). Evlilik öncesi ilişki geliştirme programının çiftlerin ilişki doyumuna etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler*, 10 (3), 1893-1920.
- Zeytinoğlu, E. (2013). Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi: İzmir.

EKLER

EK 1. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu araştırma Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı doktora öğrencisi Ayça SARAÇ DENGİZ'in doktora tezi kapsamında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, evli çiftlerin problem yaşadıkları alanla ilgili tartışmaları sırasında ortaya çıkan etkileşimi gözlemek ve bu etkileşim sırasında ortaya çıkan davranış kategorilerinin evlilik doyumu ne oranda yordadığını test etmektir. Bu araştırma için Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Yönetim Kurulu'ndan gerekli izin alınmıştır. Çalışmaya katılım tamamıyla gönüllülüğe dayanmaktadır. Çalışma sırasında elde edilen bilgiler ve video kayıtları tamamıyla gizli tutulacak ve bulgular sadece bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Bu çalışmaya katılmayı onaylamadan önce sormak istediğiniz soruları çekinmeden araştırmacıya sorabilirsiniz. Çalışma ve çalışmanın sonuçları hakkında daha fazla bilgi almak için Arş. Gör. Ayça SARAÇ DENGİZ ile iletişim kurabilirsiniz. Katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve bilgilerin tamamen gizli tutulacağını biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

e-mail:

İmza _____

Araştırmacı:

Adı, soyadı: Ayça SARAÇ DENGİZ

Adres: Çukurova Üniversitesi, Eğitim

Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Tel: 0530 898 37 01

e-mail: aycasarac@gmail.com

İmza _____

EK 2. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Araştırmadan elde edilecek verilerin güvenilir olması, size verilen soru listelerinin samimi ve eksiksiz bir şekilde doldurmasına bağlıdır. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacak ve bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır.

Arş. Gör. Ayça SARAÇ DENGİZ
Çukurova Üniversitesi

Aşağıda sizin için oluşturulan boşlukları doldurup, soruları size uygun gelen seçeneği işaretleyerek (x) cevaplayınız.

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Yaş: 18–25 () 26–35 () 36–45 () 46–55 () 56 ve üzeri ()

Eğitim durumu: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü ()

Meslek:.....

Ailenin aylık geliri: 0-1000 TL () 1000-2000 TL () 2000-3000 TL ()

3000-4000 TL () 4000-5000 TL () 5000 TL ve üstü ()

Evlilik öncesi ilişki süresi:.....ay.....yıl

Evlilik süresi:.....ay.....yıl

Çocuk sayısı:.....

EK 3. EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ (EYÖ)

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Lütfen bu ifadelere ne derecede katıldığınızı ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz. Katılarınız için teşekkürler.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum

(2) Katılmıyorum

(3) Kararsızım

(4) Katılıyorum

(5) Kesinlikle Katılıyorum

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.	1	2	3	4	5
2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.	1	2	3	4	5
4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.	1	2	3	4	5
5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.	1	2	3	4	5
6. Huzurlu bir ev yaşamım var.	1	2	3	4	5
7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.	1	2	3	4	5
8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.	1	2	3	4	5
9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.	1	2	3	4	5
10. Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.	1	2	3	4	5

EK 4. PROBLEM ALANLARI LİSTESİ

Problem Alanları Listesi (çiftlerden biri)				
İsim / Soyisim:		Tarih:		
Aşağıda çift ilişkisinde meydana gelebilecek 23 farklı problem alanına ait bir liste sunulmuştur. Her bir problem alanını ilişkinizde nasıl ele aldığınızı tek tek işaretleyin.				
0 = Problem yok. 1 = Problem vardır; fakat probleme başarılı çözümler getirilir. 2 = Problem vardır; ancak çözüm getirilemez ve sıklıkla kavga edilir. 3 = Problem vardır; ancak çözüm aranmaz ve problemle ilgili tartışılmaz.				
1. Para	0	1	2	3
2. Meslek yaşamı	0	1	2	3
3. Ev idaresi	0	1	2	3
4. Ana-babalık/ çocukların disipline edilmesi	0	1	2	3
5. Dinlenme, boş zaman	0	1	2	3
6. Arkadaşlar ve eş-dost	0	1	2	3
7. Eşin mizacı	0	1	2	3
8. Eşe sevgi/aşk'ın gösterilmesi	0	1	2	3
9. Çekicilik	0	1	2	3
10. Güven	0	1	2	3
11. Kıskançlık	0	1	2	3
12. Bağımsızlık	0	1	2	3
13. Cinsellik	0	1	2	3
14. Sadakatsizlik	0	1	2	3
15. Akrabalar, eşin yakınları	0	1	2	3
16. Eşin kişisel alışkanlıkları	0	1	2	3
17. İletişim	0	1	2	3
18. Aile planlaması	0	1	2	3
19. Eş tarafından kabul/ destek görmeme	0	1	2	3
20. Eşin talepleri	0	1	2	3
21. Hastalık / engeller / ruh sağlığı problemleri	0	1	2	3
22. Alkol / madde / uyuşturucu kullanımı	0	1	2	3
23. Saldırganlık / şiddet	0	1	2	3
24. Diğer	0	1	2	3
Σ =				

EK 6. EYÖ İZİN TALEBİ

21.11.2016

Subject: İzin Talebi

Gönderen: Ayça Saraç <aycasarac@gmail.com>

Alıcı: Esin Tezer <esin@metu.edu.tr>

Hocam merhaba. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR Ana Bilim dalında araştırma görevlisiyim. Geliştirmiş olduğunuz "Evlilik Yaşamı" ölçeğini doktora tez çalışmamda araştırma yapmak üzere kullanmak istiyorum. Sizden izninizi rica ediyorum. Ölçek formuna lisansüstü tezlerin ekler bölümlerinden ulaştım. Ancak en doğru ifadeleri kullanmak amacıyla sizin hazırlamış olduğunuz bir ölçek formuna ihtiyaç duyuyorum. Şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla,

Ayça SARAÇ DENGİZ

22.11.2016, 2:37 PM

Subject: İzin Talebi

Gönderen: Esin Tezer <esin@metu.edu.tr>

Alıcı: bana

Ölçek ve ilgili bilgileri ekte gönderiyorum. Başarılar dilerim.

EK 7. EKS SÜPERVİZYON NOTLARI

30.03.2016

Ben: I am reseach assistant in Cukurova University, Turkey. I am preparing my doctoral thesis. Also I am studying with couple communication. In my work i am testing the variables related with couple interacion. I want to observe the couples intereacting with an instriment. Unfortunally in our literature there is no an observing category system. I fond your intstrument "**Marital Interaction Coding System (KPI)**". I need a instrument like yours. Can i use it four my study. Can you help me about this topic?

Hahlweg: enclosed you will find information with regard to the KPI. If you have further questions, do not hesitate to contact me again.

07.04.2016

Ben: How can get training video tapes of coding system? I need them before coding. Also i need Problem List which has 23 possible problem areas..(Hahlweg, et al, 1984)

Hahlweg: unfortunately, we do not have training tapes for the KPI. We have some in German, but the couples did not allow us to share those sith other researchers. here is the ProblemList.

13.04.2016

Ben: Thank you too much for your helping. I am using your "Interactional Coding System" for my doctoral thesis. It is very extensive work, i am too glad. I wanna read all your artical about coding system. I realised this study on webside: "Development and validation of a new system to analyse interpersonal communication (KPI)". Could you send me?

Hahlweg: the manuscript is the first one we published - therefore outdated. I guess the best article to read and cite is the one one in the Kerrig & Baucom book because it includes the most recent studies. I enclose it again.

04.05.2016

Ben: I am concantrate to your coding system. Before i use it i need some research which use it coding system. Do you have any research using coding system?

Hahlweg: in the enclosed paper you will find a summary of the research using the KPI.

16.06.2016

Ben: Before i have sent some mail about KPI. I want KPI for my doctoral thesis. Is it possible for me to take codder traning before i use it?

Hahlweg: I retired some years ago and I do not conduct any KPI- coder trainings in English. Furthermore, I moved from Braunschweig University to Berlin and it would be very difficult for me to conduct a German KPI training. Sorry!

21.06.2016

Ben: I want to use your coding system for my doctaral thesis, if you allow me? And i can sen my trial coding before the real practice. And we can keep in contact at all the prosess. This is too imroptant for my thesis.

Hahlweg: please feel free to use the KPI for your doctoral thesis. You can also send your trial coding - if I can understand the conversation - Will it in English?

Ben: If it is not problem for you, I am planing to send trail codings in English?

Hahlweg: That is absolutely ok with me.

26.07.2016

Ben: Dear Hahlweg, i have started my research with your help. From now i planing to start plot study. I have no model application. While the discussion of couples what is my role near them? Do i effect their conversation? Or leave them alone? Or watch them in the same room?

Hahlweg: after the couple has selected a topic, please do not stay in the rrom. This will often result in a triadic interaction because many partner will not talk to their partner - but direct questions and comments to you. So, if possible leave the room and come in again after 10 or 15 minutes (how long shall the couples discuss?).

Ben: I have two questions:

1) Is your coding sytsem can use without family theraphy? I will not take the couples to therapy. I am observing only interaction while they are discussing.

2) Before the discussion i am planing to do pre-interview with couples. With discussion the total time takes 30 min. Is it suitable for you?

Hahlweg:

1) Is your coding sytsem can use without family therapy? I will not take the couples to therapy. I am observing only interaction while they are discussing : YES.

2) Beforethe discussion i amplaning to do pre-interview with couples. With discussion the total timetakes 30 min. Is it suitable for you?: YES.

17.08.2016

Ben: I have a question about your coding system. How many video camera do you use while recording? And how is the sitting position of couples? Can you send me a picture of the record via mail?

Hahlweg: we used one video camera. The couple is setting in a 90 - 100 degree angle, facing each other.

25.11.2016

Ben: I am using your coding system. I have a question. If the couples select 0 or 1 point from problem list, can i take them to conversition. The means of 0= there is no problem; and the means of 1 =we can find our problems healty solitions. Can i use this system for couples without problem?

Hahlweg: it will be ok to use a problem which was rated as 1 in the problem list. 0 would not be ok.

Ben: Must the couples give same score to problem topic while decide problem area? For example husband can give 2 to problem topic and his wife can give 3..

Hahlweg: The Partners can score 2 or 3 that does Not matter. Best wishes

06.12.2016

Ben: I have a question about LI (Listening) Kategory. It has two subcategory: LIS and LIP. If a person pauses 5 seconds, which code i have to give it? LIS or LIP? What is the differences of these?

Hahlweg: please use only the LI category, not the subcategories, because for the analysis you will use only the categories - otherwise the frequencies are to low to analyse the data statistically.

Ben: Are you saying this for all other category or only LI? Because there more than 10 category and their subcategeries..

Hahlweg: Yes, for the statistical analysis we only used the main categories. For the coding we used the subcategories because that helped in the coding process. However, the frequencies per category are often too low to do a meaningful statistical analysis, therefore we used the summary codes as explained in the paper I attach (page 755).

21.12.2016

Ben: Finally i finished translating your coding system from english to turkish. but i have a problem. the last two pages of coding system in German. unfurtunately i can understand only english parts. do you have in english of this two pages? it is about nonverbal categories. i am sending it as a file. thank you too much.

Hahlweg: enclosed you will find the englisch version of the nonverbal coding. I hope that this will be help be of help for you. Have a nice New Years Eve and all the best for your research.

23.12.016

Ben: thank you. It is very useful for me. there is a blank on the table. (at body category ++) what does it mean?

Hahlweg: we could not find a description for Body ++, only for Body +, therefore its a blank.

26.12.2016

Ben: and is there any explanation at voice (+) ? i couldnt understand this part of table..

Hahlweg: again, we could not find decriptors for voice +, only for voice ++.

27.12.2016

Ben: "In an hierachical order, first the facial cues of the speaker or listener are evaluated as positive, neutral, or negative, using a list of descriptions (see Table). If the coder is unable to code the utterance as positive or negative, the tone of voice is evaluated, followed by the body cues." i read this explain. I understood from this: if i find a cues about facial category, i will not search any cues except of this. Is it true? or can i code two category (for example face and body) in same time?

28.12.2016

Ben: and "3.) If a persons "baseline" is clearly positive or negative throughout the interaction, code + or -; do not consider the "baseline" behavior as neutral." What does it mean "baseline"? I noticed just now.

Hahlweg: Baseline means, that over the the total course of the interaction the person behaves + (speaking always with a warm tone of voice, looking at the partner constantly) or - (speaking constantly with a harsh or sarcastic or whining voice or not looking at the partner) - do note rate this behavior as neutral.

Yes, you can could rate more than one category, it will make the coding more reliable. However, for your **coding** on the rating sheet you will not use the seperate ratings for the different modalities, you code the overall behavior as +, -, or 0. Rating the different modalities should help the rater to come up with one code.

Ben: for example; While the speaker describe the problem his voice tone can be negative. Also he dont look his partner. How can i code this? Because in this category there is 2 nonverbal cues... Another question: when verbal category is positive is the nonverbal category can be negative (AGR -) ??

Hahlweg:

for example; While the speaker describe the problem his voice tone can be negative. Also he don't look his partner. How can i code this? Because in this category there is 2 nonverbal cues : You code it as - (negative).

Another question: when verbal category is positive is the nonverbal category can be negative (AGR -): Yes of course, verbal and nonverbal behaviors is coded independently.

Yes, you can rate more than one category, it will make the coding more reliable. However, for your *coding* on the rating sheet you will not use the separate ratings for the different modalities, you code the overall behavior as +, -, or 0. Rating the different modalities should help the rater to come up with one code.

30.12.2016

Ben: Summary: first i'll look facial cues. When i'll search facial cues i am checking positive and negative behaviours. And i am using (++, +, -, -, 0) symbols. I can find positive and negative cues at the same time. For example someone can look at his partner carefully but he can gather his brows at the same time. (++, -). After face, i can do same things for voice and body... Finally whenever positive or negative ratings are applied for a verbal code, i'll calculate the difference positive minus negative over the three modalities. If + or - results, code neutral.

Is there any problem about this explain. These are the things i understand your paper... my question:

How can i calculate the total score? And i didn't understand these tables:

Beispiele zur Verrechnung:

Gesicht	+	+	1
Stimme	.	.	
Körper	+	+	

++	+	2
-	-	
-	-	
-	-	

++	++	3
-	-	
-	-	
-	-	

++	+	3
-	-	
+	-	
--	-	
+	-	
--	-	

Ausnahme:

Gesicht	++	++	1
Stimme	.	.	
Körper	-	-	

aber:

++	++	3
+	0	
-	-	
-	-	

++	+	3
-	.	
.	.	
.	.	

Hahlweg:

in our manual, unfortunately two errors were included in the last paragraph on page 1: When coding a modality, ++, +, --, - or 0 can be used. Whenever positive or negative ratings are applied for a verbal code, calculate the difference positive minus negative over the three modalities. If + or - results, code neutral. If in one modality ++ or -- is coded, code + or - respectively.

Your description of the coding procedure is otherwise correct.

For example Face: someone can look at his partner carefully but he can gather his brows at the same time. (++, -) = + = **code neutral**

How can i calculate the total score?:

Add the resulting 3 codes for face, voice and body (e.g. ++, 0, and - = **code 0**; e.g. 0, 0,- = **code 0**; e.g. +, ++, - = **code +**; --, 0, - = **code -**)

11.01.2017

Ben: I need an example Sheet Page filled by you. Can you send me??

And here there is an example about my video record:

1) firstly wife describe the problem.

2) man accepted the problem and described the another words.

3) wife said "yes"

4) man went on his speech.

5) wife asked a question about the problem.

I coded this record like this:

Husband		ACP ⁺								
1 Time	2.02	2.58	4.11	4.34						
Wife	PDD ⁺		AGR ⁺	PDQ ⁺						
face	++	++	+	++						
voice	++	++	++	++						
body	+	+	+	+						

Is there a problem? Can i code for wife two times (AGR and PDQ) ? If it is not true, what is the true coding?

Hahlweg: here is my coding.

Husband		ACP+		PDD?						
3 Time	2.02	2.58	4.11	?	4.34					
Wife	PDD+		AGR+		PDQ+					
Face	++	++	+	?	++					
Voice	++	++	++	?	++					
Body	+	+	+	?	+					

It happens quite frequently that the contribution the speaker makes, fits into several content units. The speaker, for example, could first make a critical remark about his partner, then come up with a self-disclosure and finally utter a devaluating remark about his partner, like:

He: You haven't paid any attention to me during the entire evening (CRS)
that makes me both sad and angry (SDF)
but that is how you are, careless and selfish (CRD).

In such cases a content unit is defined by that segment of the speaker's contribution which by itself contains a statement. However, two codes of Partner A should never succeed one another. After each code of Partner A, a code for Partner B should follow. In the case in which Partner B just silently listens to Partner A explanations, category LIS has been created, which has also been given a non-verbal index.

The sequence mentioned in the above example would be coded as follows:

Man	CRS		SDF		CRD					
Woman		LIS		LIS						

01.02.2017

Ben: Should i call the couples to same place? Did you use same place while video recording? Can i call the couples diffrent office?

Hahlweg: The best would be to use one lab. However, if you do not have one office, you can videotape the couples discussion in different offices.

03.02.2017

Ben: A couple ask me "can we speak more than one subject while recording?"

Hahlweg: That is ok.

11. 11.2017

Ben: Dear Hahlweg, Before we contactad with you. You said helping to me. I am using your coding system (KPI). If i send you a record in English can you check my coding list?

Hahlweg: Dear Mrs Sarac,I was out of town and had no access to my e-mails.I am happy to check your KPI-coding. Bye the way, I am now retired and moved from Braunschweig to Berlin. Best wishes.

14.11.2017

Ben: As soon as i finish my work i am sending you the record. If the couple speak english can you check the coding easily? Is it problem for you?

Hahlweg: Dear Mrs Sarac, English is ok and fine with me.

07.12.2017

Ben: Dear Hahlweg, I am sending the video record and it's scoring sheet in attachment. If you dont open the video please tell me. I look forward to hearing from you soon. Thank you too.

Hahlweg: Dear Mrs. Sarac, I received your video and I am able to watch it. I will check the coding next week. Best wishes.

19.12.2017

Hahlweg: Dear Mrs. Sarac, I started to code your mp4 video. In the beginning, the times you coded were somewhat parallel to the times I could see on my screen. However, after 5 minutes or so the times started to mismatch. Up to 5 minutes, I agreed with most of your coding, please check my attached WORD file. However, what I really need is a **verbal** transcript written in WORD. I had some problems to understand the wife, the husband was ok. So, please send me a transcript with your coding, I will check it and correct it if necessary. All the best for the holiday season.

Attachement:

Rater A. Sarac, Couple MS, 19.11.2017

In general, I can understand husband fine; however, I had sometimes problems to understand wife.

00:06 – 1:40: ok from my point of view

H: Money is the problem

2:05 W: You fear? ACQ instead of PDQ

2:17 - 4:45: ok

4:50 H: SDB instead of DGD?? From my understanding he did not disagree

5:10 – 5:50 W: nonverbal neutral instead of nv negative

5:54 W: Yeah, we do live in two cultures; should be coded as AGD

6:20 W: JUB

Here I got lost, because the times of your coding did not match my time on the mp4.

21.12.2017

Ben: Dear Hahlweg,

Can I send a video record in Turkish with English transcript? (For verbal behaviour a transcript written in WORD in English, for nonverbal a video in Turkish?) Is it ok for you?

Hahlweg: Yes, I think so.

16.01.2018

Ben: Dear Hahlweg,

Did you take my mail?

Hahlweg: Thank you, I am now able to download it.

23.01.2016

Hahlweg: Dear Mrs Sarac,

I coded the English transkript and had some alternative codings.

It was difficult for me to code the non-verbal behaviour, because I would code her as neutral while you coded her negative.

Maybe there are cultural differences.

Best wishes.

Attachement:

Rater: Ayça SARAÇ

Date: 24.06.2017

Couple: KE

Subject: Child

Nutrition

Check Kurt Hahlweg

00.21 W: First of all, let's talk about what the child nutrition should be. **MCT⁺**

00.26 H: Okay, let's talk about the importance of nutrition first. MCT

The child nutrition is very important for the development of a child. The genetic structure is primarily important, but the importance of environmental factors is also undeniable. The most important environmental factor in the child development is nutrition. If the child's nutrition is bad, his/her weight starts to deteriorate. The height starts to deteriorate in the later period, and in the chronological process, the brain development, the development of the nervous system, and the neurological development weaken. These continue in such a way. Therefore, the child nutrition is important. If we do not pay attention to the child's nutrition and do not direct it properly, the child's

development will weaken. Beren's birth weight was good and it was higher than that of her peers, so as her height, but now her weight has begun to decline. **PDD⁰**

01.35 W: Yes. **AGS⁻**

- *Why nonverbal negative? She is looking at him and the voice is neutral – so nv0*

01.36 H: Therefore, her nutrition should be good. We should pay attention to her nutrition. There are various ways to pay attention to nutrition. The first one is good foods and her consuming quality foods. The second one is her eating that food. **⁰ PDD**

01.56 W: Yes. **AGS⁻**

- *See above nv0*

01.57 H: We do not have any problem in buying quality foods, but we sometimes buy bad foods. What bad foods do you think we buy? **CRS⁰**

02.10 W: So, since Beren does not eat homemade foods, I, naturally, tend towards convenience foods so that she will become more peaceful, calmer, and happier when she eats a little more. **JUB**

LIS

I feel more peaceful when she is calm. **SDF**

LIS

I prefer and buy convenience foods and she wants them, too. She does not eat homemade foods, but she immediately eats convenience foods without saying 'No' when I give them to her. **JUB⁻**

- *Again: I would code her behavior as being neutral, she is looking at him and sometimes she is nodding nv0*

02.42 H: Children always want them, but there are children who never eat sweets, do not know the taste of sweets, and are not given any sweet by their family. Therefore, they grow up healthier. What children want depends on what you give them. **DGY⁰**

02.59 W: Yes. **AGS⁻**

- *Again neutral*

03.01 H: I think you nourish her badly. She is fed with poor quality foods. Beren consumes a lot of convenience food. Then, she eats a lot of food containing sugar. We said we would not drink coke. We have not bought it for a long time, but still, you sometimes condone her drinking coke when we are not at home. I think you should not condone. You stress yourself out because she does not eat anything. **CRS**

W: LIS

We have talked about this before. We also asked a few friends. I asked two friends who are interested in child psychiatry. I also asked my two pediatric friends. After all, I am a pediatric surgeon. When I talked to them, they said, "Put the food in front of the child. You will decide when, where, and how the child eats, but the child will decide how much to eat". They righteously approach children with this system. When I think about it, there are many examples of this in my life. For example, my aunt, she would not put food in front of her children other than their meal time. She would put the children's food in front of them and they would have a certain time for eating. Those who wanted to eat would eat, and who did not want to eat wouldn't eat. She would take the meal away from the table. Nobody would dare to open the fridge. So, they all ate very well at the meal time and nourished very well. **PDD**

W: LIS

However, my mother was not like her. My mother used to run after us with a meal so that we could eat. I would always take advantage of my mother. For example, when I was hungry, I would always get my own way since I knew that my mother would feed me and run after me to feed me sooner or later. I think Beren makes you do these. **CRS⁰**

04.49 W: Beren also takes advantage of me on this issue. **AGR⁻**

- *Again, nv0*

04.52 H: Yes, Beren also takes advantage of you. She clearly takes advantage of you. **CRS⁰**

04.54 W: Yes. **AGS⁻**

- *Again, nv0*

04.58 H: What should we do? What do you think you should do? ⁰ **PDQ**

LIS W: (-)

05.02 H: I am worried about Beren's development because she is nourished bad and she is losing weight. Her neurological development and mental development will deteriorate progressively. **SDF⁰**

05.13 W: She will be affected by this. **AGD⁻**

05.15 H: I am worried about her. **SDF**

W: LIS

I think that the biggest obstacle to improving this is that you cannot avoid her requests and you cannot provide her nutrition properly. **CRS⁰**

05.37 W: I feel peaceful when Beren eats. I feel happy when something goes into her stomach. However, when she does not eat, I get sad. You say "Leave her hungry for three or five hours or a day. Nothing will happen". I do this, but I cannot stand it after a few hours. I put food in front of her again. I put it without her wanting it. And instead of eating, she goes towards the game. I go after her saying "Eat Beren, eat". I do not know how to find a solution to this. I am in a vicious circle. **SDF⁻**

- *Nv0, I will stop here because I am interested in your arguments why you coded her nv. Maybe there are cultural differences in the way a woman should behave nonverbally when discussing issues with her husband*

06.12 H: Okay. I told you how to solve this. You are already not pleased with the current situation. **CRS⁻**

- *I would code his non-verbal behavior neutral*

06.20 W: No, I am not. **AGD⁻**

06.22 H: You have been acting as you want these days. You give her convenience foods and coke. **CRS⁻**

- *Here I also would code his non-behavior neutral*

06.23 W: Yes, I do, **AGD**

H: LIS

but I am not pleased with it. **SDF**

06.26 H: You give her other possibly harmful foods, just so that she eats something. **CRS**

06.36 W: She does not eat despite that. She takes advantage of us. **AGD**

06.40 H: I think you should do this. It's not just my idea; when we talk to experts about this, they also say the same thing. We will put our food in front of us for breakfast, lunch, dinner or just for breakfast and dinner, whenever is our meal time, with hers in front of her. We will try to eat our meal at the same time and around the same table. You will not intervene in how much she eats. We will not say things like "Eat it, eat that, look at the food in front of you". She will eat whatever she wants, and she will put aside whatever she does not want. But when she comes to you saying that she is hungry between the meal times, you will make her wait for the next meal time without any compromises. **PSP**

W: **LIS**

If she waits for the next meal time, she will eat whatever she finds on her plate when she gets hungry. She will not eat for a day, maybe for two days or three days, but on the fourth day, she will definitely give up and eat. She will not be hungry because hunger is not sustainable. For example, we hospitalize some children and we sometimes have to leave them hungry. In cases when children we leave hungry are children who normally do not eat food at home, they start attacking their mothers asking for food in the 12th-24th hour of the hunger. Mothers are also very surprised by this situation. They say, "Normally, this child never looks at food and asks for food, but he/she is getting hungry". This time, they become happy about their children's hunger. **PDD**

LIS W: (-)

08.11 H: I think you have made this situation get in a vicious circle. You say that she eats convenience foods in any case, so I will give them to her. She always wants more. She takes advantage of you. Then, when things reach a dead end, you get stressed out after all. This time, you reflect your stress on her, and she reflects her stress on you. Just like this, this vicious circle goes on. I think you should fix it like this. **CRS**

08.50 W: I try it every time... One day or two days at most... I hope we will find a solution. **JUB**

09.00 H: I do not think you have tried it even for a whole day. **CRS**

09.04 W: I mean, I have tried it for one day... On the second day, I just... **JUB**

09.07 H: For example, I think you have not tried it today. **CRS**

09.08 W: Today? **PDQ**

09.09 H: You have tried it a little by my force today. I think you haven't tried. You are still focused on her. You are still focused on Beren. Beren is aware of your focusing on her. **CRS**

09.22 W: So, when I do not nourish her, I think I am not a good mother to her, I cannot take good care of her because I cannot nourish her properly. Psychologically, I get

naturally tired, as well. I feel sorry. She is hungry, that child is hungry. I do not know if it's due to the sense of motherhood, but I feel naturally unpeaceful when she is hungry. I am happy when she eats. When she does not eat, I am unpeaceful, tense, and stressed. When the child is full, it seems as if my stomach is full. **SDF**

09.57 H: So, this is like she takes advantage of you. **CRS**

09.59 W: Yes, I know that. **AGD**

10.02 H: So, do you know what she does? At first, she makes you run after her. She makes you run after her for 10 minutes before she gets something. You do not give her anything for 10 minutes, then you give her something in the 11th minute. This time, she says that I will get the prize when I endure for 11 minutes. Therefore, the limit of endurance is increasingly improving in the child. This time, she starts to take advantage of you for a long time. She starts to make you run after her more. For example, if her request is 1 thing, she starts to make it 2 things. If it is 2 things, she starts to make it 3-5 things. You start to become more stressful as you run after her. You feel more uncomfortable. I think that after you endure it for a quite while, everything will set out on its own. Everything will go its own way. I think you should try this. **PSP**

LIS W: (-)

10.54 H: I think you don't know how to try this because you could not try. For example, I think you could not try it today. If I haven't interfered with you today, you would still say, "Come on my daughter, eat my daughter, eat it, eat that" at the table. **CRS**

11.09 W: I cannot... **PDD**

11.10 H: If you realized, I silenced you once or twice while we were eating. Then, the child was not interested in you, and she started eating her own food because she ate a little bit for breakfast in the morning. You just took it away. When you took it away, she cried. **CRS**

11.24 W: Yes. **ADS**

H: LIS She gets sad when the food is taken away. **PDD**

11.26 H: She started playing with food, and you took it away. She started crying. I told you that you should not pay attention to her when she started crying. You did not pay attention to it. You ran after her during dinner again. This is the closest example today. You could not apply the rule of "put the food in front of her, let her eat by herself, set free, and don't bother" as I have explained today. **CRS**

11.59 W: No, I could not. **AGA**

12.00 H: I think she ate a little when you could apply it. I believe that she ate enough for dinner. If you were still interfering during the meal, I do not think she would eat. **PDD**

12.10 W: I know that, too. **AGD**

H: LIS When Beren sees the food, she gets in the crying mode. I see it, and I witness it. Eating is suffering for Beren. **PDD**

12.24 H: It's not as if we do not buy quality foods to home. We choose quality food. We try to get quality food **PDD**

W: LIS

but the convenience food and coke we buy just because Beren eats them are not suitable for the child's health. **CRS**

W: LIS

I think we should not buy them. I have already not been drinking coke for a long time. I stopped drinking it. You already don't drink it, either. I think we can direct Beren in this regard. We can take it under control. However, a huge duty falls to you in this regard because mostly you nourish her. **PDD**

13.06 W: As you have said, she spends her time with me. **AGD**

13.09 H: She spends her meal time mostly with you. **PDD**

13.14 W: I hope we can find a solution in such a way. **SDW**

13.17 H: We have to find a solution. **AGD**

W: LIS She has lost some weight these days. **PDD**

LIS W: (-)

13.29 H: We can do this as an alternative solution if you cannot endure it. If you say "I cannot endure her being hungry..." **PDD**

13.36 W: No, I cannot. **AGS**

13.38 H: Maybe we can give her under someone else's control for a while. It may be your mother or my mother. She eats well with them. **PSP**

13.51 W: Kindergarten can also be an option. It may be better if she sees that her friends eat. **PSP**

14.00 H: Yes, it may be. **AGD**

14.01 W: We can send her to a kindergarten. Maybe, when she sees her friends... Maybe, there will be a change in her nutrition. **PSP**

14.09 H: They will put food in front of her in the kindergarten. Nobody will try to put food in her mouth. When children see their friends and surroundings, and they are also hungry, they sit and eat. **PDD**

14.21 W: Furthermore, children learn by imitating other children. They say "He/she does it and I should do it". Children imitate each other... Maybe this can be a solution. **PDD**

14.31 H: Yes, it can be; however, we can give her under someone else's control. If you cannot endure it, we can give her under someone else's control for a few days... **PSP**

14.40 W: Still, you know the days I stay at my mother's place. **DGY**

14.42 H: Yes, but you nourish her under your control when you are at you mother's place. **CRS**⁻

14.46 W: For example, I go shopping, and my mother says that she cannot make the child eat anything. My mother says, "Eren, I cannot nourish your child in any way". **DGD**⁻

14.58 H: Yet, that habit goes on for a certain period of time. **AGD**⁻

15.00 W: I don't know. I don't know if it is because her grandmother also says "Eat" just like me. Does she not take into account her grandmother anymore? **PDD**⁻

15.10 H: I think it will change when she stays there for a while. I think of Emircan, for example, your nephew. **PDD**⁻

15.15 W: However, I think that the solution is a kindergarten. Maybe the environment... **PSP**⁻

15.18 H: Yet, the primary solution is your control. **CRS**⁻

15.22 W: Of course. Me at home. **AGD**⁻

15.24 H: You should control it at home. The second or third solution can be a kindergarten. For example, think about Emircan. His mother ran after him all the time, but he did not eat. However, when his mother left him at his grandmother's place, he stayed there for a few days... **CRS**⁻

15.41 W: His grandmother did not care about his eating. She put the food in front of him, then she took it away. **PDD**⁻ or **DGD**⁻

15.44 H: After that, he started eating very well. **PDD**⁻

15.49 W: Yet, he eats only there. The change does not occur at home. Does the child not eat because the mother continues this behavior? **DGY**⁻

15.56 H: That's why the mother should not continue this behavior. I think your sister should not continue to behave like this, but she still does. I think you continue to do that, too. You think you do it, but you do not. You think you have taken her under control, but you still say "Come on, eat it, eat that" and so on. Sometimes you get angry, then she gets angry at you. **CRS**⁻

16.20 W: Yes, she says what I say to annoy me. **AGD**⁻

16.22 H: You two start to shout at each other. **CRS**⁻

16.30 W: I will do what you have said. At least, I will try to do it for a longer time. I only try it for a few hours. Then, back to the drawing board, back to "Come on Beren, eat it". **PSC**⁻

16.46 H: I think you should prolong it more, at least for a few days. I think we can solve the problem if you endure for a few days. **PSP**⁻

16.53 W: Maybe I can manage it. **ACP**⁻

16.58 H: Because if you manage it once, you won't give it up easily. She clearly takes advantage of you. **CRS**

17.05 W: I know she takes advantage of me, but I get up in the morning with very normal psychology. Then, I realize I am in a vicious cycle during the day because I cannot nourish the child at all. Beren will turn 4 soon. The problem that has been going on for 4 years is Beren's not eating. I have not found a complete solution to this. If I cannot find it, I am aware that it will go on until the age of 9-10 like Emircan. Seeing that the child is not nourished healthily tires me psychologically. **SDF**

17.47 H: I have received opinions from the specialists on this subject because they are my close friends. You can also talk to them and receive opinions if you want and if you don't find what I'm telling you reasonable. As a matter of fact, I indirectly relay this information to you. You can also receive a direct opinion from a specialist if you want or you can read something on this subject. You have already read the related information. It says things similar to what I say. Beren's not eating is obviously completely psychological. These are problems related to the behavior. There are no other underlying reasons. We have examined her blood tests. You can also receive opinions on this. I think it will be useful. **PSP**

18.46 W: So, let's find our solution in such way. **MCT**

18.56 H: Anything else... I mean nothing else comes to my mind about Beren's nutrition. I believe the solution is simple; however, what is important is to apply it. **PDD**

19.10 W: In fact, if Beren spends some time with you, maybe it can be a little easier because Beren is always around me due to your job. I'm a little more emotional. I cannot get through these things myself. I cannot make certain decisions in front of my child. In fact, I have to do it. **PSC**

H: LIS You say that I don't do good things about Beren's nutrition, that I actually do bad things. You say that "Don't think you're doing good" about her nutrition. If you pay more attention, we can be more useful for Beren. **CRS**

19.55 H: Let me put it this way. I cannot change my working standards. After all, I am doing assistantship. I don't have a chance to spend more time than this. It was a little more difficult to spare time when I first started this job. Though, Beren was not born then. When I first started, I used to take work home. Now, I definitely do not take work home to spare more time for Beren and you. I get off work as soon as my job is over. That's why it takes a while to finish my thesis. If I took my thesis files home, I would finish all the work related to the thesis in a month. I do not take them home to spare more time for you two. When you think about the number of being on call, I come from work and I feel tired if I am on call that day. I need rest, so I do not have a chance to spend more time than this. Moreover, the times don't conform. I go out before breakfast in the morning. Therefore, we do not have a chance to have breakfast together. She is with you in the noon. I rarely come home early from work in the evening. Thus, when I come home that evening, I usually eat alone. It becomes a late hour for the child. It becomes a late hour for you, too. I am on call every three days. I can spare more time than this only after one year when I get specialization. **JUB**

LIS W: (-)

22.08 H: However, one year is quite a long period for Beren. You know, we follow the stages of her development. You know, those development curves, height-weight curves, and all... About that height and weight... **PDD**

22.20 W: She can be influenced in the critical period. **PDD**

22.21 H: She has started to enter the critical period because her height is the same, but her weight is decreasing. The decreased weight will make the height regress soon. Her mental development and other developments are deteriorating, let alone the height and weight. **PDD**

22.40 W: The development courses following one another. **PDD**

22.42 H: There is this poor-quality nutrition. Many convenience foods contain preservatives. Most of them have been proven to be carcinogenic. Nowadays, there are many pediatric cancer patients. Therefore, we have to pay attention to nutrition. **PDD**

LIS W: (-)

23.08 H: The thing we should do is quite simple, but we have difficulty in applying this. I believe that if you apply this, you will solve this problem. **CRS**

23.22 W: I will try your suggestion. I will put three meals in front of her. As you've said, no force, no saying "Eat". I will say "The meal is ready, baby. Come here if you want to eat". We have to specify a certain eating time. When I put the food in front of her, the eating time should not be limitless. **PSC**

23.43 H: Well, as soon as you realize that she is interested in anything but eating the meal, you should take the meal away. **PSP**

23.54 W: Beren is accustomed to eating while watching a video or playing with her toys or watching cartoons. **PDD**

24.02 H: You should not permit this. You have to establish rules. You should always apply the rules. This is very clear that you will decide where, when, what, and how she eats, and she will decide how much she will eat. She will eat as much as she needs. As I have said, hunger is not sustainable for a long time. She cannot sustain it. After a certain time, she will eat whatever she finds in front of her. Therefore, if you put convenience food in front of her at that time, she will eat convenience food. If you give her a proper meal, she will eat that. I think that we should apply this basic rule. We will succeed if we apply the basic rule; otherwise, Beren will take advantage of it. All children will take advantage of it, not only Beren. **PSP**

25.02 W: I hope I will try this. And we will be beneficial for Beren. **PDD**

Note: Beren is the couple's daughter. Emircan is Beren's cousin.

28.01.2018

Ben: 13.14 W: I hope we can find a solution in such a way. **SDW**

25.02 W: I hope I will try this. And we will be beneficial for Beren. **PDD**

I think these two sentences are same?

Hahlweg: You are right. Should be SDW as well.

Ben: I do not fully understand the difference between SDB and PDD. Could you explain a little more and give an example .

Hahlweg: Dear Ayca,

you are right, the difference between SDB and PDD is sometime difficult. However, the reason for including the SDB code was that we wanted to differentiate more neutral utterances like PDD, because often PDD is coded for very long speeches. SDB: Utterances in present tense or future, which clarify **why** the speaker has a specific attitude, opinion or behave in a specific way, has to be coded as SDB. Such utterances often place the speaker in a vulnerable position. PDD: Expressions of obvious facts or opinions/attitudes about cognitive, rational matters should be coded PDD, not SDB. These expressions most often do not place the speaker in a vulnerable position because he/she could answer: "This is what people say and not me." I hope this will clarify the difference between SDB and PDD a little bit better.

30.01.2018

Ben: Could you give more example like these?

" I think there is a problem concerning the kids. (PDD) I think that people should keep their feelings to themselves, because they can get hurt by other. (SDB)."

...

Hahlweg: I guess we have a problem with our friends because they are too involved. In general people should be more careful what they say (PDD). I know that talking with them about this issue may spoil our friendship and this may be difficult for you (SDB).

02.02.2018

Ben: Dear Hahlweg, I need your help about statistical analysis. I have 25 couple video record and their scoring sheet. How can i calculate significance of data?

Hahlweg: Dear Ayca, difficult to answer because I do not know your hypotheses. If you want to compare two groups, e.g. satisfied (S) and dissatisfied (D) couples (you need a criterium for defining S and D, e.g. a questionnaire) , you will use a T-Test for independend samples or a non-parametric test, e.g. Mann-Whitney U-Test.

06.02.2018

Ben: Dear Hahlweg, I have one group and i am using KPI for measure communication and problem solving skills. Furthermore i have the couples' marriage stasfaction score. I am planing compare two scores (KPI and marriage stasfaction). I am using SPSS programme. And i ll check relation about both. Can you send me an example about your data?

07.02.2018

Ben: Dear Hahlweg;

Did you take my mail, Could you send me this article?

Hooley, J. M., & Hahlweg, K. (1989). Marital satisfaction and marital communication in

German and English couples. *Behavioral Assessment*, 11, 119-133.

Hahlweg: Dear Ayca, unfortunately I can not find the Hooley & Hahlweg (1989) publication. I enclose other articles which describes the way to analyse KPI-data. Best wishes.

Note: There are 4 articles at the attachment.

07.03.2018

Ben: *Dear Hahlweg,*

I hope you are fine. I have a question about KPI. Do you use neutral kategories while analyze of KPI output?

Hahlweg: *Dear Mrs Sarac,*

no, I concentrated on analyzing positive and negative behaviors.

08.03.2018

Ben: *Ok. How can i intepret of couples' neutral behaivours?*

Hahlweg: *Dear Mrs Sarac,if you use relative frequencies, positive + negative + neutral codes will add up to 100% = measurment is not independent. Therefore the best is: use only Positive and Negative behavior when using univariate analyses of variance. Describe Neutral Behavior decriptivly.*

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Ayça SARAÇ DENGİZ
Doğum Yeri ve Tarihi : Hatay, 22.07.1987
İş Adresi : Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri
Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı
/ADANA
e-mail : aycasarac@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2013-2019 Doktora : Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim
Bilimleri Anabilim Dalı/ADANA
2010-2013 Yüksek Lisans : Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı/ADANA
2005-2009 Lisans : Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve
Rehberlik Anabilim Dalı /ANKARA
2000-2005 Lise : Selim Nevzat Şahin Anadolu Lisesi/HATAY

ÇALIŞTIĞI KURUMLAR

2013- : Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi/ADANA (Araştırma Görevlisi)
2009-2013 : Hatay Rehberlik ve Araştırma Merkezi (Psikolojik Danışman)